

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 1

26 Kasım 2012 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 13.00

BAŞKAN: Nimet BAŞ (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Naci BOSTANCI (Amasya)

SÖZCÜ: İdris ŞAHİN (Çankırı)

KÂTİP: Cengiz YAVİLİOĞLU (Erzurum)

-----0-----

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, öncelikle uzun ve yorucu bir çalışma döneminin sonuna geldik.

Hafta sonu itibarıyla de raporların birleştirilmesine... Ve raporların içeriğini cuma günü itibarıyla tarafınıza ulaştırdık. Bu genel değerlendirme ve sonuçlar kısmını birlikte tartışmak üzere toplandık ama bugün itibarıyla elimize ulaşması gereken Başbakanlığın yazılı cevapları dışında, Dışişleri Bakanlığından 1960 darbesine ilişkin, 1971'e ilişkin, sabah itibarıyla yaklaşık iki klasör belge ulaştı. Aynı zamanda, 12 Eylül'e ilişkin birtakım belgeler ulaştı. Bu durumda, raporun son şekli üzerinde konuşmak ve tartışmak, bunu karar altına almak üzere toplanmış bulunmamıza rağmen; bu gelen, son gelen belgeleri Komisyon üyesi bazı arkadaşların değerlendirip, değerlendirmeye dâhil edilmesi gerektiği hususundaki görüşleri doğrultusunda, yarın tekrar saat onda bir araya gelmek, son şeklini karar altına almak ve çarşamba günü de Meclis Başkanlığına sunmak üzere, bu toplantının içerik itibarıyla bugün burada tartışacağımız hususların genel değerlendirme ve sonuçlar kısmını tartışalım. Diğer belgeler de alt komisyonların raporlarına girecek şekilde, onlara zaman tanıyalım diyorum.

Bu doğrultuda, genel değerlendirme ve sonuçlar kısmı hepinizin önüne dosya olarak sunuldu. Bu değerlendirme ve sonuçları ortaya çıkarırken tüm milletvekillerimizin sonuç ve önerilerini ve tüm alt komisyonlardan raporlarına öneriler olarak geçen kısımları almaya çalıştık, aldık da diye düşünüyorum, herhangi bir konuyu dışarıda bırakmadığımızı düşünüyorum. Ama isterseniz genel değerlendirme, raporlar üzerinde bir değerlendirme bugün yapmak isterseniz bu yönde toplantıyı açayım, tek tek söz vereyim. Daha sonra, sonuç ve öneriler kısmında da gereken başkaca eklenmesini istediğiniz hususlar varsa, bunları en azından karara bağlayalım.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 2

Diğer alt komisyonların raporlarını tamamlaması, ek kısımlar daha doğrusu, ek kısımları tamamladıktan sonra da son şekliyle ilgili karar altına almak üzere, yarın tekrar toplanalım diyorum.

Bugünkü değerlendirmeler için, ben söz vereceğim. Söz talepleri...

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (İstanbul) – Başkanım özür dilerim. Diğer toplantı saat kaçta, ne zaman?

BAŞKAN – Yarın sabah ona bırakacağız mecburen.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (İstanbul) – Yarın sabah ona.

BAŞKAN – Onda zaten nihai...

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (İstanbul) – Peki, ben izin isteyeyim. Ben, yarın sabah onda şey edeceğim.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Onu on bir olarak yapsak Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Neden Feyzullah Bey? On çok daha iyi bir saat, çünkü anca tamamlarız. Sabah on, uygun bir saat.

Var mı başka itirazı olan, onda yapılmasına?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – On birde yapılması daha iyi yani.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – On bir olursa geç oluyor efendim, ondan sonra da şeyler başlıyor.

BAŞKAN – Öğlen yemek saati giriyor. Sonra, uzun sürebilir tartışmalarımız diye yani...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Arkadaşlar, misafirlerimiz geliyor yani.

BAŞKAN – Peki, tamam on birde olsun.

Şimdi , söz talepleri varsa genel değerlendirme ve sonuçlar üzerinde...Sırayla...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Bununla ilgili mi Sayın Başkanım?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Hayır, hayır bununla ilgili değil.

BAŞKAN – Şimdi, genel değerlendirme, sonuçlar. Çünkü, bir de şöyle bir şey var: Yani, bir zaman baskısı altındayız. Komisyon üyesi olarak hepinizin takdirinde olan bir husus. Bu zaman baskısını da aşmamıza da imkân yok. Çok fazla, geçen haftadan itibaren had safhada evrak, belge geldi. Bundan sonra Mecliste kurulacak Komisyonlar olur ise eğer; onlar, bunları bir şekilde kapsamlı olarak değerlendirebilir. Elbette çok fazla eksik kalacak hususlar var bu belgeler ışığında ama genel bir değerlendirme yapmak üzere... Yani, yarınki toplantımız üzerinde uzun uzun bir değerlendirme yapmak şeklinde değil, bir tartışma

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 3

şeklinde değil, eklenmiş hususlarıyla son şeklini karar altına alıp, Meclis Başkanlığına sunmak üzere yarın karar altına alacağız. O yüzden bugünkü konuşmalarımız daha ziyade genel değerlendirme ve sonuçları üzerine olursa iyi olur diye düşünüyorum.

Söz talebiniz var mı?

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Başlayayım isterseniz.

BAŞKAN – Buyurun, Mehmet Bey.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Öncelikle, Sayın Başkanım, bir konuda eleştirim var.

Öncelikle en büyük sıkıntımız şu Sayın Başkanım: Biz mail’le bu toplantıya davet edildik. Gündem yoktu, sizin de gönderdiğiniz bir belge yoktu elimizde. O belge bugün geldi. Ben de hatta getiren arkadaş’a sordum “Niye bu 23/11/2012 tarihli belge elimize geçmedi?” diye. Onlar da bize “Biz getirdik akşam saat altı buçukta, cuma günü, sizlere ulaşamadık”. dediler. Benim dışımda, yani diğer bütün milletvekillerine de ulaşılmamış. Hiçbir kimse... Çünkü, cuma günü altı buçukta burada kimse yok. Bu konuda bir eleştirim var. Yani, bunun en azından elimizde olması lazımdı, gündemin belli olması lazımdı ki neyle geldiğimizi, niçin bir toplantı yapıldığını bilelim diye.

Yaklaşık 5 ayı geçkin bir süredir çalışıyoruz. Bu, darbe komisyonunun çalışmalarının iyi taraflarından birisi de dostluklarımız pekişti, beraber çalıştık, bir emek harcadık, zaman verdik. Bununla ilgili hiç şüphesiz sıkıntımız yok. Acemiliğimize geldi, bazen sorgular tarzda sorduk, acemiliğimize geldi yanlış işler de yapmış olabiliriz ama sonuç itibarıyla ortaya bir çalışma çıktı. Bana gönderilen rapor 700 sayfaydı. Ben, yaklaşık dört gün, bu 700 sayfalık raporu baştan sona kadar okudum, eksik olan yerlerini kırmızı şeye işaretledim ve Komisyona cuma günü, akşam saat dört buçukta gönderdim, Fatih Bey’in mailine dört buçukta gönderdim. Düzeltilmiş Komisyon raporu olarak bana saat beşi on geçte tekrar geldi. Yani, ben dört günde 700 sayfayı, işin içinde olup, okuyarak, bu hâle getirdiğim bir raporu, yani düzenlemeyi... 450 sayfayı kırk beş dakikada nasıl okudular, bu konuda takdir ediyorum!

KOMİSYON UZMANI – Dün akşam gönderdik biz size, bir yanlışlık olmasın.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Hayır, dün akşam değil.

KOMİSYON UZMANI – Ben, dün akşam gönderdim size düzeltilmiş olarak.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Düzeltilmiş rapor...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – 2 kere gönderildi de onun için.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 4

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – 2 kez.

Şimdi bakın arkadaşlar, bir tane 700 sayfalık rapor var. Bir tane 500 küsur sayfalık var. Bir tane 500 sayfalık farklı bir rapor var. Yani, bizim bütün bunları tek tek incelememiz, tek tek araştırmamız zaman alıcı bir şey. Bizim bir danışmanımız yok, bizim etrafımızda bu işleri yapan insanlar yok. Oturduk biz yaptık, ne için? Ben, bu sorumluluğu bildiğim için yaptım ve doğrusu da bu. Ve ben şöyle bir şey bekliyordum aslını ararsanız: Çalışma bittikten sonra, oturup milletvekili arkadaşlarla bu raporu bizim tanzim etmemizi bekliyordum. Çünkü doğrusu da buydu. Tartışacaktık; hangilerini ekleyelim, hangilerini çıkartalım, ne koyalım? Alt komisyondan böyle geçmesi daha doğru olurdu diye düşünüyorum, kaldı ki böyle yapmadık.

Bunun dışında, ben 1960 çalışmasını yapan arkadaşların raporunun altına imza atacaksam, ne olduğunu bilmeliyim. Yani, bana, düne kadar onlarla ilgili çok ciddi de bir bilgi gelmedi; yine, 12 Eylül de öyle. Neler konuşuldu, dinlenen insanlar var, bunlarla ilgili neler yapıldı, hangi belgeler geldi, bu belgeler nasıl değerlendirildi? Burada da ciddi sıkıntımız var.

Sayın Başkanım, bir çalışma şeyi belirlemiştiniz başında bu işin. 20 ile 26'sı arasında elimize gelecekti bu belge ve biz de onu 5-6 gün içerisinde çalışacaktık. Darbeler gibi önemli bir Komisyonda, tabii bizim amacımız bir muhalefet şerhi yazmak değil; ortak bir şey çıkartmak, ortak bir üretim yapmak amacıyla bir araya geldik. Yoksa, darbenin muhalif olunacak tarafı yok. Ama yazım tekniği açısından, ben o 700 sayfada çok büyük eksikler gördüm. Daha çok kişilerin beyanına dayalı, gazetelerin manşetlerine dayalı, kitap yazmış bazı insanlardan yapılan alıntılara dayalı. Tam tersi bunun bir araştırma raporu olabilmesi için daha bilimsel, daha gerçekçi bir zemine oturtulması gerekiyordu. Çok yazım yanlışları, imla yanlışları vardı. Onları da düzelttim sonuçta ama tekrar bir rapor geldi, tekrar onu oturup çalışmaya başladık. Bu, 2 günde olacak iş değil ki 500 sayfayı... Yani, yapılacak bir iş değil. Bu konuda yanlışlar var. Yani, en azından bizim -ben öyle düşünüyorum- bu raporu... Bizim süremiz 2'sinde bitiyordu, 2 Aralık'a kadar idi

BAŞKAN – Meclis geç kapandı ya. Takvim değişti, o yüzden. Meclis, 4 gün daha çalıştı, o yüzden böyle. Takvim değişti.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Yani, biz bunun için -Sayın Başkanım bakın- emek verdik, 5 aydır çalışıyoruz. Bu işe ciddi emek verdik. Düzgün bir rapor çıkartabilmemiz için, Sayın Meclis Başkanıyla konuşalım ve biz arkadaşlarla bir araya gelelim, bu rapor üzerinde çalışma yapalım, hem de hepimiz birlikte. Yani, sadece, 28 Şubat alt komisyonu olarak değil,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 5

diğer arkadaşlar da bizim ne çalıştığımızı görsünler, ne yaptığımızı görsünler. Katkıları varsa raporda katkılarımızı sunalım, onların katkılarını da alalım. Benim, 12 Eylülle ilgili katkım olur, sunarım, kabul edilir edilmez; yazılır yazılmaz ama bunun böyle olması gerektiği kanaatindeyim. Ama bu rapor, şu anki rapor, daha çok, bürokrat arkadaşlarımızın yazdığı bir rapor gibi olmuş olacak. Bizim, buna, çok ciddi bir katkımız olmamış gibi olacak. Yani, bizim bunu tartışmamız lazım. Sayfa sayfa, belki çok önemli olan yerlerin üstünde çok dururuz; önemi olmayan yerlerin üzerinde de durmayız ama bunun bir rapor olabilmesi için, bizim Komisyon üyelerinin elinden geçmesi gerektiğine inanıyorum. Her raporun, 700 sayfa, 700'ü de yanlış demiyorum, eksikleri var ve ben eksik olan yerlerini düzelttim, çok ciddi de çalıştım üzerinde. Diğer Komisyondaki arkadaşların raporlarının da eksikleri konusunda inanın bir bilgim de yok yani. Şimdi, ona da çalışmam lazım. Çünkü onun da altında imzam olacak. Biz, sadece, 28 Şubatı inceleyen bir alt komisyon olduk ama üst Komisyonda, asıl raporun altında imzamız olacak. Ama onları çok ciddi inceleyemedik, orada ciddi sıkıntılar var. Yani, burada yapılması gereken, benim şahsi kanaatim, Meclis Başkanıyla da görüşüp, bizim bu rapor yazma işini bir araya gelip, bir hafta on gün oturup, netleştirip, çıkartmamız lazım. E, Yoksa? Ha, biz de otururuz. Yani, ben yazdım, şu anda elimde de var öyle bir rapor. Öyle bir rapor da hazırlayabiliriz. Ha, bu sizinkine muhalefet olsun anlamında değil, daha arındırılmış, daha gerçekçi , daha bilimsel olabilmesi için böyle bir rapora ihtiyacımız var. 1.000 sayfa, 1.500 sayfa, 2.000 sayfa olması da çok önem arz etmiyor, kimse çok oldu diye çok okumuyor. Bizim dâhiliye kitabına benziyor, o 2.000 sayfa olan dâhiliye kitabını kimse okumaz, kısaltılmış şeklini okur herkes. Bizim toplumun böyle de bir sıkıntısı var. Ben arkadaşlarımızla konuşurken hep şunu söyledim. Dedim ki: “Gelin, bu içinden gazeteleri, dinlenen adamları, bilmem neleri, bütün bunları çıkartalım. Yani, onlar ekinde olsun; arayan, isteyen baksın oraya. İşte, Mehmet Ağar ne demişse arasın, bulsun onu. Oradaki bütün bilgilere ulaşsın ama bizim raporumuz daha gerçekçi olsun. Bir mesaj verelim topluma.”

Ben Komisyona verdiğim önerilerde, NATO'dan çıkılmasıyla ilgili, daha doğrusu aslında öyle dememiştim ben de, “NATO'dan çıkılması da düşünülebilir.” demiştim. O, basın eline geçmişti, o öneriler kısmı. 1 milyon 200 binin üstünde orayı tıklamış insanlar, bakmışlar, çok ciddi bir eleştiri de gelmedi. Demek ki, vurucu bir şey yaptığımızda insanlar okuyorlar, ilgileniyorlar. Bu Komisyon çok ciddi, vurucu, sonuç itibarıyla çok vurucu noktalara temas etmeli ve o noktalar kamuoyunda tartışılmalı diye düşünüyorum. Buradaki en büyük eksiğimiz bence o. Birincil en büyük eksiğimiz, raporu kendi elimizden çıkartmamız. Bunun

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 6

olması –mutlaka- benim açımdan olmazsa olmaz. Yani, biz bir araya gelmeliyiz, hep beraber tartışmalıyız. Belki gözümüzden kaçan, yanlış yaptığımız, eksik yaptığımız yerler vardır. Belki, 12 Eylül Komisyonundaki arkadaşlarımızın gözünden kaçan yerler vardır. Bunlara da katkımızın olmasının gerektiği kanaatindeyim.

Bunları eksik olarak görüyorum, yani bunlarda ciddi sıkıntılar var. Bu şekliyle, tabii ki amacımız bir muhalefet şerhi yazmak ya da illa muhalefet olmak değil, amacımız burada üzüm yemek. Yani, eğer, gelecekte topluma bir mesaj vereceksek, bu ülkede herkes darbelerden mağdur, herkes darbeleri şikâyet ediyor, herkes darbelerden şikâyetçi ama maalesef, işte, 12 Eylülle ilgili kanunlar da hâlâ devam ediyor, kimse de bunları kaldırmıyor, şimdiye kadar da kaldırılmadı. Bunları toplumun gözünün önüne sermeliyiz, bunları söylemeliyiz. Yoksa... Ha, vurucu olsun diye biz şunu da söylemiştik: “12 Eylülde idam edilen 50 kişinin, 1971’de idam edilen 3 kişinin de idam hükümlerinin, Meclisten geçen kararın yok sayılmasını ve bu insanlara itibarlarının iade edilmesi” şeklinde bir şey yazmıştık. Buradaki amacımız, tabii ki, aslında o insanlar itibarlı insanlar, itibarsız insanlar değil. Bizim yapacağımız işin de şeklen bir faydası olacak ama kamuoyu onları bekliyor, kamuoyu diyor ki: “Ne yapacak bu adamlar, bakalım bunun arkasından ne çıkacak?” diyor. E, önemli olan arkasından bir şey çıkması. Referandumla birlikte, 12 Eylül 2010’daki referandumda, 12 Eylül’den 1980’de mağdur olan insanlarla ilgili bir karar çıktı biliyorsunuz onunla ilgili, yasal düzenleme çıktı. O zaman Parlamentoda olanlar daha net biliyorlar bunu. O düzenleme sonucu, bizim, cezaevinde kaldığımız, işkence gördüğümüz, eziyet çektiğimiz günlerle ilgili sadece devlet, sigorta primimizi yatırmayı kabul etti. Yani, bizim böyle bir şeye ihtiyacımız yok. Kamuoyunda kimsenin de böyle bir talebi, ihtiyacı yok.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Beraat edenlerle ilgili...

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Yani, beraat edenlerin o da, diğerlerinin de değil. Ama pek çok nedenle, hiçbir şekilde suçu olmayan insanlar, örgüt suçlamasıyla ceza aldılar, hüküm giydiler. Bu hükümlerin Yargıtaydan, -o zaman ki idam cezalarının- Meclis’ten nasıl geçtiğini sizler çok daha iyi biliyorsunuz. Bizim amacımız, burada, o insanların itibarlarını iade edelim derken, üç beş kuruş ellerine para sıkıştırarak “Siz, orada, işte efendim 2 sene cezaevinde kaldınız, burada sigorta priminizi ödedik; hadi gidin sizin itibarınızı iade ettik.”

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 7

anlamında olmamalı. Böyle bir şeyi de kimse beklemiyor zaten, kamuoyunda böyle bir beklenti de yok. Asıl yapmamız gereken şey, çok ciddi mesajlar vermek. Bence, burada, darbelerin dış bağlantılarını çok iyi ortaya koymamız lazım. Türkiye'deki ilişkiler içerisinde olan insanları çok iyi ortaya koymamız lazım. Bunları da yapamadık. Niye yapamadık? MİT bize belge vermedi. Yani, elimizde bir belge yok ama onlar biliyorlar ki bu darbeler tezgâhlanırken birtakım olaylar oldu. Benim buradaki dinlediğimiz, bilgisine başvurduğumuz insanlara sorduğum sorularda, bu fikrim oldu zaten. Yani, herkes, ortak fikir "Evet, bu işin arkasında Amerika var, bu işin arkasında yerli işbirlikçileri var." dedi. Bütün bu fikir kafamda oluştu. Yani, zaten vardı, bunlarla ilgili binlerce kitap okuduk şimdiye kadar; "neler oluyor, neler bitiyor"u çok iyi anlamak gerekiyor sonuç itibarıyla.

Ben kısacası sonucunu şöyle bağlamak istiyorum: Eğer bu ülkede biz doğru bir şey yapacaksak, bu Parlamento da böyle bir şeye yeltenip... Türkiye'nin de yüzde 90'ının üzerindeki insanın iradesini yansıtan bir Komisyon var. Bu komisyon, bu işi çok doğru yapmalı, gerekirse süre uzatımı, gerekirse başka bir şey ama bu işi doğru yapmalıyız. Bu, bizim elimizden çıkmalı, sorduklarında da "Evet biz bunu satır satır inceledik, gözümüzden kaçan kısmı olduysa, hatamız olduysa toplumdan özür dileriz ama asgari müşterekle bunları yapabildik ve doğru yaptık." diyebilecek bir noktaya getirmeliyiz. Bir daha darbelerin olmasını istemiyorsak bunu ekonomik, sosyal, siyasal bütün boyutlarıyla yazıya dökmeliyiz. Çok büyük bir rapor olmasına, 1.000 sayfa, 500 sayfa olmasına gerek yok, belki 10 sayfada da çok daha güzel, çok daha net, çok daha vurucu şeyler söyleyebiliriz diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) - Başkanım ,usul noktasında bir cümle söyleyebilir miyim?

Şimdi, burada, Mehmet Bey'in ifadelerinin büyük bir çoğunluğuna katılıyoruz, katılmadığımız yönü de özellikle şunu ifade edeyim, daha sonraki aşamada ifade ederim

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 8

çünkü başından sonuna kadar Mehmet Bey bu çalışmaların hepsinde alt komisyon olarak vardı, hakkını teslim etmek lazım.

Usulde, ısrarla arkadaşlarımız “Biraz daha bir zaman olabilir mi?” gibi bir beklenti içerisinde ama bizim dayanağımız İç Tüzük, İç Tüzük’ün belirlemiş olduğu çerçevenin dışına çıkma gibi bir imkânımız yok. Yani bu çerçevenin hepsi yarın akşam itibarıyla bitiyor, ne söyleyeceksek hepsini yarın akşama kadar söylememiz lazım. Bu çerçeve içerisinde değerlendirmeleri yapar, ona göre öneriler sunarsak gerekirse sabaha kadar çalışalım o ayrı ama yarın akşamdan sonrası yok, onu hatırlatmak isterim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Öncelikle, usul bağlamında dediğim gibi, yani Mecliste İç Tüzük çerçevesi içerisinde herhangi bir şekilde bir süremiz olmadığını ben de defaatle hatırlattım. Bugün itibarıyla burada teknik bazı düzeltmelerle birlikte raporun birleştirilmiş hâli 1.341 sayfa olarak genel değerlendirme, sonuçlar da dâhil olmak üzere hepinize e-mail olarak ulaştırıldı. Eğer, arzu ederseniz yazılı olarak da baskı hâlinde ki biraz güçlük arz eder biner sayfadan 17 bin sayfalık bir baskıyı gerçekleştirmek ama e-mail olarak tarafınıza ulaştırıldı. Olmazsa, dediğim gibi, yarın yapacağımız toplantı çerçevesinde itirazlarınızı, gerekçelerinizi, eleştirilerinizi tekrar, hani yazılı olarak da yapabileceğinizi hatırlatıyorum.

Süleyman Çelebi Bey, buyurun lütfen.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

En son noktadan gitmek istiyorum aslında. Hani “sabaha kadar çalışalım”, bu öneriyi, “sabaha kadar çalışalım” önerisini binlerce yapanlardan bir tanesiyim. Çünkü, Sayın Başkan, kamuoyuna sunulan şu: “Darbelerin Komisyonunun Raporu.” Ben de buna darbeler komisyonu diye, komisyonumuzun görüştüğü, tartıştığı ve şekillendirdiği bir rapor yok. Darbeler Komisyonunu dinleyen uzman arkadaşlarımız tarafından bize sunulan raporlar var ama bu kamuoyuna sunuş şekli... Yani, şurada belki düzelteceğim bir paragraf, bir kelime

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 9

buradan katkı vereceğim, belki de o arkadaşların ortak olacağı “Evet ya, bu olmalı.” diyebileceği bir yaklaşımdan alıkonuluyoruz. Çünkü buradan çıkan ve bize e-mail yoluyla gönderilen bütün raporlar, komisyon raporu hâline dönüştü. Hangisi komisyon raporu Sayın Başkan? O zaman ben soruyorum. Yani 16/11/2012 tarihinde ilk rapor geldi, 479 sayfa.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) - Sizin komisyona ait?

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Evet, ben, kendi komisyonumla ilgili anlatıyorum bunu, 12 Eylülle ilgili anlatıyorum, doğru.

20/11/2012’de 2’nci rapor geldi, 479 sayfa. 23/11/2012’de geldi 3’üncü rapor, 472 sayfa. 25/11/2012’de geldi 4’üncü rapor, 380 sayfa. Birisini okuyorum Sayın Başkan, sonra bir başkası, rapor geliyor. Birisini okuyorum, bir başka rapor geliyor. Birisini okuyorum bir başka rapor geliyor...

BAŞKAN – Aynı raporda düzeltmeler şeklinde, öyle değil mi?

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Düzeltmeler ama...

BAŞKAN – Küçük farklılıklarla, hani farklı farklı dört rapordan mı bahsediyorsunuz, düzeltilmiş olan mı? Onu doğru geçsin diye zabıtlara.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Düzeltilmiş kısmı da var, müdahale edilmiş kısmı da var.

BAŞKAN – Tamam, anladım.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Aklına sonradan gelmiş...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Ama yeniden okumak gerekiyor yani.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Ama yani “Acaba ne var.” diye ister istemez...

BAŞKAN –Daha önceki metni okuyunca... Açıkçası ben de sürekli bu versiyonlar bana da aynı şekilde geliyor. Yani daha önce temeldekini okuyunca ondan sonraki gelenleri okurken hani çok büyük bir güçlük çekmedim, o manada yani. Düşmüş de olsa, yani büyük bir problem olmadı, eklenen çıkarılanları fark ediyorsunuz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 10

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hayır, şimdi, yani, o raporların tamamını okumak zorundasınız, ne çıkmışa da bakacaksınız, ne ilave edildiğine de bakacaksınız çünkü ilaveler de var, çıkanlar da var, doğru. Ama okumadan olmuyor, bütününü okumadan, “Acaba ne kaçırdım?” diye. Yani “Hangi sayfası çıkmış”ı bize yansıtan bir belge yok ki veya “Şunlar yeni ilave edilmiştir.” diye altının çizildiği, kırmızılaştırıldığı bir örnek de yok elimizde. Biz, raporu alıyoruz sil baştan okuyoruz, bitiriyoruz, öteki rapor geliyor. Öncelikle, bu raporun, bugüne kadar, ne alt komisyonlar... Şimdi “Alt komisyonlarda görüşüldü.” diye tanımlanıyor.

BAŞKAN – Öyle düşünüyorum, öyle olması da gerekiyor. Bu alt komisyonları teknik olarak, pratik çalışma için koyduk zaten.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Tamam, öyle konuldu, biz de iyi niyetle onlara katkı verdik.

Bu alt komisyonlar toplanarak, en son toplantımızı Sayın Başkanla yaptık. Hatta dedik ki:”Yani tutanağa falan bağlayalım mı? Hayır bağlamaya gerek yok, yani işin özünü konuşalım.” dedik. Bir rapor çıkmıştı, bu rapora karşı görüşlerimiz istendi. Biz de verdik iyi niyetle. Baktık ki, bu söylediklerimizle çıkan rapor arasında hiçbir fark yok. Yani, bizim önerdiklerimizin hiç birisinin dikkate alınmadığı, uzman görüşlerinin egemen olduğu, bizim yani burada Komisyon üyesi olarak hiçbir kıymeti harbiyemiz yok, yani konu mankeni gibi hani böyle... Yazın, biz emek harcıyoruz, gayet güzel iyi niyetle katkı veriyoruz ama bakıyorum bunların büyük bir bölümü, büyük bir bölümünden bahsediyorum, hiç alınmadı demiyorum; alınan paragraf da olsa ona teşekkür ederim, onun altını çizeyim ilk önce. Paragraf olarak bile alınsa buna teşekkür ederim ama bütününe ilişkin yaptığımız tespit, değerlendirme ve yaklaşımların büyük bir bölümünü biz bu raporun içinde göremiyoruz. İyi niyetle de yaklaşıyoruz, hani diyelim ki “Zaman sıkışıklığında, zaman darlığında bu bir an önce bitirilmeli, bir an önce sonuçlanmalı.” buna kabul. Hani, biz de buna katkı sunacağımızı düşündüğümüz temel yaklaşımları iletiyoruz ama bunlar yok.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 11

Şimdi, ikinci önemli kısmı burada şu mu Sayın Başkanım? Evet, İç Tüzük'ün belirttiği süre tamamlanıyor, biz de bunun bilincindeyiz ama buna ek ilave haklarımızın da olduğunun bilincinde olmalıyız. Yani, nedir o? Bir, kısa bir rapor sunulabilir, Meclis Başkanıyla konuşulabilir, aynı Komisyon gerekiyorsa yeniden seçilir, bunları bütün gruplarımızla konuşuruz. 15 günlük bir ek süre hakkı var orada bize, o, 15 günlük ek süreyi doğru kullanarak burada gerçekten de buradan...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – 15 gün

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Var.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – 15 günlük süre içinde Meclise verildiği zaman Meclis ... Meclis gerekirse yeni bir araştırma komisyonu görevlendirir.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Görevlendirir. Böyle bir düzenlememiz var, böyle bir hakkımız var. Bunu ne için anlatıyorum? Burada, bu Komisyon üyelerimizin gerçekten bu raporu irdelediği, tartıştığı, zaman ayırdığı çünkü bunun her paragrafında bir cümle var. Yani, ikna edebileceğimi sandığım, belki değerlendirmelere ışık tutacak, katkı verebileceğim yaklaşımlar var ama bunları... Siz de diyorsunuz ki “En son 1.341, yarınki toplantıda da öyle uzun uzun değerlendirme yapacağız. Yani, şu metinleri esas alıyorum, varsa düşüncelerimiz bu metne göre yapın, onun haricinde böyle uzun uzun, madde madde analiz hakkınız yok.” diyorsunuz. Oysa, bu rapor çıktığı zaman bir rapor olarak sunulabilir, buna da çoğunlukla arkadaşlarımız karar verebilirler. Ama burada tarihe not düşülecek yanları vardır, vicdani olarak sorumlu olacağımız yanları vardır. Böyle çalakalemle, bir yerden alınan alıntılarla bir yerin değerlendirmesini ve gazetede bir yorumcunun yaptığı bir tespiti biz rapor olarak sunarsak, bunun sorumluluğunu, bunun vicdani sorumluluğunu kimseye anlatamazsınız, onun altına imza atsanız da çünkü haksızlık yaparsınız. Çünkü, gazete kupürlerinden elde edilmiş belgelerle, bilgilerle rapor hazırlanmış veya -beni bağışlasın- Sayın Demirel'in daha çok kendi kitabında yazdığı, kendi kitabının da burada yansıtıldığı değerlendirmeleri ben

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 12

burada okudum. Yani, tek tek, paragraf paragraf okumayayım ama ağırlıklı... Sayın Demirel bir kitap yazmış, bir araştırma yapmış, bu araştırma veya kapsamlı bir çalışma onun için çok değerlidir ama kendi yorumudur, o yorumlar tutulmuş, bizim Komisyonumuzun raporu hâline dönüştürülmüş. Ben paragraf paragraf okumak istemem ama bütününe ilişkin buna benzer yüzlerce örnek verebilirim bu raporda, yüzlerce, abartısız söylüyorum. Tamamen bir kesim burada korunmuş, bu raporun bütüne bakıldığında, bir diğer kesim burada dikkate alınmamış. Kahramanmaraş, önemli bir darbe süreci olarak, darbeye giden yol olarak sunulmuş, ama bizim “Burada esas dinlenmesi gereken şunlar var.” dediğimiz kişilerden bir paragraf alınmamış. Bu işte, esas burada dinlediğimiz Kahramanmaraş’la ilgili, Sayın Hasan Fehmi Güneş’in, o zamanki İçişleri Bakanının “Şu ajanın yaptığı işler var.” diye tespitinin hiçbirini dikkate almamışız ama Hasan Celal Güzel ne beyanda bulunmuşsa bunları esas almışız. Çünkü taraflı, çünkü yönlendiren bir rapordan bahsediyoruz Sayın Başkan. Ben, gerçekten, darbelerin bu Parlamentoda, kamuoyuna doğru mesaj veren bir noktaya taşınmasını isteyenlerden bir tanesiyim. Bir daha asla darbelerin konuşulmadığı ortak bir iradenin buradan çıkmasını çok arzu ederdim. Ama böyle olursa buradan böyle bir irade çıkmaz ve bu emeğimize de yazık, çabalarımıza da yazık.

Sayın Başbakanın verdiği cevaplar ortada yok, daha gelmedi, onları ayrıca değerlendireceğiz.. Siz bize diyorsunuz ki: “Yeni belgeler geldi.” Bu belgeler daha henüz geldi ve görmedik. Belki önemli belgelerdir. Onun için böyle bir süremizin öncelikli olduğunun altını çiziyorum ve eğer bütün grupların mutabakatıyla bunu başarırız, Meclis Başkanımızla görüşerek, bir adım atarız, gerçekten bu toplumun özlediği, istediği, beklediği hem de yasalara uygun hem de Anayasa’nın öngördüğü, İç Tüzük’ün de öngördüğü, gerçekten komisyon raporu diyebileceğimiz bir komisyon raporunu kamuoyuyla paylaşıyoruz. Bu Komisyon raporunda belki her konuda anlaşılamayabiliriz de, hiç sorun değil ama adı “Komisyon Raporu” olur. Benim buna Komisyon raporu diyebilmem için... Burada çoğunlukla

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 13

“Bu, Komisyon Raporudur.” denilebilir. Bu denildiği zaman Komisyonla ilgili rapor olmuş olmaz. İsmi böyle takınca, böyle söyleyince, televizyonlara böyle verince adı Komisyon raporu olmuş olmaz.

Sayın Başkan, bakın, bugün bile sunulan, bırak diğerlerini irdelemeyi, 19’uncu başlık, bu “Genel Değerlendirme ve Sonuçlar.” Tespit yapılıyor, hazırlık yapılmış: “Tam demokrasiye sahip olmayan bir devlet sisteminin kusursuz işleyen bir sivil toplum yapısına sahip olması beklenemez. 27 Mayıs 1960’tan bugüne kadar darbelerle yönelik tutum alışta sendikacılar TÜRK-İŞ, TOBB, TİSK, DİSK, TESK darbe yapanların yanında yer almış.” Nasıl yer aldık da Türkiye’nin en büyük davası olan DİSK davasında biz bunun muhatabı olduk? Nasıl oldu ya?

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – 12 Eylülde yargılandınız, 28 Şubatla başka bir tavır takındınız.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Şimdi, bakın, 28 Şubatla ilgili burada söyledim. Bakın, bunları es geçiyorsunuz, üzerinde durmuyorsunuz. 28 Şubatla ilgili ben DİSK’in bütününe ilişkin değerlendirme yaptığımda, Sayın Başkana -o gün Başkanlığı Sayın Bostancı yapıyordu- dedim ki: “28 Şubatla ilgili de düşüncemi söyleyeyim mi?” “Yok, kalsın.” dedi. Aynen beyanı bu. Orada tutanakta var. “İsterseniz o günün DİSK Başkanı konuşsun.” dedim. Bakın, siz ne yaptınız 28 Şubatla ilgili? Komisyonun Başkanına da söyledim: “Bakın Sayın Başkan, siz bu beş tane örgütün dördünü çağırdınız ama DİSK Başkanını çağırmadınız, konuşmadınız. Yani bu işin beş tane unsuru var, sayılıyor bu örgütler, o günkü başkan bu sürece dâhil edilmemiştir. Mümkünse çağırın.” dedim. Ben bunu sonlarda söyledim değil, Malatya’da bir toplantıdan geliyoruz “Mümkün olursa bunu da çağırın.” dedim. Ben de Sayın Başkanıma dedim ki: “Galiba çağırılacak, ben öyle anlıyorum. O zaman 28 Şubatı da o anlatsın.” Ama tüm darbelerle ilgili... Bakın, cümle öyle değil: “Tüm darbelerin sonuç ilişkisine bu örgütler bağlı kalıyor.” O zaman, ben tek tek saymak isterim diğer örgütlerin bu darbe süreçlerine katkısını, desteğini, ilişkilerini, açıklamalarını. Yani orada

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 14

birçok örgütün bir başka örgüte ilişkin açıklamaları yapılıyor, orada yer alıyor, peki, ona karşı yapılan açıklamalar burada niye yer almıyor?

Onun için çok taraflıdır, çok haksızdır ve bütün bunlardan yol alacağız dersiniz bir yeni kutuplaşmayı yeniden yaratan bir rapordan bahsediyorum Sayın Başkan. Dolayısıyla, tek tek paragraf okumak istemem. Geniş anlamda ciddi maddi hataların olduğu bir rapordan söz ediyorum. Bu rapor asla bir komisyon raporu olamaz. Bütünlükten bahsediyorum yani yalnız muhalefet için bahsetmiyorum bunu. Tartışmadığımız ve konuşmadığımız, üzerinde görüşlerimizi yeterince belirlemediğimiz, alt komisyonda yeterince bu konuları irdelemediğimiz bir rapor Komisyon raporu olarak belki oylamayla kabul edilebilir ama ben bunu şık bulmam ve doğru bulmam.

O nedenle, somut önerimi söylersem: Biz bu raporun altına imza atacaksak, muhalefet şerhi de koyduğumuzda bilinçlice koyabileceksek -hani sırf muhalefet etmek için değil- raporun tamamını okuma fırsatımız olmalı. İlle koyalım diye söylemiyorum. Düzeltilirse muhalefet şerhi koymamıza gerek yok. Çok bütünlüklü buradan rapor çıkacağına inanıyorum. Ama bu anlayış birliğini, bu kadar çabalarımızı bu süreçte harcamayalım diyorum.

Bu aşamada bunları söylüyorum. Daha söyleyeceğim var teknik olarak.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Öncelikle ben bir hatırlatma yaparak, sonra...

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Sayın Başkanım, bir kelime bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN – Mehmet Bey, isterseniz yeniden bir tur daha yapayım çünkü araya girme şeklinde olursa hiç çıkamıyoruz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 15

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Çok basit bir şey de. Sayın Süleyman Çelebi bahsetti. Bakın, 23’üncüde “El Konulan Vakıflar” diye bir başlık var. “28 Şubat sürecinde” deniliyor. Oysa 12 Eylülde de var bu el konulma ve çok fazla.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Onların malları iade edildi.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Nerede iade edildi?

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hayır, iade edilmedi.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Hayır, hiçbir iade edilmedi Selçuk Bey.

BAŞKAN – Bir saniye...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Arkadaşlar, bunlar önümüze niye konuldu? Bakalım, okuyalım, değerlendirelim.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Kabul ediyorum ama bunları şimdiden...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Ama haksızlık ediyorsunuz!

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hayır, haksızlık etmiyoruz.

BAŞKAN – Bir saniye...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Alınmış, konulmuş.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Şu anda verildi, basın elinde bu.

BAŞKAN – Yok, yok. Hiç kimsenin elinde değil bu.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Hiçbir şekilde basın elinde değil. Ama buradan çıktıktan sonra biriniz veriyorsa onu bilemeyiz yani! Öyle şey olmaz! Bu kimsenin elinde değil şu anda.

BAŞKAN – İdris Bey...

Öncelikle, geçen hafta toplandığımızda alt komisyon raporlarının milletvekillerine takvimi doğrultusunda ulaştırılmasını, daha sonra da onun üzerinde üst komisyon olarak toplanıp tartışmayı karar altına almıştık ve geçen hafta o kararlar bir araya geldik, 20 Kasım’da. Aynı şekilde, milletvekilleri, sayfa sayısı olarak çok fazla olduğunu, kendilerinin raporu okumadıklarını, dolayısıyla rapor üzerinde herhangi bir tartışma yapacak olgunluğa

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 16

erişmediğini meselelerin, dolayısıyla bu toplantının ertelenmesinin talep ettiler. Onun üzerine verdiğim karar, Başkanlık olarak ve sizlerin katılımıyla verdiğimiz karar, alt komisyonların perşembe günü kendi iç tartışmalarını tamamlayıp raporlarına son şeklini vermesi, cuma güne birleştirilmiş şekilde üst komisyon raporu ile sonuç ve önerileri içerecek şekilde milletvekillerimize ulaştırılması, pazartesi günü 17.00'ye kadar muhalefet şerhlerinin tamamlanması, salı günü Meclis Başkanlığına verilmesi şeklinde takvim oluşturduğumuzu birlikte karar altına aldığımızı... Yani alt komisyon üyeleri olarak geçen hafta da hani "Bunu okumadık." bugün bir hafta sonrasına atarak, tekrar "Bunları okumadık ve üzerinde tartışamayız." şeklinde bir tartışmanın sürgit devam edeceğini düşünüyorum. O yüzden, şimdi, burada, özellikle önünüze konulan bu sonuç ve öneriler kısmında ben de bunların bir taslak olduğunu... Aslında bugün buluşma nedenimizin, biraz da en önemli kısmı, alt komisyonların tartışmalarından ziyade, bunlar olduğunu söylemek isterim. Yani sadece vakıflarla ilgili kısımda bunu 28 Şubatla sınırlandırmayabiliriz. Sizin söylediğiniz gibi ben de bu sivil toplum örgütlerinin isimlerinin zikredilmesini doğru bulmuyorum yani onları üzerine alınan alınsın, hani herkes kendi pozisyonunu darbeye bulur. Hadi, TÜRK-İŞ, TOBB ve TESK'i çıkarırız sonuç ve öneriler kısmında. Dolayısıyla bunları biz bugün burada tartışalım da hiç olmazsa sonuç ve önerileri tartışıp kararlaştıralım, alt komisyon raporları üzerindeki bir değerlendirmeniz, şerhleriniz olacaksa ondan sonraki sayfayı başka türlü belirleyelim. Yani çalışma takvimimizin bittiğini ve bunun başka türlü bir yolu olmadığını... Yani birlikte, şu anda son şeklini, en azından sonuç ve öneriler kısmında verme konusunda bir mutabakat sağlayabilirsek sağlayabiliriz, sağlayamadığımız noktada, zaten demokratik tutum bunu gerektirir, herhangi bir şeyimiz yok yani. Muhalefet şerhi yazılıp yazılmaması konusunda da bir itirazımız olmayacak. Ama bu versiyonları, açıkçası benim de, sizlere geldiği gibi dönem dönem geldiğinde, defaatle okuduğumda, hani çıkarılmasını istediğiniz hususlar, önerileriniz... Ben şu anda, yazılı olarak 9 Kasım'a kadar milletvekillerimizden rapora girmesi

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 17

gereken hususları talep ettiğimde, gönderilen tüm hususları -burada hepinize teşekkür ediyorum- ulaşan her birini biz hem üst komisyon raporlarında değerlendirmeye tabi tuttuk hem de bütün önerileri, hanginizden hangilerini aldığımızı -daha sonra kayıt olarak da bildireceğim sizlere- sonuç ve öneriler kısmına aldık. Eksik olan, fazla olan, çıkmasını istediğiniz hususlar varsa gelin bunları bugün burada tartışıp neticelendirelim derim. Yani biraz da artık zaman meselesi olduğu için söylüyorum.

Feyzullah Kıyıklık Bey, buyurun.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Ben önce, bu üç alt komisyonla ilgili kısa kısa bazı şeyleri söylemek istiyorum. Bu 1960 darbesiyle ilgili Komisyon Raporu bizim hazırlanan raporlar içerisinde bana göre en net ve en sağlam olanı. Arkadaşlara teşekkür ediyorum. Ancak, doğrudan bu uzmanların hazırladığı şey. Bizim belki de -daha söyleyeceğim- bazı eksiklerimizden uzmanların elinde kalmak zorunda kalıyor. Ancak, burada bir şey incelenmeli yani 27 Mayıs darbesi ekonomik yönden somut olarak bize ne gibi sıkıntılar getirdi? Çünkü ben darbelerin mali yönünün çok önemli olduğuna inanıyorum. Yani asıl hadise, camcının kışkırttığı çocuklar olduğundan hareket ettiğim için burada bu konunun eksik olduğunu...

CENGİZ YAVİLİOĞLU (Erzurum) – Onlar hem öncesi hem de sonrası...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Ben fikrimi söyleyeyim, müsaade eder misiniz. Ben söyleyeyim, sonra... Ben hazırlayanlara teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Hepsi bir emeğin ürünü sonuçta yani.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – 12 Eylül darbesiyle ilgili şey de uzun olmasının dışında, bu rapor da disiplinli bir rapor olmuş. Ancak, çok uzunluğu var. Bir de yine burada da mali konular çok daha dikkatli incelenmesi gerekir diye düşünüyorum. Bu eksik yapılmış. Orada ayrıca bir de kronolojik bir hata yapılmış, o mutlaka düzeltilmeli. 1982 Anayasası'nın hazırlanması, belki oradaki meselelerin en sonuna gelecek yerde ilk başına gelmiş. Hâlbuki "Darbelerin etkileri" kısmında buranın incelenmesi gerekirdi. Darbe öncesi şiddet olaylarına

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 18

müdahaleden önce 1982 Anayasası'nın hazırlanması girmiş oraya, onun yer değiştirmesi gerekir diye düşünüyorum, şahsi fikrim.

BAŞKAN – 12 Eylülle ilgili mi söylüyorsunuz?

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Evet, 12 Eylül.

BAŞKAN – Anlaşılsın diye arkadaşlara işaret ediyorum da bir taraftan yani alt komisyon başkanlarımız, bu düzeltmeyi yapanlar kimlerse.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – 28 Şubatla ilgili de rapor hakikaten çok uzun oldu ve kısaltılamadı, nasıl oldu bilmiyorum. Mutlaka içinde çok güzel şeyler var ama kısa olması gerekirken...

BAŞKAN – Kısalttık bayağı Feyzullah Bey, son şeklini belki bugün akşam okuyabilirsiniz.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Hayır, okudum efendim.

BAŞKAN – Yeniden birleştirilmiş hâlde, yazı tekniği açısından...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Bana en son gelen 497 sayfa.

BAŞKAN – Bugün itibarıyla, saat birde o birleştirme, yazım tekniği vesaire sırasında tamamlansın...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Ben sözümü bitireyim, eksiklerimi...

BAŞKAN – Sözüünüzü kesmek bağlamında söylemedim, sadece, hani, daha da kısaldı diye söylüyorum uzun itirazınıza karşı.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Bu raporların hepsine uygun şey, hakikaten, siyasi partiler zarar gördü, tarikatlar, cemaatler, vakıflar, yazarlar, çizerler, şirketler ama asıl bir de halka daha orada... Bunlar da mutlaka halkın kurduğu şeyler ama halka vurguyu biraz daha fazla yapmakta yarar görüyorum. Bizim 28 Şubatta şahsi yorumlar yine arada bolca yer almış. Bence bu şahsi yorumlardan çok uzak durmakta yarar var. Yani biz burada fotoğraf çekmekle sorumluyuz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 19

Gelelim, sizin hazırladığınız en son şu genel değerlendirme olayında da bir komisyon kurulması isteniyor, istiyoruz yani hakikat komisyonu. Çeşitli konuları oraya koyarken -mesela Maraş ve Çorum katliamları, Özel Harp Dairesi, Gladio vesaire vesaire- mutlaka bir başlık da şunun olması gerekir diye düşünüyorum: Darbeler öncesi ve sonrasında kurulan bankalar, borçlanmalar, IMF, şirketler vesaireyle ilgili de, mali konuda da mutlaka bir araştırma yapılması lazım. Bakın, darbe mağdurlarını araştıracağız o hakikat komisyonu kurulursa. Siyasi cinayetler, Maraş ve Çorum katliamları, bunlar çok güzel. Ama mali getiri ve götürüleriyle ilgili de bir araştırmanın mutlaka orada yapılması gerekir diye düşünüyorum şu en son bize verdiğiniz “Genel Değerlendirme ve Sonuçlar” kısmında.

Gelelim, bir de... Biraz uzattım herhâlde.

Şimdi, ben, aslında nihai raporu hep şöyle düşünürüm: Elimizde çok imkânımız var, hâlen yapabiliriz. Geçen Anayasa Mahkemesinde bir dava vardı, ben de bir ara oraya gittiğimde bir sanık avukatının çok hoşuma giden bir sözü oldu: “Ben çok basit konuşurum. Benim söylediğim sözleri simitçi de çok rahat anlar, diğer insanlar da anlar.” Bizim raporlarımız çok felsefi oluyor. Mutlaka felsefi olması kadar güzel bir şey yok. Milat öncesi Yunanistan’da, Roma’da insanların zamanı çoktu. İnsanların zamanının çok olduğu yerde hakikaten çok güzel mantıki, felsefi, sosyolojik olaylar çok incelenmiştir. Ama, mesela...

Müsaade eder misiniz Sayın Başkanım, ben bitireyim sözümü, ondan sonra konuşursunuz.

BAŞKAN – Sizi ben uyaracağım arada bir yanınızdakilere herhangi bir şey söylerken, ben konuşurken.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Seve seve uyarın.

BAŞKAN – Bir konuda söylediklerinizi not almak bağlamında konuşuyordum.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Burada, eskiden hakikaten biz bazı otları kaynatıp içiyorduk hastalandığımız zaman, şimdi hap olarak içiyoruz. Gene toplayıp

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 20

kaynatabiliriz belki, onun da mutlaka faydası vardı. Ama benim dişim ağrıdı geçen gün, diş ağrısı için bir ağrı kesici içtim, hakikaten anında da bitirdi. Gideceğim, toplayacağım, kaynatacağım, bilmem ne değil, hap. Bunu hap hâline getirebiliriz çok rahat, bu da sade olur, net olur, vurucu şeyler olur, tespitler olur ve bu şekilde bitirebiliriz.

Sonuç kısmında da tespitler de maddeler hâlinde olmalı, öneriler de maddeler hâlinde mutlaka olmalı.

Bir de benim bir talebim var: Arkadaşlar, tarihe bir şeyler bırakmak lazım. Ben hiç yanlış yapmadığım için kendimle ilgili bir şey söylemeyeceğim ama Komisyon yanlış yapabilir, hata edebilir. Bu sözü özellikle söylüyorum. Ne olur, bizim bu Komisyonun çalışmalarında ne gibi eksiklerimiz oldu, ne gibi hatalarımız oldu veya Komisyonun kurulmasında? Mesela, ben bu Komisyon isterdim ki 17 kişi, 20 kişi değil de 30 kişi tarafından kurulsun, 30 kişilik olsun. Alt komisyonlar biraz daha çoğaltılsın ve alt komisyonlar bir ay kala bu işleri bitirsin, bir ay da bu işlerle üst komisyon olarak topluca ilgilenelim isterdim. Bunları yazsak oraya. Bizim şu konularda güzel yaptığımız şeyler var, raporumuz güzel bir şey ama bizim hatalarımızı da yazsak. Ben gerçi Sayın Başkanımıza birkaç kere söyledim ama biz -ben avukatım, işi de hep avukatlık yönünden alırım- önce mağdurları değil sanık olabilecek insanları dinledik, sonra mağdurları dinledik.

BAŞKAN – Feyzullah Bey, bir hatırlatma yapabilir miyim.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Müsaade eder misiniz...

BAŞKAN – Bu arada bunu defalarca söylediğiniz için, müsaade edin, ben de zabıtlara doğru geçmesi açısından...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Bakın ben de oraya geçmesi için söylüyorum; zapta.

BAŞKAN – Lütfen, ben de zabıtlara...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Mesela, bunları oraya koysak...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 21

BAŞKAN – Feyzullah Bey, bir müsaade eder misiniz, kısa bir söz istiyorum bu konuda. Müsaade edin lütfen.

Bunu, mağdur veya sanık felsefesiyle değil, Araştırma Komisyonuna bilgi verecek kişilerin kendileriyle kurulan diyalog çerçevesi içerisinde, onların uygun gördükleri, uygun olabildikleri zaman olarak planladık. Dolayısıyla benim davet ettiğim birisi eğer “6 kasımda gelebilirim.” diyorsa “Hayır, biz sizi 1’inde dinleyeceğiz.” diyemeyiz. Dolayısıyla, biraz gönüllü bir iş olduğu için bunu böyle algıyorsanız. Biz soruşturma komisyonu değiliz. Bu takvime uymak mecburiyetinde değildi davet ettiğimiz konuklar.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Evet, benim düşüncem bu. Yani biz yaptığımız hataları da buraya yazalım. Nerelerde hata yaptık, Komisyon kurulurken Meclis nasıl hatalı bir iş yaptı? Zaman bakımından verilen şey, bunlar, bizim bu Komisyonu zora sokmak için özel alınmış bir karar değil ama bu bizim gidişatımız. Bazı komisyonlar vardır ki üç ay gerçekten çok fazladır bile ama bazı komisyonlar vardır ki bunu siz üç ayla eğer sınırlarsanız netice alınamayabilir. Bunları da yazsak diyorum. Bir daha komisyon kurulurken bunlara da insanlar baksa. Her zaman söylüyorum yani benim gibi kabul etmeyin, ben hiç hata yapmıyorum zaten ama bazen hepimiz bir hata yapabiliriz, bunlar da yazılsa yani kendi kendimizi de bir hesaba böyle çeksek diyorum.

Hakikaten, bu genel, Meclis Araştırma Komisyon Raporu ve değerlendirmelerini de mümkünse, hâlen zamanımız vardır, böyle bir hap hâline getirebilsek, bu çok kolaydır. Bugün başlasak mesela, yarın sabaha kadar bunu 35-40 sayfaya çok rahat indirebiliriz, çok rahat da inebilir benim incelediğim kadarıyla. Bu benim teklifim, kabul edilirse... Edilmezse de “Başınız pınar, ayaklarınız göl olsun.” diye her zaman söylüyorum, beddua edecek hâlim yok.

Teşekkür ederiz Sayın Başkan.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 22

BAŞKAN – Efendim, çok teşekkürler.

Buyurun Selçuk Bey.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, bize şimdi, biraz önce takdim edilen “Genel Değerlendirme ve Sonuçlar” adlı küçük, kısa risaleyi aldık. Ben hemen göz gezdirdim. Bir hakikat komisyonu kurulması ve iki yıl olması gibi bir afaki teklif var. Neden iki yıl? İç Tüzük’e aykırı böyle bir şey, iki yıl olması mümkün değil. Üç, en fazla üç artı bir şeklinde bir dört ay var, bir.

İkincisi: Burada dört tane ayrı başlık var. Bunlarla ilgili ayrı ayrı komisyonlar kurulabilir ve böylece üç artı bir şeklinde de komisyonlar kurularak insanlar bunu daha rantabl, daha fizibil, daha gerçekçi bir şekilde inceleyebilir.

Bu darbe mağdurlarıyla ilgili bir madde var burada, 1’inci madde. Burada “Darbe mağdurlarıyla ilgili temel insan haklarının askıya alındığı...” “Darbe, muhtıra, postmodern” falan diye devam ediyor ve “İnsan hakkı ihlalleri yapan ve insanlığa karşı suç işleyen kamu görevlilerinin araştırılması ve bunların kamuoyuna ifşa edilmesi” deniyor. Hemen ardından da bir 3’üncü madde var “Devlet ve darbe mağdurları” diye. Burada da yine bir teklif var ama öneri şeklinde. Nedir bu? Yeniden bir incelenecek, araştırılacak. Neresi? Arjantin, Portekiz, Şili, İspanya gibi yerler. Ondan sonra devlet ve darbe mağdurlarıyla ilgili bir işlem yapacağız. Ama ardından da başka bir maddeye geliyoruz hemen “İadeitibar maddesi.” Burada ise kesin hüküm var. Ne diyor? “12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980’de idam edilenlerle ilgili bir iadeitibar Türkiye Büyük Millet Meclisinde.” Bunları bu şekilde takdim etmek yerine -geçen, Komisyonumuzda da gündeme getirmiştik, 12 Eylül alt komisyonunda, Sayın Başkanımın Başkanlığında- orada şöyle bir ifade kullanmamız daha doğru: 12 Eylül öncesi veya 1971 öncesi olaylar oldu Türkiye’de, sağ-sol, sol-sağ, sol-solu öldürdü, kodlamalar oldu, provokatörlükler vardır, samimi olarak bu işlere baş koyanlar vardır, cahiller vardır veyahut da başka insanlar tarafından manipüle edilen kişiler vardır. Ama bir de hakikat vardır: 12

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 23

Eylül öncesi 5 bin kişi öldürüldü Türkiye’de. Bombalamalar vardı, kundaklamalar vardı, okullar işgal edildi, ben de o dönemleri yaşadım. 1971 öncesi de olaylar vardı. Bunu, böyle iadeitibar şekline dönüştürmek yerine, 1971, 1960, 1980 -bir kez daha tekrar ediyorum- ve 28 Şubat postmodern darbesindeki mağdur olan insanlarla ilgili yeniden yargılanma taleplerinin kabulünü sağlamamız en doğru yoldur diyebilirim.

İkinci bir husus ise: Eğer yapabilirsek, bu dönem olağanüstü mahkemeler olduğu için, bu dönemdeki mahkemeler ve bu dönemdeki mahkeme başkanlarının çoğunluğu hukuktan gelmedikleri için, hukukçu olmadıkları için, bir de bu mahkemelere gelen bilgi ve belgeler veya deliller işkenceyle alındığı için, şahıstan delile gidildiği için, delilden şahısa gidilmediği için o dönem içerisinde, bununla ilgili, 12 Eylülün, 1971’in, 1960’ın ve 1997’deki postmodern darbedeki olağanüstü mahkemelerle ilgili “Bunları yok hükmünde sayabilir miyiz?” diyerek bir teklifte bulunmuştum. Burada sadece idamlarla ilgili kesin bir madde var ama darbe mağdurlarıyla ilgili bir madde yok. Sadece bir komisyon kurulacak, bu komisyon yeninden değerlendirecek, Arjantin’i, İspanya’yı, Şili’yi, Portekiz’i inceleyecek ve ondan sonra darbe mağdurlarıyla ilgili bir müşahhas teklifte bulunacak. Ben, şimdiden bulunuyorum. Hiç araştırmaya gerek yok, üç artı bir, dört aydır araştırıyoruz. Darbe mağduru olan 1980’nin, 1971’in ve 1960’ın tüm mahkeme kararlarının, askerî mahkeme kararlarının yalnız siyasi suçlular için yok hükmünde sayılması ve de bu insanların yeniden yargılanma yolunu açmak için de kanuni düzenlemenin bir an önce yapılmasının bu teklife girmesi gerekir diye düşünüyorum.

Bir de burada bir ifade daha var, 9’uncu maddede “halaskâr zabitanlarının eğitimi.” diye. Böyle şık bir ifade değil bu. Bunun yerine “askerî eğitimin yeniden gözden geçirilmesi” gibi daha ciddi bir ifade kullanılmasını teklif ederim efendim.

BAŞKAN – Daha oraları düzeltmedik “Düzeltilin.” dedim ama eksik kalmış, evet.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 24

Şimdi, burada söylenilen hususları hem düzelterek öneriler kısmına arkadaşlar... Sizlerin beyanlarınız doğrultusunda bir hakikat komisyonu kurulmasını önerdiğimiz için -aslında kurulabilirse tabii- başlangıçta benim şöyle de bir önerim oldu, onu tam olarak geçmemiş arkadaşlar, onu da yazdıracağım: “Her şeyden önce Meclis İç Tüzük’ünde bir değişiklik yapılmak suretiyle, Meclis çatısı altında kurulan araştırma komisyonlarının yetki ve görevlerini daha geniş tutmak adına bir değişiklik yapılmasını, o değişiklikle birlikte de kurulacak araştırma komisyonlarının konularına göre, Genel Kurulun takdirinde sürelerin belirlenmesini...” Gerektiğinde iki yıl, üç yıl da olabilir. “Belirlesinler.” dedim. Bunu aslında hemen hemen herkes de şey yapmıştı. O eksik kalmış, sizin söylediğiniz o halaskâr eğitimi de...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Sizin raporunuzda var.

BAŞKAN – Evet, ana raporda var bu şekilde bir İçtüzük değişikliği. Hem Anayasa’yla başlıyoruz, ondan sonra değişiklikleri giriyoruz.

Burada, dediğiniz gibi, o kısma da katılıyorum, onu da çıkardık. Az önce Süleyman Bey’in söylediği eleştirilere de katılıyorum, STK’ların isimleri çıksın. Diğer önerilerle ilgili de yani bu, bu süreçte mümkün olmadığı gibi gerçekten de 2’nci madde olarak koyduğumuz... En önemli önerisiydi Anayasa’dan sonra, Mecliste bir hakikat komisyonu kurulabilirse bugün bunların yani bizim yapamadığımız her şeyi yapacak bir yapıya kavuşturulması en önemli önerimiz.

Bir de şey vardı, mağdurlara ilişkin... Açıkçası üstte daha gerekçeli olarak anlatılıyor. Gerektiğinde yargılamanın iadesi dâhil olmak üzere mağdurların durumunu araştırarak bir komisyonun daha kurulmasını öneriyorduk.

Ahmet Toptaş Bey, buyurun lütfen.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Bizim göremediğimiz bazı hususlar görülüyor yani o anlamda şey değil.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, öncelikle Komisyonumuzun çalışmaları konusunda, çalışma takvimi konusunda gerek Mehmet Şeker’in gerek Süleyman Çelebi’nin, -kısmen de konuya değindiği için- Feyzullah Kıyıklık’ın düşüncelerine aynen

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 25

katılıyorum, çalışma takvimi konusunda ve çalışma yöntemi konusunda, sonuçlar konusunda katılmam mümkün değil tabii.

Komisyonumuzun şöyle bir acelesi olmamalı: “Süremiz bitiyor, biz bir rapor vermek zorundayız.” Bir rapor vermek zorunda hissederek kendimizi, sonuca hiçbir katkısı olmayacak rapor vermenin bir anlamının olduğunu düşünmüyorum. Dolayısıyla, sonuca katkısı olabilecek, amaçlanan şeye ulaşabilmişsek bir rapor vermemiz lazım veya hedefimize ulaşmamışsak yani Türkiye’de darbelerin gerekçelerini, süreçlerini, sonuçlarını değerlendirip darbelerin önlenmesi yöntemlerini eğer topluma sunamıyorsak, Parlamenteoya sunamıyorsak bir rapor vermenin bir mantığının, bir anlamının olmadığını düşünüyorum.

Meclis Araştırma Komisyonumuzun da sıkıntılarının düzeltilmesi gerektiğini söylüyorum, biraz önce sizin söylediğiniz konuları biz de önermeyi düşünüyorduk. Meclis Araştırma Komisyonumuz bugüne kadar çok çalışmıştır, arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum, herkes emek verdi ama emeklerimizin bu Araştırma Komisyonunun düzenlenme şekliyle ve görev yapma şekliyle bir ilintisinin olmadığını görüyorum çünkü esas, darbelere ulaşmak için, darbenin nedenlerini araştırmak için, darbeye götüren sebepleri, yaratılan sebepleri, müdahillerini bulmak için bizim başka yerlere yönelmemiz gerekiyordu. Bunların hiçbirisine yönelemedik.

Örneğin, nereye yönelmemiz gerekiyordu? Başbakan Yardımcısı Sayın Bülent Arınç’a suikast yapılma ihtimaline karşı, yapılma şüphesi ihtimaline karşı bu ülkede kozmik odalara girildi, bakınız ama Türk halkına yapılmış suikastların bütün belgelerinin, bilgilerinin toplandığı kozmik odaya bu Meclis Araştırma Komisyonu şu ya da bu biçimde giremiyor, girme teşebbüsünde de bulunmadık. Örneğin bir mahkemeden bu konuda, bu sonuçlarla, bu süreçlerle ilgili bilgi, belgeler açısından oraya girmesinin tespitini isteyebilirdik kendi yetkimiz yoksa bile. Bunu yapmadık, büyük bir eksiklik. Komisyonumuzun böyle yetkisi olmadığı için de zaten kendisi böyle bir şey yapamazdı.

Türkiye’de darbelerin sadece askerî darbeler olarak nitelendirilmesi ve askerî darbeler olarak bir raporla raporlandırılması çok büyük yanlış ve çok büyük bir eksiklik. Nereden biliyorum? Değerli arkadaşlar, bize son gelen yani – hangi rapordan bahsedeceğim, bilmiyorum- örneğin bana 27 Mayıs darbesiyle ilgili bir, iki –iki tane de mail adresimde vardı dört ayrı rapor geldi. Değerli Arkadaşım Cengiz Yavilioğlu’na çok teşekkür ederim, çok emek verdi. Düşüncelerine katılmam şart değil, katılmıyorum birçoğuna ama çok emek verdiğini biliyorum. Bana dört ayrı rapor geldi, bir de genel değerlendirme geldi şimdi elimde üç yüz

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 26

dört yüz sayfayı bulan. Şimdi, bunun 13'üncü sayfasında diyor ki: "1876 yılında Serasker Hüseyin Avni Paşa'nın Sultan Abdülaziz'i haledip intihar süsü verip katletmesiyle başlayan süreç, Türkiye askerî müdahaleler tarihi için önemli bir milattır." Yani biz sanki "askerî müdahaleler" diye bir müdahale sistemini araştırıyoruz yani demokrasiye müdahale eden süreçleri değil, askerî müdahaleleri araştırıyoruz gibi bir rapor düzenlenmiş. Şimdi, bu raporu düzenlerken de büyük ihtimalle, sanki hiç ulusal Kurtuluş Savaşı bu memlekette olmamış, demokrasi denemeleri olmamış ve Türkiye'de bir Hatay sorunu olmamış, Türkiye'de bir boğazlar sorunu olmamış cumhuriyet süreci içerisinde, Türkiye İkinci Dünya Savaşı'nı yaşayan bir dünyanın içinde bulunmamış gibi, sanki Osmanlı'dan Türkiye... Bir ihtilalle İttihat Terakki cumhuriyet kurmuş ama cumhuriyetçiler demokrasiyi kurmamışlar, böyle bir bakış açısı var.

Bakın, bu Abdülaziz'in katlinden yola çıkarak "Dünyada iktidara gelmiş ilk ve tek çete İttihat ve Terakki'dir." Buradan nereye geliyor arkadaşlar. "1950'lerde ortaya çıkan siyasi tablo aslında cumhuriyetin Osmanlı Devletinden tevarûs ettiği siyasi yapıya uygundu. İkinci Meşrutiyet döneminde İttihat ve Terakki'nin temsil ettiği merkeziyetçi, Batıcı, devletçi, milliyetçi, laik, devletin bekasını ve toplumsal inşayı temel alan siyasi inanç ve değerler sistemini CHP sürdürürken, bunun karşısında serbestiyeti, yerel yapı ve gelenekleri, yerinden yönetimi -neredeyse- din ve fikir hürriyetini, milliyetçiliği temel alan kemer yapısını da CHP'nin karşısındaki muhalefet partileri temsil etmişlerdir." diyor.

Şimdi, evet, nereden geliyor bu? İttihat ve Terakki geleneğinden gelen... Yani 27 Mayıs da İttihat ve Terakki geleneğinden gelen bir asker darbesi, ondan sonra 12 Mart da bir asker darbesi, 12 Eylül de bir asker... Yani biz böyle yola çıkacaksak, böyle yola çıkarsak Türkiye'de darbelerin ne nedenlerini anlamış oluruz ne kimlerin yaptığını anlamış oluruz ne de sonuçlarını anlamış oluruz. Doğru çözüm önerilerine de gidemediğimiz için hiçbir faydamız olmaz.

Değerli arkadaşlarım, bunları konuşuyoruz, bunları yazmış arkadaşlarımız yani özellikle de ikinci cumhuriyetçi felsefesinde eğitim almış, eğitim veren ya da o anlamda kendini yetiştirmiş insanların düşüncelerini görüyorum ben burada. Şimdi, bunları gördük. 27 Mayıs'ta İttihat ve Terakki, bir tarafta CHP var, bir tarafta serbestiyeti, yerel yapıyı, gelenekleri, yerinden yönetimi savunan bir muhalefet var. O, onu almış, işte 1950'de iktidara geldikten sonra ihtilal yapılmış.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 27

Bakın, arkadaşlar, hiç bahsetmemişiz ama Tahkikat Encümeninin kuruluş Kanununda -bir tek örnek veriyorum- ve salâhiyetleri hakkındaki kanunda, bakın: “Her türlü neşriyatın yasak edilmesine -Hükûmete verilen yetki bu- ve neşir yasağına riayet edilmemesi hâlinde mevkute veya gayrimevkutenin tabı veya tevziinin men'ine -B bendi- mevkute veya gayrimevkutenin toplatılmasına, mevkutenin neşriyatının tatiline veya matbaanın kapatılmasına, tahkikat için lüzumlu görülen veya sübut vasıtalarından olan her türlü evrak, vesika veya eşyanın zaptına ve Hükûmetin bütün vasıtalarından istifade etmeye; siyasi mahiyet arz eden toplantı, hareket, gösteri ve emsali faaliyetler hakkında tedbir ve karar ittihazına; tahkikatın devamı müddetince âmmenin huzur ve sükûnun bozulmaması için lüzumlu her türlü tedbir ve kararların alınmasına...” Devam ediyor arkadaşlar. Bütün mahkemelerin, ceza mahkemelerinin yetkilerini devralıyor bu Encümen.

Şimdi, bakın, eğer biz bunu hiç olmamış gibi gösterirsek -teşbihte hata olmaz- o hâlde, demokrasiyi demokratik usullerle yıkmak gerekiyordu. Hitler daha hapisteyken bunu adamlarından Karl Lüdecke'e anlattı. Şöyle diyor Hitler: “Yeniden faaliyete geçtiğimde yeni bir politika takip etmek gerekecek. Silahlı bir hükûmet darbesini tekrarlamaya uğraşmaktan ziyade aklımızı başımıza toplamalı, Katolik ve Marksist milletvekillerine karşı Reichstag'a girmeye çalışmalıyız. Gerçi onları oylarıyla vurmak, silahla vurmaktan daha çok zaman alacaktır ama hiç olmazsa, netice kendi anayasalarının teminatı altında olacaktır.

Kanuni her yol uzundur. Er geç bir çoğunluk sağlayacağız ve sonra Almanya'yı ele geçireceğiz.” Yani şimdi bu da bir sivil politikacının cezaevindeyken, sivil hayata atıldığında, parlamenter sistemi kabul ettiğinde sonuçta varacağı sonucu açıkladığı bir metin.

Şimdi, burada, “Askerler bu darbeyi yaptı, askerler yaptı, askerler yaptı...” Sivillerin, idarenin, yönetenlerin hiçbir kusurunun olmadığı, onları tamamen akladığımız zaman, bunları görmediğimiz zaman biz önümüzdeki süreçlerde her türlü darbeye karşı karşıya kalırız, hiçbirisine çözüm bulamayız ama çok ciddi sivil darbeler bu ülkenin hayatını yine mahvetmeye devam eder.

Onun için, şu raporu okuduğum zaman ben kesinlikle darbelerin belli bir zihniyeti suçlayan, özellikle cumhuriyeti kuran ve Türkiye'de aydınlanma devrimini sürdürmek isteyen zihniyeti suçlayan, ideolojiyi suçlayan ama muhafazakâr, ama ikinci cumhuriyetçi düşüncelerin yol gösterdiği, birikimlerinin aktarıldığı bir metin olarak algılıyorum bunu. Dolayısıyla, böyle bir metinle Türkiye'de darbelerin önüne geçmek için tedbir düşünmek mümkün değil.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 28

Şimdi, bizim böyle bir metne ihtiyacımız var mıydı? Elimizi vicdanımıza koyalım. Bizim araştırmamız gereken neydi? Darbeler, darbelerin süreçleriydi -biraz önce Feyzullah Bey'in söylediği, diğer arkadaşlarımın Komisyon toplantıları boyunca söylediği- iç dinamikleri neydi, dış dinamikleri neydi, ekonomik altyapısı neydi, bunun dış bağlantıları neydi, kontrgerilla neydi, özel harp dairesi neydi? Biz bunlar üzerinde yoğunlaşıp bunları açığa çıkarıp, ortaya çıkarıp alınacak yasal tedbirlerin, alınacak ekonomik tedbirlerin, demokratikleşme yolunda atılacak adımların ve demokratikleşme yolunda çıkarılacak yasal düzenlemelerin tartışılması ve bunların önerilmesi gerekirken biz bu Komisyonu... Arkadaşlarımın birçoğunu bundan ari tutuyorum, sanki uzmanlarımızın kendi dünya görüşleriyle nasıl cumhuriyetle hesaplaştığı mantığının buraya yansıtıldığını düşünüyorum. Dolayısıyla, böyle bir mantık -eğer görüşeceksek- altına imza atılacak bir mantık değil. Madem tartışacaksak, cumhuriyeti tartışacaksak, cumhuriyetin ideolojisini tartışacaksak, jakobenliği tartışacaksak, demokrasiyi tartışacaksak, ikinci cumhuriyeti tartışacaksak açarız, otururuz, hepimiz kendi bilgi birikimlerimizi aktarır, tartışırız bunu ama benim kendi adıma, imza atacağım bir metnin üstünde ikinci cumhuriyetçi bir ideolojinin düşüncelerini kendi raporum olarak imzalamam mümkün değil. Dolayısıyla, böyle bir raporun verilmesini de Meclis adına çok ciddi bir eksiklik ve hiçbir soruna çözüm getirmeyen, darbeler konusunda ciddi hiçbir tedbir ve tavır geliştirmeyen, ancak ikinci cumhuriyetin birinci cumhuriyetle hesaplaşmasının raporu olarak kabul edeceğimi ve emeğimizin boşa gideceğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Naci Bostancı Bey, buyurun.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Çok teşekkürler.

Ben de zaman zaman mevcut raporu iyileştirmek için içimde büyük arzu duyuyorum. Ancak, süreç içerisinde yapıp ettiklerimizi ve işin gerçekliğini gördüğümde eleştiriden daha ziyade, mümkün olduğu ölçüde nasıl rapor ortaya çıkarabiliriz? Yapılan çalışmaya ilişkin gerçeklik, o eleştirel perspektifin daha üzerine çıkıyor. Tabii, eleştirilerin bir kısmı soyut kavramlara dayalı. Hepimiz hakkaniyete ve adalete dayalı bir rapor istiyoruz, hepimiz en azından temel konularda mutabık kalacağımız bir rapor istiyoruz. Bunlar soyut cümleler olarak hepimizin ittifak edeceği cümleler ama iş rapor yazmaya geldiğinde, orada ifadeler belirginleşmeye başladığında da ayrılıyoruz çünkü tarihe bakışımız farklı, darbelere bakışımız farklı, bugün yaşadığımız olaylara bakışımız farklı. Zaten Meclisin içerisinde dört

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 29

partiyi bir araya getirip bir çalışma yapıyorsak farklılıklarla birlikte ortaklığı vurgulamak, bunları bir arada nasıl ifade edebiliriz, bunun en uygun matematiğini bulmak için çalışmak durumundayız. Yoksa bütününe mutabık kalmamız tabii ki söz konusu olmayacak. Türkiye'deki darbe geleneğinin -Osmanlının son döneminde- kökenleri araştırıldığında Bâb-ı Âli Baskını'ndan tutun, askeriye'nin oynadığı öncü role, İttihat ve Terakkinin, evet, İstiklal Savaşında oynadığı rolle birlikte toplumsal başka meslekler... Mesela burjuvazi, sanayileşme olmadığı için aynı zamanda modernliğe ve siyasi olarak da Batı'da bürokrasinin oynadığı rolü kendi uhdesine alan bir modernleşme projesi çerçevesinde bunu ortaya koyan bir askerî seçkinlerin vesayetiyle karşılaşıyoruz. Bunu eleştirirsiniz, bunun yanında olursunuz ama resim budur. Dolayısıyla, geçmişe ilişkin yapmış olduğumuz değerlendirmelerde işin olgusal gerçekliğiyle bu gerçekliğin yorumuna ilişkin birbirinden farklı pozisyonlarımızın olmasını olağan görüyorum.

Esasen, çalışmayı yaparken raporun şekillenmesi sürecinde bütün alt komisyonların -öyle geliyor ki bana- mevcut siyasi partilerin temsilcileriyle birlikte çalıştık, biz de Süleyman Bey'le, Abdullah Bey'le ve diğer arkadaşlarla birlikte çalıştık kişileri dinlerken. Bu arada rapor şekillendi, neticede şekillenirken; bir, bu alt komisyonda yapmış olduğumuz dinlemeler; iki, çok çeşitli bakanlıklardan, kurumlardan gelen belgeler; üç, birtakım tanıklıklar yani yazılı mevkiye olarak ortaya çıkmış tanıklıklar; dört, elbette ki bu zamanda gazete ifadelerine başvuruldu ama sanki bütünüyle gazetelerden seçilmiş de "copy-paste" yöntemiyle hazırlanmış bir rapor muamelesi yapmayı doğrusu çok uygun bulmam. Gazeteleri bir ölçüde takip etmeyi de uygun bulmam. Eğer öyle bakarsak Meclis kürsüsünde sık sık elimizde gazete sallayarak konuşmak da çok uygun olmaz. Yani gazetenin ne yazdığı önemli, nerede yazdığından ziyade. Eğer diğer belgeler tarafından da teyit edilen bir beyan, bir haber söz konusu ise bizim, Darbe Komisyonu olarak gazeteyi de bir veri olarak kabul edip koymamız olağandır ama bu raporların bütünüyle gazetelerden seçilmiş ve bir şekilde kotarılmış bir rapor olduğu anlamına gelmez. Önemli olan kuvvetlendirici olması.

Bir diğer husus uzmanlar meselesi. Biz bu çalışmaya başlarken hepimiz uzman istemedik mi, uzmanlarla çalışacağız demedik mi? Sanki yabancı elemanlarmış, Merih'ten gelmişler ve bambaşka bir rapor hazırlamışlar tarzında bir değerlendirmeyi...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Ama raporu biz yazacaktık, uzmanlar rapor yazsın demedik biz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 30

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Ahmet Bey, bizim beraberce oturup Komisyon olarak rapor yazmamızı siz mümkün görür müsünüz? Ben mümkün görmem.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Mümkün diye bir şey söylemiyoruz.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Sadece şu, tarihe ilişkin konuları bile bizim berraklığa kavuşturabilmemiz için üç ay değil üç yıl gerekir bize. Elbette bu metin çıkacak, siz itirazlarınızı söyleyeceksiniz, biz itirazlarımızı söyleyeceğiz ama neticede, o raporla birlikte, itirazlarla birlikte rapor tekemmül etmiş olacak. Başka türlü, Komisyonun çalışmasını ben mümkün görmüyorum yani bizim oturup burada bunun üzerine tartışarak ortak bir rapor çıkarmamızı ben mümkün görmüyorum, anlaşılamayız. Anlaşmamız da gerekmiyor zaten, madem demokrasiden, farklılıktan, farklı okumalardan bahsediyoruz, biz toplumun önüne bütün renkleriyle birlikte bir rapor koyacağız, raporun kendisi olacak, buna itirazlar olacak, bentler olacak ve böyle şekillenecek. İlk defa rapor yazılmıyor.

Bizim raporda “Taner Demirel” derken yanlış anlaşılabilir, en meşhur Demirel Süleyman Demirel olduğu için. Taner Demirel’den bahsetti Süleyman Bey. Taner Demirel başlangıçta alanına ilişkin bir çalışma yapıldığı için geldi, burada bize yapmış olduğumuz çalışmaya ilişkin bir özet bilgi verdi, başlangıç fikri oluşturması bakımından. Aynı zamanda uzman olarak da burada çalıştı. Süleyman Bey de Siyasal’dan başka bir arkadaşı çağırdı, onunla da çalıştı.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – İlhan Bey de çalıştı, sizin önerdiğiniz İlhan Uzgel Bey de orada raporlara dâhil oldu.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Şimdi, biz bütün bunlardan faydalandık ama Süleyman Bey, siz Taner Demirel’in kitabına dayanmış, esas itibarıyla onu anan bir rapor verirsiniz ben diğer raporu okumadığınıza hükmedeceğim, veyahut da çok...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Paragraf parafrak okurum size, anlatırım, paragraf paragraf.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Paragraf paragraf ben okudum zaten.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Ben de paragraf paragraf okudum. Hayır, “Okumamışsınız.” diyorsunuz ya.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Hayır, şunun için diyor, öyle değil diyor. Taner Demirel’den elbette ki faydalandık, İlhan Bey’den de faydalandık, başkalarından da faydalandık. Yani söylediğimiz ifadenin ne ölçüde abartı taşıdığına ilişkin bir dikkat bakımından söylüyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 31

Ayrıca, şunu da belirteyim: Süleyman Bey’le hakikaten iyi bir çalışma yaptık biz fakat Süleyman Bey’i biz Komisyonda dinlerken -bunu biraz espri olarak da kabul edin- Doktor Jekyll ve Hyde sendromu diye bir şey vardır, kendimi Süleyman Bey’le çalışırken biraz öyle hissediyorum. Yani Komisyon olarak çalışırken –alt komisyon- son derece uyumlu, gayet birbirimizi anlıyoruz, beraber ortak ittifakla çalışma yürütmek konusunda hemen hemen her konuda hemfikiriz fakat buraya gelince bambaşka bir Süleyman Bey görüyoruz.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Okuduğun raporla konuştuklarımız aynı değil.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Süleyman Bey gitti de yerine avatari mı geldi, başka birisi mi geldi, burada konuşuyor? Çok şaşıyorum hakikaten Süleyman Bey, beni şaşırtıyorsunuz.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Rapora bakın o zaman canım.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Hayır, yani rapora bakıyoruz tabii.

Bir diğer husus da şu: Raporun kısalığından bahsediliyor, hem yalın olmasından hem kısalığından hem de filozofi olmamasından. Bu denklemi kim kuracak, bilmiyorum. Bilimler, zaten ifadeleri kısaltmak için kavramlara dayanır. Kavramlara dayalı bir şekilde anlatmaya kalktığımızda bilimsel ve filozofik bir rapor hâline gelir, maksat zaten kısaltmaktır ama “Basit olsun.” dersiniz bilimsel ifadeleri eğer olağan bir yolla yalın bir anlatım diline çevirirseniz bir cümleyle anlattığınızı on cümleyle anlatmak durumunda kalırsınız. Dolayısıyla, bu istenen denklem hem sade olsun hem filozofik olmasın hem çok karmaşık olmasın, bu mümkün olan bir denklem değil. Bunu John Nash bile çözemez yani bu matematik denklemini o da çözemez. Kaldı ki raporun...

Şimdi, problem şu: Bu tür raporlar başka yerlerde de hazırlanıyor, ilk defa hazırlanmıyor. Bin, bin iki yüz sayfa, bin beş yüz sayfa hazırlanan raporlar var. Önemli olan şu: Raporun kendisi var, bir de sonuç ve değerlendirme kısmı olur. Herkes veciz bir özetini istiyorsa zaten, o sonuç ve değerlendirme kısmında olur nasıl olsa, diğer kısmını da isteyen okur, istemeyen okumaz.

Rapor, uzmanların yapmış olduğu çalışmaya ilişkin değil, kimsenin elinden tutan yok. Zaten o yüzden defalarca gönderilmiş “Katkınızı verin:” diye, o raporların arkadaşlara gönderilmesinin mantığı da bu.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 32

Şimdi, bu sonuç ve değerlendirmeye ilişkin de birkaç cümle söyleyeyim izninizle. Şu, hakikat komisyonu meselesini içeriği itibarıyla başka bir adlandırma yapmak uygundur, “Vesayet Dönemi Araştırma Komisyonu” gibi bir isim olabilir, daha uygun bir isim varsa onu da elbette ki kabul ederiz. İç güvenlik, asayiş ve ordu 7’nci maddede, Sahil Güvenlik burada yok, onu da zikretmekte fayda var. O halaskâr zabitan meselesi hakikaten, askerî eğitim müfredatının düzeltilmesinde fayda var. “Bağımsız ve tarafsız olmayan askerî yargı” yerine, “etkiye açık askerî yargı” demek daha iyi olur ,öyle bir hüküm burada yok. Yani askerî yargının daha kafadan, taraflı hüküm verdiğini... Kaldı ki sonuçta orada da bir yargı nosyonu yok.

BAŞKAN - “Askerî yargı” başlığı yeterli orası için.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Evet, askerî yargı...

BAŞKAN – Şimdi, tabii şöyle bir şey var: Bu öneriler şöyle geliyor ya bize, milletvekillerinden gelen bütün yazılı öneriler başlık hâline getirildiği için bazılarında bu tanım böyle kullanılmıştır büyük olasılıkla.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – İadeitibar meselesinin de hukuken çok problemlili bir mesele olduğunu düşünüyorum.

BAŞKAN – O konu da aynen.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Şimdi, diyelim ki 50 kişi idam edildi, biz bunları tümüyle yok saydık. E, ceza alanlar var, ağır ceza alanlar var. Bir yıl, üç yıl, beş yıl yatanlar var. İnsanın asılması mı lazım iadeitibar için? O zaman ne yapacağız? Geçmişteki bütün mahkemelerde yargılananların iadeitibarını vereceğiz. Kaldı ki bu asılan insanların... Evet, asılmaya karşıyız, bazı olaylar tuhaf, o dönemin yargılamasına ilişkin itirazlarımız var ama bu insanların hiç suç işlemediğini mi iddia ediyoruz, “iadeitibar” derken neyi kastediyoruz? O da bir meçhul. Siyasi bir kararla yargının... Kabul etmiyoruz yöntemini, tamam, araştırmasını da kabul etmiyoruz ama mukabil bir yargılama neticesinde ancak karar

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 33

verilebilir. Biz siyaseten bunu yok sayabilir miyiz? On sene sonra da bir başkası gelecek, bizim kararımızı yok sayacak, böyle şey olur mu? Yargılamalara ilişkin hususlar da ancak şu mantıkla olabilir: Bir başka yargılama yaparsınız -mümkünse tabii otuz yıl sonra- öbür türlü, siyaseten böyle bir karar vermek yanlış olur. Biz şunu belirtebiliriz belki, geçmiş dönemdeki yargılamaların hukukun temel kurallarına uygun bir şekilde yapılmadığı, birtakım haksızlıkların ortaya çıktığı, kamu vicdanını tatmin etmediği yönünde güçlü bir ifade koyarız ortaya, iadeitibar yapamayız.

BAŞKAN – Şimdi, Naci Bey, zaten 2’nci maddeden “Hakikat Komisyonu” başlığı altında ilk paragrafta darbe mağdurları... O, benim düzenlememdi, bazıları dediğim gibi tekrar tekrar ve aynı konular üzerinde... Aslında, diyelim ki 17 milletvekilimizden gelen tüm önerileri belli başlıklar hâlinde aldık ama bu son şeklini şimdi burada tartışarak vereceğiz. Zira, bunların bir şekilde bir araya getirilmesi, birleştirilmesi gerekiyor. Şöyle bir şekilde önerdik biz, çünkü gerçekten kesinleşmiş bir yargı kararının -idam edilmemiş olsa bile- iadesi için “Darbe Mağdurları” başlığı altında, hakikat komisyonunun içeriğinde temel insan haklarının askıya alındığı darbe, muhtıra ve postmodern darbe dönemlerinde mağdur olan, işkenceye uğrayan, hüküm giyen vatandaşların ve kamu görevlilerinin durumlarının incelenmesi ve gerektiğinde yargılamanın iadesi de dâhil olmak üzere haklarının iadesi, ayrıca, işkence ve insan hakları ihlalleri yapan ve insanlığı karşı suç işleyen kamu görevlilerinin araştırılması ve bunların kamuoyuna ifşa edilmesi hususlarında bir araştırma komisyonu.

Yani, hakikat komisyonunun eğer kurulamaması durumunda deyip, üç başlık hâlinde, özel harp dairesi, gladyo, kontrgerilla ve JİTEM için ve siyasi cinayetler ve siyasi olaylar için ayrı ayrı birer araştırma komisyonu kurulmasını öneriyoruz. Ben de bir hukukçu olarak zaten, durduğumuz yerde biz “Bunların haklarını iade edin.” filan gibi hüküm verici bir cümle kullanamayız. Bunların hepsi için gerektiğinde yeniden yargılama yolunu açacak

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 34

düzenlemelerin veya araştırılması gereken bir dönem olduğunu düşünüyoruz. O maddeyi olduğu gibi çıkaralım, çünkü bu iç kısımda tekrarı var, yani biraz tekrarlar olmuş.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Evet, 21’inci maddeyi komple çıkartalım aslında.

BAŞKAN – 21’inci madde komple çıkabilir, evet.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Son bir cümle.

BAŞKAN – Siz tamamlayın.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Bu komisyonumuzun çalışması, aslında altmış yıllık döneme ilişkin özetleme mahiyetinde bir çalışma niteliğinde görünüyor. Zaten önerilere baktığımızda, geçmişe ilişkin çok çeşitli olayların daha detaylı bir şekilde araştırılmasını talep ediyoruz.

Süleyman Bey’in bize yönelik önerileri de var. Mesela, diyelim, “Maraş olayları araştırılsın, Abdi İpekçi cinayeti araştırılsın, Bahçelievler katliamı araştırılsın.” Şimdi, birtakım münferit olayların, büyük travma yaratmış ve aynı zamanda toplu olaylar, Sivas katliamı, Malatya katliamı...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Çorum olayları.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – 1 Mayıs.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – 1 Mayıs.

BAŞKAN – Onları ana raporda da önerdik, hepsini.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Burada yok ama, 1 Mayıs yok.

BAŞKAN – Ana raporda verdik, ana raporda hepsi var. 1 Mayıs...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Raporda hepsi var.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Burada yok ama burada yok işte.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Bu özet, geçici özet zaten, kesinleşmiş özet değil bu, taslak bu. İlave ederiz onları.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 35

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Sonuçta bizim Komisyonumuzun geçmişte...

BAŞKAN - Çok özür diliyorum, bir kesebilir miyim sizi?

Şimdi, şöyle bir şey var -bir izah getirmek bağlamında söylüyorum- bu olaylarla ilgili yani bu paragraf var ya, “Maraş, Çorum katliamları...” diye gidiyor. İsterseniz burayı tamamen “Darbe dönemlerine damga vuran siyasi tüm olayları araştırmak üzere...” diyelim çünkü, isimlendirdiğimiz zaman ana raporda yaklaşık kırka yakın olay var. Yani araştırılması gereken... 1 Mayısı ilave ederiz, Malatya’yı ilave ederiz ama etmediklerimiz bizi sınırlandırmaz, Genel Kurulun takdirine ait. “Karanlık siyasi olayları” desek...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Bunları yazarız, “gibi” deriz...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Çok simgeleşmiş...

BAŞKAN – Yukarıdaki ana raporda var ama kırk iki tane olay.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Ama bakın Sayın Başkan.

BAŞKAN – 1 Mayıs’ı yazalım, tamam.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – 1 Mayıs çok simgeleşmiş, Malatya çok simgeleşmiş...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Yazalım ve “Bunlar.” diyelim.

BAŞKAN - 1 Mayıs, Malatya ve diğerleri ana raporda zikredildi.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Kahramanmaraş.

BAŞKAN – Tamam, yazalım. Öneriler kısmını o şekilde düzeltsene...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Anlamı “ve, gibi”

BAŞKAN - Çünkü, devam ederken notlarımız alacağız, o yüzden sözünüzü kesiyorum.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Maraş ve Çorum’un başına 1 Mayıs.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 36

BAŞKAN – “Maraş ve Çorum, 1 Mayıs, Malatya, Alevi-Sünni çatışması da dâhil. Yani, bütün bu tertiplere ilişkin olayların arka planda kalan ve bunun gibi...” diyelim. Ana raporda sayılan, araştırılması gereken konular...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Mal varlıklarını da es geçmiştiz, darbecilerin mal varlıklarını da es geçmiştiz.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Yok, var o.

BAŞKAN – Var, var.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Burada yok.

BAŞKAN – Buyurun Hocam, tamamlarsanız hemen.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Şimdi mal varlıkları değil de, bize de 90’dan sonrası geldi, 90’dan öncesi yok. Bakıyorsunuz, bir sürü çalışma yapılmış ama kredi ekstrelerine kadar, 90’dan sonrası var. Hâlbuki bizim, “Başlangıçta bu adamların elinde ne vardı, darbeden sonra ellerine ne geçti?” bunun mukayesesini yapmamız lazım, veri yok. Bizim Komisyonu şöyle görüyorum ben...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Niye yok? Affedersiniz, araya girmekte hiçbir maksadım yok ama...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Hayır gelmedi, yazdık.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Siz benden beyanımı alıyorsunuz, diyorum ki: “DİSK’in şu mal varlıklarına el konulmuştur.” değil mi? Bir DİSK başkanı devreye giriyor, bunu söylüyor ama bunu buraya yazmak konusunda örneğin...

BAŞKAN – Ben izah edeyim mi bu konuya ilişkin?

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Evet.

BAŞKAN - Daha önce istediğiniz her yerle ilgili veriler ve dijital kayıtların ve mal varlıklarına ilişkin bilgi ve belgelerin belli bir zaman tutulup daha sonra silindiğini, yani

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 37

devletin normal işleyişi içinde bunun bir zaman aşımı olduğunu ve tutulmadığını söylediler. Yani belli tarihler, belli aralıkların olmadığını söylediler. Hocam, lütfen tamamlarsanız...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Şunu diyeceğim: Bu rapor, bence önemli bir rapor. Türkiye'de geçmiş altmış yıla ilişkin sis perdesini biraz netice itibarıyla aralamaya çalışan bir rapor, bir teşebbüs olarak görülebilir ama rapor, sonucu itibarıyla doğurgan bir rapordur. Eğer burada bahsettiğimiz çalışma alanlarına ilişkin yeni komisyonlar kurulursa daha derinlemesine bir çalışma yapılabilir. Bunu bir nevi “şapkadan tavşan çıkarma” gibi görelim. Eğer Boeing-737 çıkacaksa bundan sonra çıkacak.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Cengiz Yavilioğlu Bey.

CENGİZ YAVİLİOĞLU (Erzurum) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, ben de raporun yazım sürecinde zaman kısıtından dolayı çok ciddi sıkıntılar çektiğimizi, herkesin de bunu dillendirdiğini... Ortak sorunumuz, ciddi manada zaman sorumuz oldu. Bu zaman sorunu, yeni gelen evrakların incelenmesinin gerçekleştirilememesi hususunda da karşımıza çıkıyor. Özellikle, son dönemlerde gelen çok önemli belgeler var. Bu belgeleri yeterince inceleyemedik, belgelere bakamadık, bu doğru, bu eleştiriye katılıyorum. Raporların tamamen okunup değerlendirilmesi gerekir, raporların tamamı yine zaman sınırından, kısıtından dolayı hepsi iyi bir şekilde okunup değerlendirilemedi, değerlendiremedik, hepimiz için bu bir sorun. Fakat bu sorunlarla birlikte önümüzde çok ciddi bir olaylar bütünü var. Bu olaylar bütünü içerisinde bizim bir sonuç elde etmemiz gerekiyor. Her bir alt komisyon üyesi ve alt komisyonlarda çalışan uzman arkadaşlar verilen zaman içerisinde çalışmalarını yaptılar ve de ortaya çıkan raporun olması gerektiği gibi bir rapor olduğunu düşünmüyorum yani rapor bu zaman sınırlaması içerisinde olabilecek en iyi rapordur ama olması gereken bir rapor hüviyetinde değildir çünkü cidden bakmamız gereken önemli evraklar var, belgeler var. Bir böyle bir sorun var.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 38

İkinci sorun, iletişimde, Komisyon üyelerinin rapor yazılırken bir araya gelip konuşmaları gerekirdi bunu yapamadık. Bu da yine zaman sınırından kaynaklanan bir husus. Mesela bizim alt komisyonda, 27 Mayıs ve 12 Martta, her bir başlığı Komisyon üyeleriyle bizim tartışıp yazmamız lazımdı, her bir başlığa ayrı ayrı bakmamız lazımdı.

Şimdi, Ahmet Ağabey haklı olarak, kendisine benim vermiş olduğum bir değerlendirme raporundan hareketle, bunlar varsa raporda... Evet yani sadece bunlarla bir rapor yazılırsa bu ciddi bir sorundur yani raporun bunun üzerine kurulması... Bahsetmiş olduğunuz, o 27 Mayıs darbesinin karşılaştırmalı bir analizi idi bu zaten, bir karşılaştırmalı analiz. 27 Mayısın öncesinden başlayıp Osmanlının son dönemlerine kadar, oradan başlayarak 80'in de içerisinde karşılaştırması var, 80 de dâhil olmak üzere karşılaştırmalar yapılıyor, meşruiyet sorunları tartışılıyor, vesaire. Fakat bu bir rapor değil, bir analiz ama raporda yararlanılacak bir analiz yani rapora alınmış kısımlar var bu analizin içerisinde.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Benim bu koyduklarım araştırma komisyonu raporundan, sizin çalışmanızdan değil Cengiz Bey.

CENGİZ YAVİLİOĞLU (Erzurum) – O bahsetmiş olduğunuz sizin, 27 Mayıs öncesi ittihatçılarla başlayan, hatta onun öncesinde de var olan...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – 1876'dan başlayan bu raporun içerisinde.

CENGİZ YAVİLİOĞLU (Erzurum) – O değil işte. Yani burada bir sıkıntı var, o sıkıntıyı kabul ediyorum Ahmet Ağabey.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Hayır, sizin çalışmanız içindeki değerlendirmeden bahsetmiyorum yani bize rapor olarak gelenin içerisinde bu.

CENGİZ YAVİLİOĞLU (Erzurum) – Şöyle bir şey var yani o size geldi... Tabii, bu arada biz çalışıyoruz, siz de biliyorsunuz Ahmet Ağabey yani size geldiği zaman da, hatta biraz önce de gösterdim, iki gün öncesinden itibaren biz bunları çalışmaya, çalışmalarımızda

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 39

ciddi... Öncesinde sizinle konuşmamız neticesinde çalışmalarımızı sürdürdük ve birtakım değişiklikler de yaptık. Mesela bunda çok haklısınız yani size tamamen...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Özür dilerim, yanlış yerden şey yapmayalım, ben senin raporlarından bahsetmiyorum. Sen raporunu düzelttikçe gönderdin, ben de okumaya çalıştım fakat şu rapor... Bu rapor senin raporun değil, sürecin bütününe anlatan bir rapor bu.

CENGİZ YAVİLIOĞLU (Erzurum) – Tamam. O bizde de var yani benzer değerlendirmeler bizde de var. Onu açıklamak üzere...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – O dönemki CHP'nin yanlışlarından bugünkü CHP'liler alınmasın, o dönem herkesin...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Hayır, hayır, CHP'nin yanlışından bahsetmiyorum. Darbeleri askerlerin yaptığından yola çıkarak 1876'dan itibaren eğer o yola girersek bunun altından başka sonuçlar çıkar yani biz darbenin asıl şeylerine ulaşamayız o zaman.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Tamam, aynı değerlendirmede 1876'da askerin gözü Babıali'de...

CENGİZ YAVİLIOĞLU (Erzurum) – Bu bir bakış açısı fakat o değerlendirmelerden de faydalanmak gerektiğine inanıyorum yani faydalanılması gerekir.

Burada yine sizin -maalesef, üzülerek söyleyelim- görmediğiniz, kavuşturamadığımız yani sizin ulaştıramadığımız mesela Ticaniler olayı, halkevleri ve köy enstitülerinin kapatılması, Kıbrıs meselesi gibi ispat hakkı... Bunların dışında, yine Zile olayları, Afyon olayları, vesaire bunları içerisine alan çok önemli değerlendirmeler yapıldı fakat bunların size ulaştırılması lazım tabii. Uşak, Kayseri olayları... Kavuşturulamadığı yönündeki eleştirileriniz haklı yani bunun elinizde olması lazım ki bugün burada konuşabilesiniz ama maalesef de bu zaman sıkıntısından dolayı çok fazla da bir şey söyleyemiyoruz yani durum böyle.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 40

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Cengiz’ciğim, onun için diyorum yani bir zamana sıkışıp da yanlış, eksik, çözüm üretmeyen bir rapor vermek yerine yani hiç vermemek daha efedaldır yani. Bunu söylemek istiyorum.

CENGİZ YAVİLİOĞLU (Erzurum) – Bu şu şekilde yani bu bir kapı aralamaktır Ahmet Bey yani bu rapor darbelere yönelik önemli bir kapı araladı, açtı bunu. Bu, işte, nihayetinde değerlendirmelerimizde ve önerilerimizde de devam etmesi gereken bir süreç olarak düşünüldü. Buna ciddi devam edilmesi lazım yani başka komisyonlar kurulması lazım farklı başlıklar altında. Elde edilen bu rapor, yazılan rapor hem de elde edilen ekler çok önemli yani iki unsuru var bunun. Yazılan rapor, evet, zaman sıkıntısından dolayı yeterince, istenilen şekilde yazılamadı ama elde edilen ekler ciddi araştırmalara kapı aralayacak şeylerdir, çok önemli araştırmalar yapılacaktır.

Yani şudur sonuç olarak söylemek istediğim: Buna değer veriliyor, hepimiz de bunun değerini biliyoruz, önemlidir, tartışılıyor. Hele hele de kamuoyu yaratılması, demokrasi açısından kamuoyu yaratılması hususunda çok önemli bir çalışmadır. Bu, bu yönüyle işlevini yapmıştır, kamuoyunda bir bilinç yaratılması yönünde işlevini yapmıştır ve bu süreç devam ettiği takdirde de ikinci işlevini de, amacını da gerçekleştirecektir. Yani burada rapora yönelik teknik eleştiriler yapılmasını doğru buluyorum ama raporun ortaya çıkarmış olduğu sonuç ve gelecekte de çıkarabilmesi muhtemel olan sonuçlar itibarıyla da öneminin belirtilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Ben bir de uzman arkadaşlara yönelik birkaç şey söylemek istiyorum. Ciddi uzman arkadaşlar bizim isteklerimizi, taleplerimizi mümkün olduğunca yerine getirdiler. Onlara da teşekkür ediyorum. Rapor bitmedi ama ciddi emek sarf ettiler ve ciddi manada da bize destek oldular, desteklerini aldık. Üye arkadaşlarla birlikte uzman arkadaşlarıma da teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Özcan Yeniçeri Bey, buyurun lütfen.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 41

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Evet, çok teşekkür ediyorum.

Ben önce, tabii, uzman arkadaşlara çok teşekkür ediyorum. Gerçekten çok yoğun ve yorucu bir mesai sarf ettiler. Onların gerçekten bu işte kusurları yok. Aslında bizim genel çerçeveyi çizip o çerçeve içerisinde hareket edilmesini ifade etmemiz veya tavır ortaya koymamız gerekiyordu. Dolayısıyla, ortaya çıkan sonuçtan onlar değil, aslında biz sorumluyuz. Bunu özellikle ifade etmek isterim.

İkincisi, gerçekten bütün arkadaşlar çok yoruldu, çok koşturdular ve Komisyon da hakikaten mümkün olduğu kadar her yere kavuşmaya çalıştı fakat çok ciddi bir kitle vardı dinlenmesi gereken, çok ciddi bir arşiv vardı girilmesi gereken, çok ciddi belgeler vardı okunması gereken. Yani şöyle düşünün: Şunu yapamazdık biz yani temsilî demokrasi mi yoksa doğrudan demokrasi mi? Doğrudan demokrasi, biliyorsunuz, herkesin oy kullandığı bir sistem, herkesin karıştığı bir sistem. Muhakkak, herkesin olduğu yerde hiçbir şey ortaya çıkmıyor. Bir temsilisini seçip bunların içerisinde bir grupta bu çalışmayı yapmak ve yürütmek gerekiyor idi.

Aslında bu belgeleri anlamlandırma konusunda problem var ve burada çok net bir şey söyleyeyim, mesela diyor, yazmış buraya: Öldürüldükten sonra katil yakalanıyor. Katil ifadesinde falancayı öldürdüğünü ifade ediyor. Mahkeme ve tanıklar da öldüren katili teşhis ediyor ve mahkeme idamla sonuçlanıyor, sonra idama mahkûm ediliyor. Dosya Askerî Yargıtaya gidiyor. Askerî Yargıtaya gittiğinde yine askerî savcı dosyanın onaylanmasını istiyor.

BAŞKAN – Abdi İpekçi cinayetinde yok. Abdi İpekçi cinayetinde...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Doğan Öz cinayetinde.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Doğru, doğru.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 42

Dördüncü daire onaylıyor. Tam onaylayacak, karar kesinleşecek, karar düzeltmesi talebiyle aynı savcılık dosyayı Askerî Yargıtay Ceza Dairesinin Genel Kuruluna gönderiyor ve o kurul 8'de 7 oyla delil yetersizliğinden davayı sonuçlandırıyor ve beraat ettiriyor.

Şimdi, bu, katil değildir, sanıktır bu. Gitmiştir, mahkemede sonuçlanıp mahkeme onu beraat ettirdiyse... İster ilk muhatap olduğunda beraat ettirsin ister son aşamada beraat ettirsin, tekemmül etmiş bir katillik vasfı yüklenemez. Birisi böyle ifade ediyor ve biz bunu alıp... Bunun gibi birçok şey var yani ben örnek olsun diye bunu verdim. Buna bizim hakkımız da yok yani hukuk öyle dediyse hukukun demediğini biz demek gibi bir durumda ve konumda değiliz. Bizim şüphelerimiz olabilir, bizim çok sağlıklı kafamızda oturttuğumuz konu da olabilir, biz onu öyle de görmüş olabiliriz ama mademki anayasal düzen, mademki bura da yasa yapıcı yer, mademki biz yasaların dışına taşarak görüşüp konuşmayı doğru bulmuyoruz, bunu buraya koymamak gerekirdi. İkincisi, belgeleri değerlendirirken...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – O örneğin mutlaka konulması lazımdı, Doğan Öz cinayetinin mutlaka bulunması... Ha, o cümle, sözcüğe belki katılıyorum ama...

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Hayır, onun için demedim, ben zaten orada kullanılma biçimini söylüyorum.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Yani yargıya etki eden unsurların ne şekilde ettiğine en önemli örneklerden birisi o.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Onun başka yönü de vardır, şu da vardır, bu da vardır, bir yığın şey, işkencesi, şunu, bunu da ifade edilebilir. Ben ondan bahsetmiyorum. Olayın ne olduğu da beni ilgilendirmiyor. Olayda birçok şey var burada ifade edilen ve orada özel harp dairesiyle ilgili olarak Ecevit Kılıç'ın, zannediyorum, söyledikleri var. Onun kitabını ben okudum. Onun kitabı yüzde 80 uydurma. Onun kitabının büyük bir kısmı saptırma. Bununla ilgili tartışmalar çıktı, bununla ilgili makaleler yayımlandı. İsterseniz size

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 43

gönderebilirim, hangi satırı nasıl almış, nasıl saptırmış, öylece nasıl koymuş kitaba. Biz o kitabı veri olarak, esas alarak bir tanımlama yapma durumunda kalıyoruz, bu yanlış.

Başka bir şey daha söyleyeyim: Bazı kavramları eğer biz yerli yerine oturtamazsak, kavramın ne olduğundan haberimiz yoksa o kavramla ilgili yargıda da bulunamayız yani derin devlet diye bir şey var. Kime sorsan herkesin ayrı bir derin devleti var. Belki biz de Meclisin derin devletiyiz şu anda Darbe Komisyonu olarak. Yani şimdi “Derin devlet nedir?” diye sorduk, hepiniz biliyorsunuz.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Bizi ari tut Özcan Bey, sakın ha...

BAŞKAN – Ben kendi adıma asla değilim.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Ben “Meclisin” dedim yani Meclis bir görevlendirme yaptı. Neyse “Meclisten dışarı söylediklerim.” diyeyim bari.

Şimdi, arkadaşlar, biz gittik, Mahir Kaynak’a sorduk “Derin devlet var mı?” diye, “Derin devlet yok.” dedi. Gittik, Süleyman Demirel’e sorduk “Derin devlet var mı?” diye, “Derin devlet vardır ve askerdir.” dedi. Gittik, Mehmet Ağar’a sorduk, dedi ki: “Vallahi, derin devlet, 1925-26 yıllarından sonra, Türkiye'nin Musul ve Kerkük'ü kaybettikten sonra Anadolu'dan bir avuç toprak daha vermeyeceği şeklinde ortaya konulan iradenin adıdır.” Gittik, Erol Mütercimler'e sorduk, Erol Mütercimler Memduh Ünlütürk'ten, generalden bir atıfta bulunarak “Bir derin devlet vardı...”

Şimdi, ben şunu sordum: Bu raporu Özcan Yeniçeri yazsaydı nasıl yazardı? Bu raporu böyle yazmazdı. Peki, bir başka görüşte olan birisi yazsa nasıl yazardı? O da böyle yazmazdı. Yani bu metinlerden 3 ayrı kişiye 3 ayrı yerde verseydiniz 3 ayrı rapor ortaya çıkardı ve dolayısıyla herkes orada öncelediği varsayımları, ön yargıları, hipotezleri, kafasında oluşturduğu ne varsa ona göre evrakları ve olayları sistematik hâle getirerek, destekleyerek doğru bir tanımlama ve tarifleme noktasına gitmiştir. Hâlbuki bizim burada daha ihtiyatlı, daha soğukkanlı, daha esnek, aynı anda iki karşıtlığı da verecek -şöyle de

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 44

deniliyor, böyle de deniliyor, gösteriliyor- biçimde ele alınması ve ortaya konulması gerekiyordu. Ancak bunu uzman arkadaşların yapmasını beklemek yanlış olur. Bunu bizim yapmamız lazım. O noktada bizim o temel çerçeveyi çizerek ortaya koymamızın gerekli olduğunu ifade ediyorum.

Ben şimdi en etkileyici teklifi yapıyorum son bölüme, hiç öyle uzun ayrıntıya gerek yok, çok net söylüyorum: Benim gördüğüm kadarıyla darbenin veya muhtıraların temel nedeni, darbeci ve muhtıracıların toplumda gördükleri saygınlık yüzündendir. O hâlde, bu saygınlıkları ortadan kaldırmak gerekiyor. Biz Sayın Evren'i, Sayın Sedat Celasun'u, Sayın Şahinkaya'yı ve öbür vatandaşın adını söyleyemedim, onları Türkiye Cumhuriyeti devleti ve milletini korumak, Türkiye Cumhuriyeti devleti ve milletine yönelecek tehditleri bertaraf etmekle görevlendirdik, millet olarak görevlendirdik, devlet olarak görevlendirdik. Bunlara bunun için rütbeler verdik. Bunlar yükseldikçe yükseldiler, yükseldikçe yükseldiler; sonra bunlar bu görevlerini yapmadılar, yapmadıkları gibi de kendilerine bu görevi verenlere de ihanet ettiler. Onun için, bana göre, şu anda Orgeneral Kenan Evren'in rütbesinin Er Kenan Evren rütbesine indirilmesi gerekiyor. Bütün darbeye katılmışların rütbelerini alalım arkadaşlar, bu teklifi getirelim ve bu teklif vasıtasıyla daha önce İlhami Erdil bir şeye karışmıştı, adi bir olaya karışmıştı, adamın rütbesi... Bu adam memleketi, söylemeyeyim, nokta nokta yaptı, bir. İkincisi, her şeye ihanet etti yani biz Kenan Evren'in kafasına göre şekillendik, Kenan Evren'in kafasına göre kimlik edindik. O kafa nasıl bir kafa? "Kıbrıs'tan fazla toprak aldık birazını vermek için." diyen bir kafa. Böyle bir kafa bizi şekillendirdi, böyle bir kafa "Silahı düşmana tut." dedik, bize çevirdi. Şimdi, efendim, işte, o zamanın şartları, kardeş kardeşi öldürüyordu. Ona da baktık ki bunlar da masumane bir öldürme hadiseleri de değil, bekleyelim de olgunlaşsın. Pusuya yatmış, her fırsattan istifade ta 78'den, 79'da başlamak üzere... Orada çok güzel bir şey var, siz buraya koymuşsunuz, Demirel'e söylediği bir şey var. Demirel'e diyor ki: "Orada terör devam ediyor. Siz oradaki komutanı -bir

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 45

anlamda- görevden alın.” Demirel -Başbakan Demirel- de diyor ki: “Biz ondan çok memnunuz.”

BAŞKAN – “Amacı oydu, geliş nedeni oydu.” diyor.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Şimdi, peki, bir cümle bir şey söyleyeyim: Demirel mi yönetiyor Türkiye’yi o zaman, Evren mi yönetiyordu Genelkurmay Başkanı olarak?

BAŞKAN – Evet, doğru.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Evren yönetiyordu.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – O hâlde, demek ki arkadaşlar, Evren kendisine verilen amaca uygun bir biçimde bir tavır içerisine girmemiştir, verilen göreve ihanet etmiştir...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Aynısını Ecevit’e de yapmıştır.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) - ...verilen silahı tersine çevirmiştir ve dolayısıyla da suç işlemiştir. Bugün kendisini 12 Eylül Anayasası koruma altına almış olabilir, oradan ceza çıkmaz, bizim için hiç önemli değil ama biz artık bundan sonra “Orgeneral Kenan Evren” demeyelim, “Er Kenan Evren” diyelim...

BAŞKAN – Raporumuza yazalım.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – ...ve bunun hukuken olma durumu varsa maaşlarının da er seviyesine çekilmesinde yarar var ve bunların tarihten de silinmesi yani nerede -aynı bu eski komünistlerin yaptığı gibi- askerlik yaptı, nerede yüzbaşılık yaptı; bunların yok sayılması... Bir bu değil, orada teşebbüs eden ve fiilen bu işe böyle gönüllü bir şekilde katılan herkesin rütbeleri alınsın arkadaşlar. Bir defa, iade-i itibarsızlık verelim bunlara.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Sayın Yeniçeri, yalnız, maaşı Genelkurmay Başkanlığından değil, Cumhurbaşkanlığından dolayı alıyor.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Yani o da aslında bir tartışma konusu.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 46

BAŞKAN – Şimdi, şöyle bir şey de var: Bütün darbeci generaller aynı zamanda Cumhurbaşkanı oldu. Cumhurbaşkanı makamlarını ne yapacağız? Hadi askerî rütbelerini aldık ama hepsi Cumhurbaşkanı olarak geçti tarihe.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Şimdi, şöyle çok ciddi bir şey var. Yalnız Cumhurbaşkanıyla ilgili değil, ben 2 tane insanla ilgili de çok kısa bir şey söylemek istiyorum, dikkatinizi de çekmek istiyorum.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Vallahi, yok sayılabilir, dünyaya da örnek olur herhâlde bu.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Olacak, bu başka türlü...

BAŞKAN – Yazalım, önerilere yazalım.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Kesinlikle yazılsın. Ben de seninle aynı kanaatteyim.

BAŞKAN – İtibarlarının, unvanlarının alınması darbeci generallerin, bu yönde bir düzenleme yapılması.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Evet yani bu psikolojik olarak toplumu da rahatlatır, bunların şeylerini de artık... Adam oradan meydan okuyor ya...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Hasta yatağında, doksan yaşındaki adam...

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – İdam ettirdi, “Bir daha olsa bir daha yaparım.” diyor adam. Yani burası Evren Paşa’nın çiftliği, istediği her şeyi gerçekleştirebilecek konumda olduğunu hissedecek bir durumda. Onun için, bu mesele bana göre çözümlememiz gereken bir mesele olarak önümüzde duruyor.

Üçüncü bir şey, Sayın Bostancı da söyledi, bu “Hakikatler Komisyonu” diye bir komisyon olmaz, onu düzeltelim.

Bir de burada çok dikkatimi çekti, ya, bu darbelerin... NATO hep darbelerin içerisinde, NATO’ya benzemek için özel gayret sarf etmişiz burada. Şimdi, bu NATO’yu da buradan külliye çıkaralım buradan. Bu “NATO ve Avrupa Birliği standartlarında

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 47

Genelkurmay Başkanlığı...” yerine “Çağdaş standartlarda bir Genelkurmay Başkanlığı” olmalı.

BAŞKAN – Oldu, tamam, çıkarın.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Orada, “Devlet teşkilatı, konumu, NATO ve diğer çağdaş...” Bu “NATO ve diğer”i de çıkaralım, “çağdaş” olsun.

BAŞKAN – NATO’yu çıkarsak “Avrupa Birliği standartlarında bir Genelkurmay Başkanlığı” iyi değil midir?

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Yani “Avrupa Birliği ve çağdaş standart” diyelim.

BAŞKAN – Tamam, o kalsın, “Avrupa Birliği” kalsın. NATO’yu çıkaralım, tamam.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – NATO, Avrupa Birliği standardı değil mi?

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Öyle ama bizim isme karşı alerjimiz var.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Şunu söylemek istiyorum yani bu NATO Türkiye’deki... Bilmiyorum, askerlik yaptınız mı, ben hiç unutmuyorum, bir gün...

BAŞKAN – Benim dışımda herkes yapmıştır, bir ben yapmadım.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Ben yirmi iki gün askerlik yaptım, komutan bana dedi ki: “Git, ST710B’yi al, gel.” dedi. Koşa koşa gittim, “ST710B” dedim. O, Sahra Taahhütnamesi’ymiş yani tüfek nasıl tutulur... Ya, bunu Müslüman da Müslümanlaştıramamış, Türkçe de Türkçeleştirememiş. NATO’nun 1955’te, 1956’da uyguladığı bir talimnameyi gelmiş, 1981 yılında...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – O, özel harp şeyi ya, örgütlenme biçimi. İyi ki sana vermişler, “Getir.” demişler yani.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Biz de oradan aldık, getirdik filan. Hazır ol’a çekip duruyorlardı, hiç bizi doğru düzgün hedefe göndermiyorlardı. “Komutan, ya şurada harp yok, darp yok; bizi sürdüreceğin yerde yolla şunu sınıra da hiç olmazsa teminat söz konusu olsun.” O zaman terör merör de yoktu. Yani kısacası, bu NATO’ya muhtaç olmamızın bize

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 48

bedeli darbeler olarak döndü, muhtıralar olarak döndü ve bunun sıkıntısını da çok çektik. Onun için de bunu yeni bizim hazırladığımız şeyde de âdeta NATO'nun, demokrasinin standardıymış gibi göstermenin doğru olmadığı kanaatini muhafaza ediyorum ve onu özellikle ifade ediyorum.

Birkaç şeyde de var söyleyeceklerimiz ama onları yarınki toplantıda getirip daha dizaynı bir şey ortaya çıkmasını sağlamak istiyorum.

Ben de Cumhuriyet Halk Partisinden konuşan arkadaşlar gibi düşünüyorum. İmkânları bir zorlayalım, eğer Sayın Çiçek'e biz raporun kapağını verip içeriği için biraz bize süre verirse bir araya gelip çalışmamızda daha yarar olduğunu düşünüyorum çünkü çok önemli bir eşiğe geldik, çok faydalı bir sonuç üretebiliriz, ortak bir payda yapabiliriz. Gerçi ben muhalefet şerhimi şimdiden hazırladım ama olsun, yine de böyle bir çalışmanın da çok faydalı olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Teşekkür ediyoruz.

Arkadaşlar, şimdi bir hususta konuyu açıklığa kavuşturmamız gerekiyor. Onun üzerinden de bazı şeyleri inşa etmemizde fayda var. Hep birlikte 105'inci maddeyi şöyle bir açıp okursak, orada son derece net. Yani “15 günlük süre” demin dedi Süleyman Bey ve Ahmet Bey. Ben tekrar değerlendirdim hukukçu mantığıyla, özellikle arkadaşlarımıza, genel olarak da siyasi mantıkla şöyle bir bakalım: “Bu Komisyonun üye adedi, çalışma süresi ve gerektiğinde Ankara dışında da çalışabileceği hususu Meclis Başkanının teklifi ile Genel Kurulca tespit edilir.” diyor. “Araştırmasını üç ay içinde bitiremeyen komisyona bir aylık kesin süre verilir. Komisyon bu süre sonunda da çalışmasını tamamlayamadığı takdirde süre bitiminden itibaren...” Bakın, arkadaşlar, Komisyon bir aylık süre de aldıktan sonra çalışmasını tamamlayamadığı takdirde...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Onu söylüyoruz zaten.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 49

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Bir saniye, ben de onu ifade edeceğim. “...süre bitiminden itibaren on beş gün içinde araştırmanın tamamlanmaması nedenleri veya o ana kadar varılan sonuçlar üzerinde Genel Kurulda görüşme açılır. Genel Kurul bu görüşmeyle yetinebileceği gibi yeni bir komisyon da kurabilir.” Bakın, bir kere, öncelikle şöyle kendimizi bir kollayalım. Mayısın 12’sinden beri neler yapıyoruz, bu kadar uzmanla ne işler gördük, ne kadar çalıştık, önce bir kere -geçen de ifade ettim- kendimize haksızlık etmeyelim. Ha, “Alt komisyonlarda görev dağılımını düzgün yapmadık, bu yüzden süre yeterli olmadı.” diyebilirsiniz, buna saygılıyız. Ben bunu 28 Şubat Alt Komisyonu için söyleyemem. Demin mesela Cengiz Bey dedi ki: “Süre yetmedi.” Doğru, 5 kişilik ekipte sadece 1 kişinin üzerine veya 2 kişinin üzerine yükü yüklerseniz, bir paylaşım yapılmazsa bu süre az gelebilir. Ama İç Tüzük de demiş ki: “Üç ay. Alın size ilave bir ay daha, dört ay.” Biz biraz daha şanslıyız, araya tatil de girmiş, yaklaşık yedi ay on beş gündür biz çalışıyoruz arkadaşlar. Bu yedi ay on beş günlük süre içerisinde, özellikle son iki ayımızı ifade edersek, çoluğumuzdan çocuğumuzdan fedakârlık ettik, kendi seçim bölgelerimizden fedakârlık ettik, çoğu zaman cuma günleri Mehmet Bey burada kaldı. “Antep’e gitmem gerekir.” deyip burada kaldığını ben hatırlıyorum ve hiç yaşamadığımız hadiseleri, hayatta kalmayacağımız yerlere gittik. Biz İstanbul’da sırf sadece bir kısım vatandaşların bilgi ve görgüsüne başvuralım diye gittik oralarda bu ifadelere iştirak ettik, fikir alışverişinde bulunduk. Dolayısıyla, süre azdı ama kanun zaten öngörmüş, çerçevemizi çizmiş İç Tüzük, buna göre hareket etmemiz lazımdı ve bir çalışma takvimi belirledi Başkan. Bu çalışma takvimine de üç aşağı beş yukarı uyuldu. Ha, şimdi, gelinen aşamada şunu ifade edelim: “Biz eninde sonunda oyunu bozacağız, bunun için son anı bekledik kardeşim, şimdiye kadar size söylemedik.” gibi bir algı varsa bunu kendimize yapılmış bir haksızlık olarak görürüz. Niye?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Ama bu çok ayıp yani!

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Ama yani sizin bu söylediğiniz...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 50

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Bakın, bir şey söylüyorum, ben daha sonuç bildiren bir cümle kurmadım ki, derleyip toparlıyoruz. Siz dediniz ki: “Benim muhalefet şerhim...”

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Bu, derleme, toplama değil.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Bir saniye, müsaade eder misin Süleyman Bey.

Özcan Bey “Benim muhalefet şerhim hazır.” deyince ben... Gerçekten çok güzel girdi gerçekten Özcan Bey, görüşlerine de katılıyorum, şu son önerisine de katılıyorum. Kısmen, elbette ki tespitler yaparken bir tarafını uçtan veriyorsunuz, diğer tarafta başka şey. Ben özellikle şunu ifade ediyorum: Ciddi bir emek var burada ve toplumdaki algımıza bir bakın. Bugün Türkiye gündemini, Türkiye Büyük Millet Meclisinin gündemini bu Komisyon belirliyor ve yedi ay gibi bir süreç içerisinde de her gün belirleyen unsur oldu. Buradaki bu çalışmaları yeterli görmediğimizi nasıl yüzleyip Genel Kurula gidip biz tekrar bir şeyler talep edeceğiz? Ben bunu kendime şahsen yapılan bir haksızlık olarak değerlendiririm ve Komisyondaki bütün arkadaşlarımıza da aynı şekilde. Çünkü herkes karınca karınca buraya katkısını koydu, taleplerini koydu. Diyemez ki Mehmet Bey: “Benim alt komisyonda söylediklerimin hiçbirisi değer...” Ha, düzgün olmamış olabilir, istediğimiz şeyleri istediğimiz dilde belki ifade etmemiş, edememiş olabiliriz ama şimdi, demin bahsettiğiniz, mesela bir kontrgerilla, derin devlet olgusu Komisyonun başından beri Mehmet Şeker Bey’in özellikle üzerinde durduğu bir olguydu ve bunu biz gelen tüm konuklarımıza aşağı yukarı sorduk, büyük bir ekseriyeti de böyle bir oluşumun varlığı noktasında bizlerde bir kanaat oluşturdu ama yapmış olduğumuz araştırmalarda bunun merkezi neresidir, kim nasıl yapmıştır, tam tespit edememiştik. Ama bunu da değerlendirme ve sonuç bölümünde arkadaşlarımız ifade etmiş. Her ne hikmetse biz bunlara ilişkin varlığı artık somut olgularla anlayabiliyoruz ama elimizle dokunduğumuz zaman tutamıyoruz ve bunu tutacak imkânlar bize verilmemiş. Bankaların yapmış olduğu yolsuzlukları, maddi kayıpları ve diğer hususları... Buna ilişkin

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 51

yasal düzenlemeleri de Türkiye Büyük Millet Meclisinde biz çıkarmışız. “Bankacılık sırrı” demişiz, bu belgeye ulaşamamışız.

Şimdi, gelelim diğer hadiseye. Mesela 28 Şubatta olan hadise, Genelkurmaydan ve MİT’ten gelecek bir kısım belgelerle alakalı. Arkadaşlar, şu anda görülmekte olan davaların olması nedeniyle bu bilgilerin bir kısmının bize gelmediğini hepimiz biliyoruz. 28 Şubat yargıda, 12 Eylül yargıda ve en nihayetinde burada yaptığımız işin toplumda, ister kabul edelim ister etmeyelim, çok ciddi anlamda bir karşılık bulunduğunu da kabullenmek zorundayız. Şu aşamadan sonra, gelmişiz, önümüzde yirmi dört saat gibi bir süremiz var, belki daha fazla bir süremiz var. Değerlendirmeler kısmında demin çok güzel, net bir şey söylediniz. Alalım rütbelerini, er seviyesine indirelim.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Ama ben onu bir daha düşünelim diye söyledim. Yargılanıyorlar, işi mahkemeye bırakalım. Türkiye’de çok darbeci var.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Yani doğru olur, olmaz; onu bilemem, ben sadece şey açısından söylüyorum yani çok somut örnekler var hukuk ihlallerinin gerçekleştiği noktada filan. Ben burada değerlendirmelerimizi yaparken yani İç Tüzük’ün belirlediği kıstasları da göz önüne alarak ve tekrar bir daha bunu Genel Kurula götürmek gibi bir hadiseyi düşünmüş olmanın bile hepimize yapılmış olan bir eksiklik olduğunu düşünüyorum.

BAŞKAN – Ben çok teşekkür ediyorum.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Ben bir değerlendirme yaparak size söz verebilir miyim?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – İdris Bey, açıkçası, haksızlık etti yani.

BAŞKAN – Sizinle mi...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Söyledikleri tabii ki bizimle ilgiliydi.

BAŞKAN – Özcan Bey “Ben muhalefet şerhimi yazdım.” dedi ya...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Hayır, 105’inci maddeyi söyleyen biziz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 52

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Benim muhalefet şerhim çok tatlı yani onun anladığı manada değil yani.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Efendim, 105'inci maddeyi söyleyen biziz.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Buyurun, 105'inci maddeyle alakalı söyleyin o zaman.

BAŞKAN – Ben bu konuyu açıklığa kavuşturmak adına bir açıklama yaparsam eğer... Geçen hafta ben Meclis Genel Sekreteri, Kanunlar ve Kararlar Başkanı ve diğer bütün arkadaşları buraya topladım ve bu Komisyonun görev süresi ve teslimiyle ilgili tartışmaların çıkması ihtimaline binaen... Yani Mecliste şu anda kurulan, haziranda raporunu teslim etmesi gerektiği hâlde yazım için etmeyen, bu konuda fiilî bir durum oluşturan komisyonlar var, daha önce de oldu ama ben hem daha önce çalıştığım diğer araştırma komisyonlarından, özellikle kamuoyu anlamında çok tartışılan komisyonlarla ilgili söylüyorum... Bunun vakti zamanında, tarih ve takvim olarak, kesinlikle en geç çarşamba günü Meclis Başkanlığına sunulmasının İç Tüzük gereği zorunluluk olduğu, verilmemiş olması durumunda herhangi bir muhalif tutum hâlinde, bu çalışmanın hiç yapılmamış gibi âdeta ortada kalacağı, bir hukuki soruna yol açacağı bana ifade edildi. Dolayısıyla, bu çerçevede, bizim yeniden raporumuzu eksiğiyle gediğiyle, açıkçası eksik olmadığını ifade etmemiz mümkün değil. Ama takdir edersiniz ki Genel Kuruldan alınan yetki, verilen önergeler, araştırılması gereken altmış yıllık bir dönemin bu kadar kısa sürede, bu kadar kapsamlı bir şekilde -başlıkları da aynı şekilde- araştırılması, değerlendirilmesindeki güçlükler ortada. Bu güçlükler, her birimizin diğerinden daha az çalıştığı veya çalışmadığı için değil, fiziki bir imkânsızlığın söz konusu olduğunu söylüyoruz.

Dolayısıyla ben yine size bu anlamda söz vereyim ama isterseniz yani birinci tur değerlendirmelerini yaptıktan sonra bu genel raporlar, alt komisyon raporları -o konudaki muhalefet şerhleri vesaire o kısım ayrı bir konu, demokratik tutumdur, her siyasi parti davranabilir- şu alt komisyonların bize ulaştırdığı sonuçlara bağlı olarak geliştirdiğimiz

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 53

önerileri, en azından sonuç ve önerileri bir mutabakat çerçevesinde bütün üyeler çıkarabilirsek -alt komisyonların aldığı ve üst komisyon raporundaki içerikler, itiraz noktaları ayrı bir şey- daha sağlıklı yol alırız diye düşünüyorum.

Yani önerilerin, bütün komisyonlardan gelen önerilerin hepsini koyduk buraya, bazıları tekrar da olabilir. İsterseniz başlayalım, buradan gidelim diyorum.

Bir, sivil anayasa kısmına itirazı olan var mı?

Buyurun.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Sözüme başlamadan önce, bir kere bu son tartıştığımız raporun basılmış bir suretini istiyorum.

BAŞKAN – Basılmış olarak vereceğiz.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Yani yeniden değerlendireceksek -belki muhalefet yazacağız, belki yazmayacağız- hangisinin o olduğunu benim bilmem lazım. Bakın, şimdi önümde o kadar çok ki...

BAŞKAN – Şimdi, yalnız, şöyle bir şey var: Şunları da yani burada kararlaştırdığımız şekliyle düzelttireceğim.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Sayın Başkanım, ben bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN – Tamamlasın Ahmet Bey.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Konuşmayacağım.

Şimdi, yarın gece bizim şeyimiz var mı... “Çarşamba günü” dediniz Meclis Başkanına.

BAŞKAN – Meclis Başkanına “çarşamba günü” dedik.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Biz yarın gece çalışsak Komisyon olarak yani dört beş saat. Basılmış evrak bize intikal etsin, gece bir araya gelelim.

BAŞKAN – O zaman yarın sabah yapacağımız 11.00’deki toplantıyı erteleyelim mi?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Hayır, hayır devam edelim toplantıya.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 54

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Hayır, yarınki toplantıyı da yapalım ama gece, rafine hâle getirebilmek için son çalışmaları yapalım, üç dört saat...

BAŞKAN – Şimdi, şöyle bir şey yapalım: 11.00’de toplantımızı yapalım, ondan sonra gerekirse ara verelim, tekrar bir araya mı gelelim diyorsunuz?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Hayır, devam etsin toplantı.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Sonsuz, süresiz devam edelim yani bitirene kadar.

BAŞKAN – Tamam oldu.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Bu önerileri de yarın tartışsak.

BAŞKAN – Yok, ben yazdıracağım arkadaşlara, şimdi son hâlini yazdırayım ondan sonra... Bakın, biz son hâlini yarın vermek ve onu oylamak... Yani yarın biz karar almak üzere bir araya geleceğiz. Kararı yarın almak zorundayız.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Evet, son hâline getirip bitirmek üzere... Yeniden bu süre başlarsa hapi yutarız.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Evet, sözlerimi bitiriyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Şimdi, biz, bu kuruluşun çalışmalarının yeterli olmadığını, çalışmalardan çıkan sonucun da esas amaca ışık tutmayacağını söylerken işte son anı bekleyip de sonan oyun bozma noktasındaki niyetle hareket etmiş olarak kabul edilsek bu, Komisyonun, başından yanlış bir bakışla başladığının açık tezahürü olur.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Uluslararası bir haksızlık olmuş olur.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Algı böyle olduysa ben zaten... Bakın, cümlemin sonunda...

BAŞKAN – Düzeltti o zaten, genç olduğu için, bakın, hepinizden...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 55

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Şimdi, değerli arkadaşlar, bakınız, ben arkadaşlarımin hepsinin çok çalıştığını biliyorum. Ben şimdi Sevgili İdris Şahin’e sorsam “12 Mart raporunu, 27 Mayıs raporunu okudunuz mu?” diye...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Okudum Ağabey. Emin ol, bak, dün bir belge geldi, bugün sabaha kadar... Dokuz saat son değerlendirmeyi yapıp öyle geldim, tamam mı.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Bakın, anladım. Şimdi, siz çok zeki olabilirsiniz ama yani gelen dört yüz sayfalık raporu beş saatte okuyup da bundan sonuç çıkaracak kadar zeki olmayabiliriz biz.

BAŞKAN – Estağfurullah. Başından beri içinde olduğunuz şeyler.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Yani siz illa beş saatte anlıyorsunuz dört yüz sayfayı ama ben beş saatte dört yüz sayfayı anlayıp yorumlayamam.

BAŞKAN – O anlamda kullanılmadı.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Müsaade edin yani..

Ben şimdi dört sefer okudum, Cengiz Bey’le de çok tartıştım üzerinde 27 Mayıs, 12 Mart raporunu ama 12 Eylül raporunu birçok sürecin içinde bulunmadığım için sizin kadar anlamam mümkün değil, Süleyman Çelebi kadar anlamam mümkün değil. 28 Şubat sürecini sizin kadar anlamam mümkün değil, çünkü o süreçlerin tümünün içerisinde dinlemelerde bulunmadım, tartışmalarda bulunmadım. Yani şimdi ben imza atacağım bir raporun altına. “Ben şurasından sorumluyum, bunlardan vallahi haberim yok ama ben de imza attım.” Yani, şimdi, ifade alan işkencecinin dışında, karakolda oturup da “Ben vallahi yukarı oturdum, bana getirdiler imzaladım.” diyenin pozisyonuna mı düşeyim bu saatten sonra? Yani şimdi bu haklı eleştirimi eğer siz “Bozgunculuk çıkarmak istiyorsunuz.” diye algılamak, bir kere Cumhuriyet Halk Partisinin darbelere bakışını anlamamak demektir. Cumhuriyet Halk Partisi başından beri bu darbelerin araştırılması için öneriler vermiştir, yasal düzenlemeler için teklifler vermiştir ama bugüne kadar tümü reddedilmiştir. Arkadaşlar, açın Meclisteki yasa

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 56

tekliflerini, geri dönen, kadük olan teklifleri, Cumhuriyet Halk Partililerin bu süreçlerin aydınlatılması için önermeleri vardır. Başta Komisyon üyesi Ali Rıza Öztürk'ün önermeleri vardır. Benim, darbe mağdurlarının mallarının iadesi konusunda yasa teklifim vardır. Daha önceki dönemlerde darbelerin araştırılması konusunda teklifler vardır.

BAŞKAN – Ahmet Bey, somut şeylere geçelim mi, tartışmalarımıza, ne olursunuz?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Efendim, izin verin, yani yenilir yutulur bir şey değil bu.

BAŞKAN – İlerleyemeyiz sonra. Geri aldı ama, şimdi geri aldıktan sonra belki üzerinde çok uzun...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Geri alsanız bile o zabta geçiyor. Biz darbelerin...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Başkanım, geri alma değil.

BAŞKAN – Düzelttiniz.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Ben hayatta hiç ağızımdan çıkan sözü geri almış bir insan değilim.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Niye?

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Hayır, efendim. O söylediğim benim, burada Özcan Bey bir şey söyledi, tamam mı, onun üzerine bir tespit yaptım ve bu cümleyi devam ettirirken de her şeyi birlikte yaptığımızı, birlikte görüştüğümüzü ifade ettim. Yani bunun sizin şahsına dair...

BAŞKAN – Maksadını yeniden ifade etti ve yanlış anlaşılan kısmı düzeltti.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Siz sadece “105’inci maddeyle alakalı muhatabı biziz.” dediniz. Bu cümlenin, bunun üzerinden konuşmanız lazım.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Tabii, 105’e geliyorum şimdi. Yani 105’inci madde konulmuşsa ve hepimiz söylüyoruz, Komisyonun çalışmalarının eksik olduğunu söylüyoruz. Bu kadar uzun sürecin bu kadar kısa sürede, tamamen istediğimiz amaca uygun

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 57

şekilde açıklanamayacağını, raporlanamayacağını söylüyoruz. 15'inci madde bunun için yazılmış zaten. Eğer, gerçekten amaca uygun bir raporlandırma yapamıyorsanız, süreniz yetmiyorsa bunu Genel Kurula sunarsınız, Genel Kurulda bu görüşülür, gerekirse yeni bir komisyon kurulmasına karar verir. Anayasal bir kural bu. Bu kurala başvurmanın yani kamuoyunda bizi küçük düşürecek neresi var ki? Yani kamuoyunda küçük düşürecek olsaydı yasayı koyan böyle bir kural koymazdı. Dolayısıyla, yani işe oradan bakmak bana göre doğru değil. Gerçekten de zaman yetmemiştir, gerçekten bunları okuyup anlamak için bu süre yetmemiştir, gerçekten buralarda değerlendirilenler, elde edilen kanıtlardan yararlanılarak yapılan değerlendirmeler değildir.

Değerli arkadaşlar, 30 bin sayfa şey geldi Başbakanlıktan üç gün önce, sadece fihristi 684 sayfa, yani fihristini okumak mümkün değil. Yani 30 bin sayfanın neresini inceledik biz de, hangi belgeleri karşılaştırdık da 27 Mayısla ilgili burada bu kanaatlere varıyoruz? Dolayısıyla bu konudaki çalışmalara, hiç kimsenin çalışmasına haksızlık etmiyorum, çünkü o zaman kendi çalışmama da haksızlık etmiş olurum, bütün arkadaşlarımın çalışmalarını saygıyla karşılıyorum ama çalışmak demek, mutlaka doğru sonuçlara ulaştığımız anlamına da gelmiyor, ulaşamadık. Bunu da açıkça kabul etmek gerekiyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, bütün bu şeylerden sonra yani muhalefet şerhlerinin yazılması konusunda Meclis Başkanlığı fiilî bir durumu sağlayabilir sizlere diye düşünüyorum. Yani, en azından muhalefet yazacak olanlar için yeteri kadar incelenip... Yani, biz raporu teslim etme konusunda bir süre aşımına belki giremeyiz. Zaten on beş gün içerisinde yeni bir komisyon kurulması önerilecek idiyse eğer, zaten adını değiştireceğimiz şekilde ya “hakikat komisyonu” ya vesaire bir komisyon kurulmasını zaten önerdiğimiz için bunun devamı olarak Genel Kurulda siyasi partiler anlaşır uzlaşırlarsa, ki ben bu konuda bir

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 58

uzlaşma sağlanacağını düşünüyorum şu anda Meclis itibariyle yaptığımız görüşmelerden. Dolayısıyla, belki hani biz bu konuda muhalefet şerhi zamanında yazıldı, yazılmadı gibi bir itirazda bulunmayız, ben Başkan adına söylüyorum. İsterseniz on beş gün, isterseniz yirmi gün de inceledikten sonra Başkanlık bu konuda bir şey gösterir, ben bunu konuştum daha önce.

Madde madde gidelim, hiç olmazsa sonuç önerilerini bugün yazdırıp sizlere yani en azından eklettirecek şekilde gidelim. Sivil anayasa kısmını okusaydınız, bir itirazınız yoksa...

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – İki kelime...

BAŞKAN – Şu önerilerle ilgili mi?

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Önerilere geçmeden önce.

Daha önceki komisyonlarla, çalışan arkadaşlarla görüştük, şöyle bir yöntem izlemişler: Rapor için bir sıra numarası almışlar, ondan sonra da üç ay sonra dört ay sonra verenler de var, yani oturmuş çalışmışlar. Tabii komisyon olmuyor, komisyonun görev süresi bitiyor ama milletvekili arkadaşlar bu fedakârlığı yapmışlar. Böyle bir şey de olabilir yani Meclis Başkanıyla görüştüğünüzde bu yöntem de uygulanabilir.

BAŞKAN – O konuyu konuştum ama onlar “Tamamen hukuki değil, fiilî bir durum olduğunu.” söylediler. “Dolayısıyla siz hukuki davranmak zorundasınız, zira sizin raporunuzla ilgili tüm kamuoyunun şeyi var. Yani herhangi bir şekilde Meclisin iç teamülleriyle idare edebileceğimiz bir durum yok.” dediler. O nedenle, belki ilerlemek adına söylüyorum, sonuç ve öneriler kısmında devam edebilirsek...

“Sivil anayasa” uygun mudur herkes için, değerlendirir misiniz?

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Şimdi, efendim, öncelikle mazeret... Söylenenler var, onlarla ilgili Sayın Bostancı’nın söyledikleri var. Onlarla ilgili iki cümle söylemem...

BAŞKAN – Buyurun.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 59

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – İkiyüzlü bir Süleyman gördüğünü söyledi Sayın Bostancı. Bunun ilk önce doğru anlaşılması lazım.

BAŞKAN – Öyle bir şey mi ifade etti?

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Evet. Yani dedi ki: “Üst komisyonda başka alt komisyonda başka...” Ben hayatım boyunca hiç ikiyüzlü olmadım, onu söyleyeyim. Söyleyeceğim hiçbir şeyi de bugüne kadar hiçbir koşulda esirgemedim, burada da esirgemem. İlk önce böyle bir davranış hakkımın da olmadığını düşünüyorum.

Uzmanlarla ilgili değerlendirmede de şöyle bir algı yaratılmasını istemem: Ben, buradaki uzman arkadaşların yoğun bir mesai verdiklerine kesinlikle inananlardan bir tanesiyim, büyük bir emek verdiler. Ama uzmanların objektif olması gerektiğini anlatmak istedim. Uzmanlar, kendi anlayışları değil, buradaki uyumluluğu dikkate alarak uzmanlık alanlarıyla daha ilgili bir perspektif vermeleri lazımdı diyorum. Yoksa buradaki çalışmaları reddederek çalışmadılar, burada yattılar demiyorum. Ama objektif değerlendirmeler yapılması gerektiğini ifade etmeye çalıştım ve ben bu objektif değerlendirmelerden uzak kaldığını bir cümleyle ifade edeceğim. “Bülent Ecevit’in liderliğinde CHP’nin 1973 seçimlerinden itibaren dozu giderek artan bir biçimde sol söylemi kullanması, sağ-sol kutuplaşmasını besleyen bir diğer önemli faktörler oldu. Ecevit düzen değişikliğinden, emperyalizmden, sömürüden, hakça bir düzen kurulmasından bahsetmekle kalmıyor, faşist ve gerici olarak nitelediği Adalet Partisi-MHP ittifakının ve bu ittifakın ilerici güçlere karşı saldırıya geçtiğinden de oldukça provokatif bir dil kullanarak yakınıyordu.” Bu kimden alıntı? Sayın Demirel’den alıntı.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Yazmış altına.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Ama şimdi yani yazmış altına, bu Komisyonun uzmanı.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Biraz önce burada ifade edilen kitaplar...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 60

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – İki tane uç örnek: Doğan Öz, olayı çok iyi biliyor, Ahmet Ağabey olayı çok iyi biliyor. Abdi İpekçi olayı, Başkan o kadar tasvir etmiş ki hadiseyi dinleyip, okuyup o konuda itiraz etmeyen bir ülkücü çıkmaz.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Şimdi, anlayış şu olursa... Bakın, bir daha söylemek istiyorum. Sizin biraz önce önerdiklerinizden bu rapor için birbiriyle örtüşmüyor. Anayasada var mısınız? Varız tabii, sonuna kadar varız. Özgürlükçü, eşitlikçi, adil bir anayasaya...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Tamam, oraya geçelim.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hayır, oraya geçme.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Rapordan oraya geçemiyoruz daha.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Rapordan oraya geçemiyoruz.

Problem şu, diyor ki Sayın Bostancı: “Anlaşıyorsak anlaşıyoruz, ille de anlaşmamız gerekmiyor.” Bizim bakışımız mı daha zorlayıcı? Anlaşma yapalım, bir ortak mutabakat anlayışı çıkartalım anlayışı mı daha egemen, yoksa anlaşamıyorsak anlaşamıyoruz tavrı mı daha geçerli? Buradan kastettiğim şu değil Sayın Başkan: Bir on beş gün süre alalım, bu işi de başka yerlere yönlendirelim gibi bir anlayışla bunu söylemedim. Bundan sonra yeni araştırmalar yapsın, şu dinlemediklerimiz var, eksiklikler...

BAŞKAN – Yeni komisyonlar kurulsun, onlar yapsınlar bu işi...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hayır, onları kastetmiyoruz, kastımız asla bu değil. Siz de bunu söylediğiniz için bizi rahatlatmıştınız. Yani, evet, eksik “Bu süreci tamamlayamadık, bunları önemli bir tespit olarak gördük, evet bunlarla ilgili öneriler var, bunlar araştırılsın.” diyorsunuz.

BAŞKAN – Evet.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Burada hiçbir sorunumuz yok. Bu raporu sakat vermeyelim, bu raporu doğru dürüst verelim diye bir kaygıdan kaynaklanıyor. Bizim, hani on

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 61

beş günlük süreyi kullanmamızın... On beş günlük sürede gerçekten birbirimizi de ikna eden bir rapor çıkartırsak bu Türkiye'nin yararına olur. Yoksa "Anlaşamıyorsak anlaşamıyoruz." lafına bağlı kalmaksızın bunu belirtmek istiyorum. Çünkü biz alt komisyon olarak...

BAŞKAN – Tabii, alt komisyonlarda raporlarınız üzerinde uzlaşmış olsaydınız, her siyasi partinin temsilcisi de olduğu için bu sonuç çıkmayacaktı. Açık söylüyorum yani biz bu çalışmaları pratize edelim diye alt komisyonları kurduk ama alt komisyonlardan hiçbir şekilde kendi içlerinde uzlaşma, anlaşma sağlayamadan getirmişlerse...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Ama raporu alt komisyonlar yazmadı ki.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Yazmadı efendim. Bakın, burada sorunumuz var.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Yani, şu raporu yazarken bu komisyonun alt komisyonun üyesinin haberi yok bundan.

BAŞKAN – Komisyonların işte çalışmalarıyla ilgili bir problem.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hayır, olmadı böyle bir şey.

Selçuk Bey, biraz önce bir şey söyledi.

BAŞKAN – Süleyman Bey, ne olur tamamlayın, en azından ana konumuza geçelim.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Bitiriyorum ama bu önemli.

Selçuk Bey dedi ki: "Bu dönemdeki yani bu olağanüstü dönemlerdeki mahkeme kararları olağanüstü koşullarda verilmiş kararlar." Şimdi, olağanüstü dönemlerde verilen bazı kararlar burada referans olarak alınıyor. Bunlar şöyle karar vermiştir, böyle karar vermiştir, bunlar referans alınıyor. 28 Şubatla ilgili bölüme itiraz ediliyor ama 60 darbesiyle, 12 Eylülle ilgili dönemlerde alınan kararlar, o zaman da önemli bir baz teşkil ediyor. Yani bu çelişkiyi nasıl anlatacağız, arkadaşlar?

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Bunda bir çelişki yok.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Var var, çelişki var.

71, 80 ve 28 Şubattaki bütün hukuk ihlalleriyle alakalı somut örnekleri hepsinde...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 62

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Referans noktaları orası, bu kararla verilmiş...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Doğan Öz, Abdi İpekçi'nin bizim referansımızla ne alakası var?

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hayır, ama mahkeme kararlarını... Yönleniş şekli burasıdır diyorum, ben onu anlatıyorum. Dolayısıyla şimdi bütün bunların sağlıklı olması için önerilerim Sayın Başkan. Yoksa bu işi oyalamak, bu işi başka bir yere, akamete uğratmak gibi bir noktadan bakmıyoruz. Sağlıklı, vizyonlu, gerçekten bu Parlamente'ye yakışan, derli toplu, altına beraber imza atacağımız bir rapor için...

Şimdi siz bize soruyorsunuz: Şuna var mısınız, buna var mısınız?

BAŞKAN – Tek tek gidelim diyoruz. En önemli kısmını konuşmaya... İçerik, alt komisyon raporlarına muhalefet şerhleri yazılabilir dedim.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Şimdi bunun altına imza atacağım, esas bu ama ötekine muhalefet edeceğim. Çünkü ötekiyle bağdaşmam mümkün değil.

BAŞKAN – Şöyle bir şey var: Bağdaşmadığınız yerlerde bu çok normal. Dersiniz ki yani şu meseleler...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hayır, çıkmıyor ki. Daha önce önerilerimizi aldı, alt komisyon...

BAŞKAN – Süleyman Bey, şu açıdan önemsiyorum sonuç ve öneriler kısmını: Yani hem yaptığımız çalışmayı anlamlandırmak açısından belli noktalarda bütünleşebiliriz, belli noktalarda bakış açısının yanlışlığını ifade edeceğimiz yerler olur, bu çok normaldir diyorum. Yani bu bakış açısından dolayı bir ters anlaşılma da olmaz yani çok normal buluyorum. O yüzden sonuç ve öneriler kısmı konusunda bir değerlendirme yapıp ilerlersek daha sonraki ana raporla ilgili olabilecek, aranızdaki, dediğim gibi... Ben, geçen hafta, alt komisyonlar bir araya gelsin, raporlarına son şekillerini verip bize ulaştırsınlar, biz bu birleştirmeleri yapalım. Biz bugün karar almak üzere bir araya geldik. Takdir edersiniz ki ben de üst komisyonu

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 63

yöneten bir Başkan olarak alt komisyonlara sürekli her hafta “Biz henüz okumadık veya biz aramızda tartışmadık, yine de nihai şekilde sözümüz geçmedi.” diye diye bunu isterseniz üç ay da böyle sürdürebiliriz. Bunun bir anlamı olmadığını düşünüyorum. Artık bu noktadan sonra, bir hukuki imkânsızlık çerçevesinden hareket ediyoruz. Hiç olmazsa, bu yönleriyle sivil anayasayla ilgili yazılan bölümü bir okumak istiyorum size. “Mevcut Anayasa ile birlikte...” Sivil anayasayı birinci başlığa koymamızın nedeni, şu anda bir uzlaşma komisyonumuz da Mecliste çalışıyor, Anayasa öncelikli mesele. “Mevcut Anayasa ile birlikte, temel yasaların büyük çoğunluğu darbelerden miras kalmıştır. 12 Eylül rejiminin, dolayısıyla militarist söylemin temel özelliklerini içinde barındıran anayasalar döneminin sona erdirilmesi ve milletin temsilcilerince hazırlanacak bir anayasaya her zamankinden daha çok ihtiyaç vardır. Halkı, bir yığın düzeyine indiren hâlihazırdaki Anayasa’yla çoğulcu, demokratik bir sistemde iç barış kurulamaz. Temel insan haklarının güvence altına alındığı, hükûmetin yönetilenlerin rızasına dayandığı, çoğunluğun yönetiminde lakin azınlık haklarının garanti altına alındığı özgür ve adil seçimler; kanun önünde eşitlik, bağımsız ve tarafsız mahkemelerin var olduğu, hükûmetin anayasayla sınırlandırıldığı, toplumsal, ekonomik ve siyasal çoğulculuğun, hoşgörü, iş birliği ve uzlaşma değerlerinin benimsendiği tam demokrasi, çoğulculuk ve özgürlüğün esas aldığı bir kavrayışla halkın gerçek temsilcilerince, halkın önünde ve yüksek sesle tartışılmış yepyeni bir anayasa yapılmalıdır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, yasama organı sıfatıyla darbe anayasalarını yürürlükten kaldıramadığı için ve topluma bir bütünlük içinde demokratik bir anayasa sunamadığı için sorumludur.” diyoruz.

Bu kalsın mı böylece, var mı bir şeyimiz?

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Kalsın efendim.

BAŞKAN – 2’nci maddede hakikat...

AHMET TOPBAŞ (Afyonkarahisar) – Bir saniye efendim.

BAŞKAN – Buyurun.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 64

AHMET TOPBAŞ (Afyonkarahisar) – Şimdi, sadece sivil anayasa... Bakın, biz sivil anayasa yapmanın zorluklarını da hepimiz biliyoruz, bu bir süreç ama sivil anayasadan daha önce yasalarda çok kolay değişiklikler yapmak mümkün. Bu yasalarla Türkiye'de demokrasiyi de geliştirebiliriz.

BAŞKAN – Yasalar da var, yasalar da geliyor arkasından. Anayasayla ilgili var, yasalarla ilgili değişiklikler de var.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Bence, içeriğinden daha ziyade, işin sadece başlık bölümlerini okuyup geçerse, içeriğini arkadaşların büyük bir çoğunlu okudu.

BAŞKAN – Şimdi, “hakikat komisyonu ismi değişsin.” dedi; ne diyelim arkadaşlar?

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Efendim “hakikat komisyonuna” gerek yok. Sayın Başkanım, onun yerine alt başlıkları kullanarak mesela, darbe dönemlerindeki darbecilerin mal varlıklarını araştırma komisyonu kurulması.

BAŞKAN – Şimdi, onlar var ama mesela biz aslında uzun vadeli bir komisyon kurulması, İç Tüzük'te bu yönde değişiklik yapılmasını önerdiğimiz için sterseniz “gerçekleri araştırma komisyonu” falan diyelim.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Gerçekle, hakikat aynı efendim.

BAŞKAN – Yani ne diyelim?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Hakikat komisyonu, gerçek komisyonu, gerçekleri ortaya çıkarma... Yani, ne farkı bunların?

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Peki, tamam canım “hakikat” diyorsanız “hakikat” olsun.

BAŞKAN – Ben bir sakınca görmüyorum ama siz bu konu...

Şimdi, hakikat komisyonunda ayrıntılı olarak nasıl bir komisyon çalışması, yani bir araştırma komisyonu olarak hakikat komisyonu kurulmasını önermiyoruz. Sıralamayla gidiyorum, aslında bütünlüklü bir anayasa yapılmasından sonra, ikinci sıralamada yasama faaliyetleri içerisindeki fonksiyonu açısından Meclis İç Tüzüğü'nde bir değişiklik yapılmasını

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 65

öneriyoruz. Bu nasıl olacak? Yani bu tür komisyonlar çok daha uzun süreli daha geniş yetkili, devlet sırrı ticaret sırrı gibi kavramların önüne engel olarak çıkarılmadığı bir komisyon. Bu çerçevede “hakikat komisyonu” başlığı altında darbe mağdurlarının, yani, muhtıra, postmodern darbe, darbe dönemlerinde işkenceye uğrayan, hüküm giyen vatandaşların, kamu görevlilerinin durumlarının incelenmesi, gerektiğinde yargılanmanın yenilenmesi de dâhil olmak üzere hakların iadesi, ayrıca işkence ve insan hakkı ihlalleri yapan insanlığa karşı suç işleyen kamu görevlilerinin araştırılması ve bunların kamuoyuna ifşa edilmesi hususlarında, ayrıca siyasi cinayetler -isimlendiremiyoruz yukarıda ana raporda var- 90 yılından itibaren yoğunlaşan... Aslında “90 yılı başlarından” demeyelim, onu tüm darbe dönemlerinden...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – “Siyasi cinayetler” diyelim ona.

BAŞKAN – Tamam, “siyasi cinayetler” diyorum direkt.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Ama tümünü alalım, 90 demeyelim.

BAŞKAN – Tamam. “Tüm darbe dönemlerindeki işlenen siyasi cinayetlerin ya faili ya da azmettiricisi bulunmayan siyasi cinayetleri araştırmak üzere bir araştırma komisyonu kurulmasına...”

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Özür dilerim Sayın Başkanım. Sizin birincide okuduğunuzu neden şimdi bir araştırma komisyonu kuruyoruz, bu darbe mağdurları için? Şimdi, biz zaten bunun için varız. Şimdi, biz bunu önersek onu çıkarsak.

BAŞKAN – Araştıramadık ki. Olur mu Selçuk Bey, mağdurların durumunu araştırabildik mi? Bize binlerce mektup geldi, hangisine eğilebildik? Araştıramadık.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Şöyle Sayın Başkanım. Çok özür dilerim, diyorsunuz ki: “Darbe döneminin mağdurlarıyla ilgili bir araştırma komisyonu kuracağız.” Tamam kuralım ama bu darbe döneminin mağdurlarıyla ilgili de bizim müşahhas bir teklifimiz olsun, yaşamış olanlar 60’ı yaşayanlar...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 66

BAŞKAN – Diyoruz ya: Yani yargılamanın iadesi dâhil hakların iadesine giden bir yol...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Ama onu şimdi söyleyelim efendim. “Onu bu komisyona ayrı bir madde olarak koyalım.” diyorum.

BAŞKAN – Şimdi, Selçuk Bey, teknik olarak netleştiremediğimiz...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Tamamlayamadık ki teknik olarak.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – “Tamamlayamadık” diyerek de bu sefer o mağdurların, bugün mağdurluğu devam ediyor, geleceğe mi erteleyelim?

BAŞKAN – Selçuk Bey, biz “Mağdurların hakları iade edilsin.” diyemeyiz tespit edilmemiş bir husus. O yüzden “araştırılsın” demek zorundayız.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Hakları nedir, mağdur edilenlerin hakları nelerdir?

BAŞKAN – Ne anlamda mesela? Kamu görevinden çıkarılmıştır, bilemiyoruz bunu araştırılması gereken bir husus. Bu konuda sanıyorum...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Anlıyorum ama bunun gerçekten doğru...

BAŞKAN – Siyasi cinayetlerden sonra, evet, bir komisyon bunu araştırсын. Maraş, Çorum, 1 Mayıs, Malatya, Sivas başta olmak üzere tüm...

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Bu şeyi de çıkartalım buradan Sayın Başkanım. “Alevi-Sünni çatışması” diye o da raporda olmasın.

BAŞKAN – Tamam onu çıkarıyorum.

Şimdi, Maraş, Çorum, 1 Mayıs, Malatya, Sivas gibi ülkeyi darbe ortamına hazır hâle getirmek için tertiplenen olayların arka planında yer alan karanlık odakların ortaya çıkarılması -Başbağları da ekle- Aslında daha çok...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Sivas ayrı, Başbağlar ayrı incelenmeli. Yalnız orada bir şey...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 67

BAŞKAN – “...Arka planda yer alan... Bir saniye tamamlayayım da...

Evet, buyurun Feyzullah Bey.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – 12 Mart öncesinde 1 Şubat var.

BAŞKAN – Şimdi, sadece şöyle diyeceğiz: “Bazıları” diyeceğiz. “İsimlerini saydığımız bazı olayların devamını Meclis daha sonra ekler.” biz bunları diyoruz.

Dördüncü olarak: Özel Harp Dairesi, Gladio, Kontrgerilla, JİTEM gibi... Yani isimlendirilmiş olma nedenimiz, hepsini bir arada kullanma nedenim açıkçası benim burada farklı farklı isimler karşımıza çıktı.

Kuruluşunda Seferberlik Tetkik Kurulu, sonra Özel Harp Dairesi ve ardından Özel Kuvvetler Komutanlığı ismini alan, doğrudan Genelkurmay Başkanlığına bağlı birimin, kuruluşundan günümüze hukuk dışı tüm faaliyetlerinin incelenmesi ve buraya ait olduğu iddia edilen kozmik oda, odalar ve belgelerin araştırılması hususunda ayrıca bir araştırma. Birer araştırma komisyonu kurulması.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) - Orada yalnız Sayın Başkanım, sanki bu Özel Harp Dairesi, Kontrgerilla, JİTEM bunların varlığı kamuoyunda biliniyor, kabul ediliyor ama Genelkurmay bunların varlığını kabul etmiyor. Özel Harp Dairesi bir resmî kurum gibi orada duruyor. Şimdi, diğerlerinde “Genelkurmaya varmış gibi gösterme” onu daha düzgün ifade edelim.

BAŞKAN – Tamam. Ahmet Bey, buyurun.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Şimdi, JİTEM’in kuruluşunda “Seferberlik Tetkik Kurulu sonra Özel Harp Dairesi ismini alan...” diyoruz. “Genelkurmay Başkanlığına bağlı birimin” demeyelim efendim.

BAŞKAN – O zaman şöyle mi diyelim orada? Hukuk dışı bir yapılanma olup olmadığının araştırılması... İsimlendirmeden gidelim mi orada? Olup, olmadığı...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 68

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Böyle bir kuruluşun varlığını mutlaka biz söyleyelim onlar zaten gene “yok” diyemezler.

BAŞKAN – Şimdi tek tek konuşalım mı? Mehmet Bey öneriniz nasıl olsun, nasıl kurgulayalım bu cümleyi?

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Şimdi, şöyle: Burada isim olması çok önemli. Çünkü kamuoyu bu isimleri biliyor, isim olması önemli. Biz de şöyle deriz: “Var olduğu kamuoyunca kabul edilen.”

BAŞKAN – Kamuoyunda aşağıdaki şekilde isimlerle anılan, hukuk dışı faaliyetleri olduğu iddia edilen ve kozmik oda, odaların ve buradaki belgeler dâhil olmak üzere araştırılması...

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Bunu düzeltelim.

BAŞKAN – Tamam onu düzeltiyoruz.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – “Ve sivil bağlantıları” diyelim Başkanım.

BAŞKAN – Zaten onlar sivillerle çalışıyorlar, yapıları öyle.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Şimdi, bir saniye burada MİT’i nereye koyacağız?

BAŞKAN – MİT’e geleceğiz, sırayla gidiyoruz.

“Devlet ve darbe mağdurları” demişiz. Bunu çıkarıyoruz, aynı şeyler vardı.

“Millî Güvenlik Kurulu sorumsuz yetkili...”

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Burada var ama efendim, affedersiniz, burada var olan, önemli olan...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Bence 3’üncü madde çok güzel bir madde.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Evet, burada Arjantin, Portekiz, Şili’de uygulama örnekleri, İspanya örnekleri var.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 69

BAŞKAN – Onlar tekrara giriyor işte, herkesin önerileri tek tek girdiği için birden fazla tekrar var. İsterseniz bu cümlede geçen, yukarıda olmayan şeyleri yukarıya alıp birleştirelim.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Başkanım o zaman şöyle bir şey önerebilir miyim? Buradaki ülke isimlerini çıkartalım “Normalleşmelerini tamamlamış ülkelerin...” diye devam edelim ve cümleyi bitirelim.

BAŞKAN – Yani şöyle bir şey teklif ediyorum orada: Şimdi “Türkiye Cumhuriyeti, tüm askerî darbelerin, muhtıraların, demokrasiye ağır şekilde darbelerin asli faillerini kınamalı, mağdurlardan özür dilemelidir.” diyor ya.

Şimdi “özür dileme” burada hukukçu arkadaşlar daha iyi anlayacaktır, hukuk sistemimizde karşılığı olan bir şey değildir, bir nezaket veya bir af dilemedir. Halbuki özür dileme müessesinin olduğu ve özür dilenen bu Arjantin vesaire Şili dâhil olmak üzere Afrika, bu örneklerde özür dilemenin bir hukuki karşılığı var ülkede düzenlenmiş. Özür dilediğin anda tazminine kabul ediyorsun. O yüzden bu biraz fantastik bir şey olmuş, kendi hukuk sistemimizde karşılığı olmadığı için, yukarıda en azından “Bu durumlar araştırılsın.” diyoruz. Burada eksik varsa diğer mağdurlar kısmına buradan ekleyelim, bu maddeyi bütünüyle çıkaralım.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hayır, efendim, bu maddeyi değil de çok özür diliyorum yani “Tüm mağdurlardan özür dilenmelidir.” meselesini çıkartabiliriz. “Kınanmalıdır” lafı bir kere bir temel başlık olabilir.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Bence güzel kınanmalı yani.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Kınanmalı. Tüm mağdurlardan özür dilenmeyi belki de...

BAŞKAN – Karşılığı yok, onun karşılığı yok.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Yoksa onu çıkartabiliriz ama darbe kırılmaları yaşamış ve demokrasilerini sağlamlaştırılarak...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 70

BAŞKAN – Kınamanın da karşılığı yok işin hukuki boyutuyla baktığımızda. Bu madde...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Ama siz burada çok güzel de bir şey söylüyorsunuz. “Bizde de bu kanun maddeleri koyulsun.” diyorsunuz. Yani güzel...

BAŞKAN – Feyzullah Bey buraya diyelim ki: Özür dileme, kınama şeklindeki bir hukuki düzenleme yapılmasını önerebiliriz, önerelim mi?

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Önerelim.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Bunu öneriyoruz, bu zaten...

BAŞKAN – “Hukukumuz da olsun” diyoruz.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Bana göre özür falan dileme değil, bunlar olsun. Bu kanun maddesini getirip koyalım ondan sonra öbürlerini...

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – “Yasal düzenleme yapılmalıdır.” diye bir öneri var zaten.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Bunu öneriyoruz. Önemli, burada darbe kırılmalarını yaşamış diğer ülkeler örneği önemli. Referans noktamız olacaksa, darbeleri bir daha konuşmayacaksak bunu konuşacağız.

BAŞKAN – “Millî Güvenlik Kurulu: Sorumsuz yetkili birim.” denmiş. “Sorumsuz yetkili birim” onu çıkaralım. “Milli Güvenlik Kurulu” başlığı altında inceliyoruz.

“Millî Güvenlik Kurulu” diyelim, tek başlık. Okuyacağım, sonra değerlendirmelerinizi alıp düzelteceğiz.

“Politik alanın bütünüyle militarize edilmesinin kurumsal simgesi olan, militarist dili devlet söyleminin ve aygıtlarının merkezine taşıyarak diğer bütün konuşma biçimlerin tasfiye eden, seçkinci, otoriter zihniyetli ve kendine “hükûmetler ve siyaset üstü” rol biçen Millî Güvenlik Kurulu'nun normal bir demokraside yeri yoktur. MGK uygulamalarının Türkiye'ye

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 71

maliyeti; demokratik işleyişi engelleyerek siyasi, sosyal, ekonomik nitelikteki ulusal sorunların çözümünü güçleştirmiş olmasıdır. Demokratik normalden askeri diktatörlüğe geçişe imkân veren tüm mekanizmalar sivilleştirilmeli, hesap verebilen ve gerektiğinde denetlenebilen bir yapı inşa edilmelidir. Bu bakımdan, gerek siyasetin askeri vesayetten kurtulması gerekse silahlı kuvvetlerin kendi asli görevine dönmesi ve ülkenin her sorununun millî güvenlik kriterleri doğrultusunda tartışılmasının önüne geçilerek...” Çok da uzun cümleler arkadaşlar, mantıklı bir şeye gelsin şu. “...öncelikle Milli Güvenlik Kurulu'nun anayasal bir organ olmaktan çıkarılmalı ardından da tasfiye edilmelidir.”

Burayı hem kısaltacak şekilde biraz daha net bir öneriye dönüştürelim. Değerlendirmeleri bekliyorum.

Var mı itirazınız?

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Millî Güvenlik Kurulunun sorumluluğu ve hukuku neyse onun değerlendirilmesini sağlayalım.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – “Anayasal bir organ olmaktan çıkarılmalı.” yerine “Millî Güvenlik Kurulunun kaldırılması.” gibi...

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Şu anda var ya, mevcut var ya onun için.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Ama biz öneriyoruz yani kaldırın diyoruz, kaldırabiliyorsanız kaldırın; kaldıramıyorsanız da –benim önerimde vardı- sivil yapılar içerisine monte edin. Ne konuşuyorsunuz, sendikalar. Sendikalar gelsin, konuşsun. Yani bu biraz daha kısa, daha net...

BAŞKAN – Millî Güvenlik Kurulu konusunda...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Tabii, hemen şöyle yapalım diyebilecek durumda değilim ama cümleler çok içi içe karışmış vaziyette.

BAŞKAN – Onu bir düzeltelim cümle olarak.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 72

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Bunu şöyle daha sade bir hâle getirerek...

BAŞKAN – Zaten, sonuçta, Millî Güvenlik Kurulu anayasal bir organ...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Bence kaldırılmalı.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Avrupa Birliğinde var mı?

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Var.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Nerede var?

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) - Avrupa'nın hepsinde yok, on iki tane ülkede var.

BAŞKAN – Var, çoğunda var.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Bu şekilde mi var?

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Böyle değil, yapısı farklı ama var yani.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Siviller fazla.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Yani Millî Güvenlik Kurulu bu yapısıyla şikâyet edilen bir yapı ama millî güvenliği değerlendiren...

BAŞKAN – Şimdi şöyle bir şey okuyacağım: Zaten bu komisyonları, alt komisyonların neredeyse tamamından ortak bir öneri şeklinde gelmişti ve birleştirirken de önerileri doğrultusunda, “Millî Güvenlik Kurulunun anayasal bir organ olmaktan çıkarılması, ardından tasfiyesi edilmesi önerilmişti.” Son cümlesi böyle, bunda mutabık mısınız? Kalsın mı diyorsunuz? Millî Güvenlik Kurulu kalsın mı diyorsunuz?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Yalnız şöyle bir şey söyleyeyim Sayın Başkanım: Bizim şikâyetimiz, Millî Güvenlik Kurulunun şu anki Millî Güvenlik Kurulu.

BAŞKAN – Başka türlü olmalı diyorsunuz. Kaldırılmalı değil ama revize edilmeli.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Yani sivillerin de için de olduğu...

BAŞKAN – Doğru.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 73

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) - Bir de karar organı değil, bir tavsiye, bir değerlendirme organı olmalı çünkü Türkiye'nin bakın her tarafımız...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Zaten öyle...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) - Arkadaşlar, anayasal kurum.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Öyle değil, şu anda emreden bir kurum.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Anayasal bir kurum, hayır diyemezsin. Kuvvet komutanı, Genelkurmay Başkanı tavır koymuş orada.

BAŞKAN – Ahmet Bey'in söylediklerinden anladığım kadarıyla, Avrupa Birliği normlarına uygun yapılandırılmış yeni bir Millî Güvenlik Kurulu diyelim, tamam.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Çünkü Türkiye, bakın, her tarafımız, dört bir tarafımız ayrı problemlerle karşı karşıya. Yani bunları yorumlayacak, bunlar üzerinde çalışacak, bunlar üzerinde birim oluşturacak... Yani Amerika'da var arkadaşlar yüzlercesi bunların ya. Orta Doğu'dakini takip edeni ayrı, bilmem neredeki ayrı. Yani bizim de her tarafımız problemlerle dolu. Yani buna uygun bir yapılanma ama sivil...

BAŞKA N - Sivil unsurlar, sivil kararlar, haklısınız.

Ahmet Bey'in önerileri doğrultusunda düzenliyoruz onu.

Ben özellikle neden tartışmaya açıyorum biliyor musunuz, hiç elemenden ben bütün önerileri buraya aldım, ortaklaşa şekillendirelim şeklinde.

"5. NATO ve Avrupa Birliği" itiraz edilmişti. Ben buna...

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) - Başkanım, bu Millî Güvenlik Kuruluyla ilgili bizim alt komisyonda arkadaşlarımızla mutabık kaldığımız bir metin vardı, o arkadaşlarda var. Ahmet Bey de o zaman vardı, o düzgün bir öneriydi, kısaydı ve net bir şeydi.

BAŞKAN – Tam bu yapıya uygun şekillendirin cümleleri.

5'inci madde, NATO itirazında bulunmuştu Özcan Bey, genelde katılındı.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 74

“Gelişmiş demokrasi standartlarında bir Genelkurmay Başkanlığı” diyelim mi ona?

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – İleri demokrasi ve hukuk devleti standartlarında demokratik bir Genelkurmay Başkanlığı.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Yani oraya ne AB’yi koyalım bana göre...

BAŞKAN – AB’yi de çıkardım ben zaten.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Arkadaşlar, bir dakika... İleri demokrasinin standardı ne şimdi?

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Çağdaş, demokratik normlara uygun...

BAŞKAN – Şimdi, aslında, uluslararası terminolojide kullanılan bir kavram ama biz isterseniz yani “gelişmiş bir demokrasi” diyebiliriz. Hep birlikte bulalım cümleyi.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – “Avrupa Birliği standartları” desek.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Orada şöyle Ahmet Ağabey, Avrupa Birliği standartlarında, doğru; Genelkurmay Başkanlığı direkt Millî Savunma Bakanlığına bağlı, Başbakanla falan bir ilgisi alakası yok. Bence doğru olan da bu aslında.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Burada başka bir şey söyleyeyim arkadaşlar...

BAŞKAN – “Avrupa Birliği standartları” cümlesine itirazı olan var mı?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Bunu da aslında bir değerlendirmek lazım. Avrupa Birliğinde nasılmış? Şimdi, Avrupa Birliğinin yani dışarıdaki işlere müdahale etmekten başka bir derdi yok orada, değil mi?

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Burada da sadece içeriye müdahale etme derdi var, Türkiye’de de sadece içeriye müdahale etme derdi var.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Ama bak, buradaki cümle şey değil Ahmet’ciğim... “Avrupa Birliği standartlarında bir Genelkurmay Başkanlığı.” Yani bizim bunu söylememizin hem sakıncası olmadığı gibi hem de bu standartları zaten istemiyor muyuz biz?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 75

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Hayır, ben başka bir şey söyledim, ona itirazımdan değil yani, başka bir şey söyledim.

Şimdi, bir Hollanda'daki askerî yapılanmayla, bir Belçika'daki, Lüksemburg'taki, İspanya'daki askerî yapılanmayla Türkiye'nin askerî yapılanması arasında biraz fark var. Şimdi, oralarda, bakın şimdi şöyle: Almanya'nın herhangi bir yerinde askerî operasyon var mı arkadaşlar? Hollanda'da herhangi bir askerî tatbikat var mı? Ama Türkiye'nin dört bir tarafından askerî operasyonlarla yönetiliyor.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Ahmet Ağabey, başlık şunu diyelim mi: “Genelkurmay Başkanlığının hukuki statüsü.” Altı da olduğu gibi devam etsin, tamam mı. Zaten burada, aşağıda çok güzel açıklamışlar.

BAŞKAN – “Genelkurmay Başkanlığının hukuki statüsü” diyelim, tamam.

Daha sonra orada yetkilerinden dolayı vesaire. Belki içeriğinde... Okuyayım mı içeriğini, okumam gerekir mi?

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Hayır, gerek yok Başkanım, son derece açık.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Aşağıdaki “NATO”yu da çıkaralım.

BAŞKAN – Çıkıyoruz.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – “NATO” lafı buradan kalkıyor efendim.

BAŞKAN – Tamam.

“6. Özel Harp Dairesi, Kontrgerilla...” 6 bütünüyle düzeltiliyor. Araştırılsın dediğimize göre bunu yeniden zikretmenin anlamı yok, araştırmadan hüküm veriyoruz. 6 bütünüyle çıksın.

7'nci madde “ İç güvenlik, asayiş ve ordu.”

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Genelkurmay Başkanlığının üzerinde biraz durmamız lazım bizim.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 76

BAŞKAN – Duralım.

Buyurun.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Arkadaşlar, bakın, burada bir çözüm önermiyoruz biz aslında. “Millî Savunma Bakanlığına bağlanmalı ya da Başbakanlığa olan bağlılığının idari ve hukuki yönden açıklığa kavuşturularak bu yönde yasal düzenleme yapılmalıdır.” diyoruz. Şimdi, burada, Genelkurmay Başkanının statüsünü bir düşünelim, Avrupa örneklerinden bir araştıralım, yarın olmazsa bunun üzerinde bir...

BAŞKAN – Şimdi burada şöyle bir gelişme var: Yani “Genelkurmay Başkanlığı çağdaş, demokratik ülke örneklerine uygun hâle getirilerek Millî Savunma Bakanlığına bağlanmalıdır.” diyoruz öneri olarak. “Ya da Başbakanlığa olan bağlılığının idari ve hukuki yönden açıklığa kavuşturularak bu yönde yasal düzenleme yapılmalıdır.” diyoruz. Bu öneri olur değil mi.

Özel harp dairesini... Yukarıda tekrar ettiğimiz için bunu çıkarıyoruz.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Sayın Başkanım, bir istirhamım olacak. Böyle adamları da iki yüzlülükte bırakmasak da “Doğrudan doğruya Millî Savunma Bakanlığına bağlanmalıdır.” desek... Çünkü bütün kurumları aşağı yukarı böyle. Buna özellik niye şey ediyoruz ki?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – O konuda ben şöyle bir şey sunuyorum, Feyzullah Bey’in söylediğine karşı argüman sunuyorum: Yani şimdi arkadaşlar, bizde gri yok, ya siyah ya beyaz her şey. Yani biz kültürel olarak böyleyiz, bu toplumun içinde yaşıyoruz. Bizde siyasetin girmediği alan yok, her şeye siyasi bir angajmanla yaklaşıyoruz, siyasi bir şey yüklüyoruz.

Millî Savunma Bakanlığına Genelkurmay Başkanlığını bağladığımız zaman biz, o Millî Savunma Bakanlığı o hükûmetin görevde bulunduğu süre içerisindeki bütün atama, terfi

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 77

ve yükselme işlemlerinin sanki siyasi bir iradenin ürünüymüş gibi algılanıp değerlendirme tehlikesi vardır. Ondan sonra gelen hükûmetin başka tercihler yapması gibi bir şeyle karşı karşıya kalırız. Yani bunu...

BAŞKAN – Bu alternatifli öneri daha iyi diyorsunuz, değil mi?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Millî Eğitimde yapıyoruz bunu, yani emniyet teşkilatında yapılıyor, görüyoruz da yani ama -asker- kışlada bunu yaptığımız zaman, bunun sonuçları toplumda çok daha ciddi yaralara yol açar.

BAŞKAN – Yine önerimiz alternatifli olarak kalıyor o zaman, Ahmet Bey de bu yönde.

7'nci madde "İç güvenlik, asayiş ve ordu." başlığında. "Orduyu bir zabıta kuvveti olarak görmekten artık vazgeçilmelidir." Yani bu konu hakikaten Türkiye'nin... "Terörle mücadelenin yanında, kolluk kuvveti olarak görev yapan jandarma teşkilatının mevcut durumu, demokratik devletlerde olması gereken kriterlere uymamaktadır. Avrupa Birliği ülkelerinde Jandarma, sadece Fransa ve İtalya'da vardır, ancak bunlar da Türkiye'nin Jandarma teşkilatı gibi değil tamamen sivil bir birim olan İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Jandarma teşkilatının Türkiye'de taşıdığı askeri bakış açısı gereği, iç güvenlik ve adli mekanizmada görev yapması sakıncalar taşımaktadır. Jandarma tamamen sivil bir kır polisi örgütlenmesine dönüştürülmeli ve Genelkurmay Başkanlığıyla bağlantısı kesilmelidir. Böylelikle asker ve yurttaşın karşı karşıya gelmesi durumu da son bulacaktır. Ayrıca Türkiye'nin sınırlarının güvenliği; asker değil sivil kamu personelinin sevk ve idaresinde, İçişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulacak bir birim tarafından sağlanmalıdır. Ordunun asli vazifesi dış güvenliktir, iç güvenlik değil."

Buyurun.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 78

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Oraya bir tek “Sahil Güvenlik” ilave edelim demişlerdi ya. Sahil Güvenlik de tamamen kaldırılсын gibi...

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Ama Sahil Güvenlik dışta da irtibatlı olduğu için...

BAŞKAN – Niye kaldırılсын ki?

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Demin “Peki” dediniz de o yüzden. Naci Bey şimdi yok, notunu şey yapalım diye...

BAŞKAN – Hayır. “Sahil Güvenlik geçmemiş, İçişleri Bakanlığına bağlı kurumlar arasında.” dedi. Sanki bir cümle yazılmamış gibi algıladım. Yoksa...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Buraya özellikle yazalım dedi diye...

BAŞKAN – Sonuç ve önerilerle mi?

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Sahil Güvenlik ama iç güvenlik değildir.

BAŞKAN – Hayır, yok.

Buyurun Ahmet Bey.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Şimdi yalnız burada bir şey var: Arkadaşlar, Jandarma bir taraftan bugün kır polisi görevini yapmakta, ama bir taraftan da adli zabıta görevini yapmakta. Şimdi burada, Türkiye’nin aslında, -bakın, demokratikleşme diyoruz, yargı diyoruz falan- bir adli zabıtaya ihtiyacını vurgulamamız lazım.

BAŞKAN – Adli kolluk...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Evet.

BAŞKAN – Arkadaşlar, uzman arkadaşlar, sadece dinlediğinizi görüyorum, lütfen milletvekillerinin sözlerini not alın. Benim kendi danışman arkadaşım not alıyor ama Komisyon uzmanları da alsın lütfen, sizler de.

Feyzullah Bey...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 79

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Ben jandarmanın Fransa’da nasıl çalıştığını on beş gün kaldım ve izledim. Bizim buraya getirme imkânımız yok. Çünkü bizde devlet adamı böyle bir kalıbın içine girince o kalıbı sana yutturuyor, yediriyor yani. Bu, maalesef çok acı bir şey. Onun için ben jandarmanın tamamen kalkmasını istiyorum, ne İçişleri Bakanlığına bağlanmasını ne de başka türlü. Jandarma diye bir teşkilat kalmasın, çünkü erlerimizin orada görev yapmasını istemiyorum. Orada devletin memuru görev yapsın yani kır polisi ve buna da çok büyük ihtiyacımız var. Omuza bir şeyler konulduğu zaman, hatta kolda bile olsa o bir şeylerin sahipleri artık o ülkenin de sahibi durumuna geliyor ve bunlara gücünüz de yetmiyor, hesap da soramıyorsunuz. Ben bunun çok büyük sıkıntılarını yaşadım, hâlen de yaşanıyor. Belediye Başkanlığında da hiç görevi olmadığı hâlde yaşadım yani üç dört olay vardır. Ben, açıkçası, jandarmanın mutlaka tamamen kaldırılmasından yanayım. Devlet memuru olsun hiç olmazsa, az da olsa bir hesap soruluyor. Tabii, ben devlet memurluğunda da bu şekilde, Türkiye’deki 657’ye bağlı bir devlet memurluğu da istemiyorum. Sözleşmeli devlet memuru olur, iki yılda bir sözleşmesi devam ederse eder, etmezse başı pınar ayakları göl olur.

BAŞKAN - Feyzullah Bey, buradaki öneriler sizin düşüncelerinizle örtüşüyor diye yorumluyorum.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – “Jandarma hiçbir şeye bağlanmasın.” demeyelim, “Jandarma tamamen kaldırılsın.” diyelim.

BAŞKAN – Buyurun.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Eğer jandarmanın yerine polis teşkilatını ikame edecek olursak aynı sıkıntılar yine polis teşkilatında da söz konusu. Şimdi, geçmişte, sizin yaşadığınız jandarmayla ilgili sıkıntıları da biz geçmişte hem jandarmayla hem polisle yaşadık, şimdi polisle daha ağır yaşanıyor. Bakın arkadaşlar, daha bir hafta önce yani on beş gün önce, bir milletvekili arkadaşımızın danışmanının ne hâle getirildiğinin, mahkemeye

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 80

çıkarıldığı zaman -55 tane- amiri, memuru, şube müdürü, hepsinin adliye koridorlarında gövde gösterisi yaptığının tanıyıyız yani bunun jandarmayla polisle falan... Önemli olan zihniyeti değiştirmek. Neyse yani jandarma yerine polisi koymuşsun, fark etmiyor orada.

BAŞKAN – Jandarma meselesine itiraz noktaları biraz şu açıdan: Yani askerliğini yapmak üzere göreve alınan ve herhangi bir şekilde güvenlik konusunda hiçbir eğitimi olmayan bireylerin kullanılmasıyla ilgili bence sorun.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Şimdi değişti bu pozisyon.

BAŞKAN – Yok, değişmedi. Bu anlamda, mesela, ben şöyle bir farkı örnek olarak anlatayım. Yani benim İstanbul’da, yaşadığım yerde, İstanbul gibi bir yerde, Sarıyer’de oturuyordum ve evim jandarma bölgesiydi, öyle kabul ediliyordu ve Bakanlık dönemimde kapımda jandarma bekliyordu. O jandarma olarak görev yapan polislerle... Daha sonra o bölge askerî bölge olmaktan kaldırıldı ve sivil polisler geldi. Çok açık söylüyorum, ikisi arasında inanılmaz derecede fark vardı çünkü güvenlik konusunda, güvenliğimiz konusunda, benim binama birisi giriyor, kapı çalıyor falan bunların hiç farkında değil, bu çocuklar yirmi yaşında, erler. Çok vakit de ben kendi adıma doğrusu çok trajik buluyordum bu durumu. Yani bu çocuklar benim güvenliğimi sağlayacak bir eğitime sahip değiller, bellerindeki silahı kullanacak pozisyonda değiller. Çok vakit geldiğimde gece, onları ben kulübenin içinde uyurken buluyordum. Yani o anda hani... Şu var: Güvenlikle ilgili her mesleğin -tüm dünyada böyledir- biraz profesyonel olması gerekiyor. Burada itirazım benim bu yönde yani.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Anlıyorum.

Jandarmanın kalması yanlışsı falan değilim.

BAŞKAN – Er çocuklar yirmi yaşında.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Yani polis olmasıyla jandarma olması arasında bir fark olmuyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 81

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Senin meramını anlıyorum, kısmen de doğru olabilir ama güzel bir madde, 7’nci madde. Kır polisine dönüştürülmesine de... Ben anlıyorum, önemli olan yaklaşım tarzı diyorsun. Ha polis ha asker, değişen bir şey olmuyor.

BAŞKAN – 8’inci maddeye geldik: “Ordunun demokratik denetimi.”

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Şunu çok özür dileyerek söyleyeyim: Buradan jandarma kalkmasın demiyoruz ama biraz önce Ahmet Bey’in söylediği, bu kolluk kuvvet yani daha doğrusu bu tip uzmanlaşmış bir yapıya ihtiyaç var burada. Yani burada problem o.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Değerli Başkanım, burada zaten hedeflenen şey, jandarmanın kır polisine dönüştürülerek asker alımıyla ilgili, jandarmaya asker alınmadan, İçişleri Bakanlığının yeni bir konseptle, burada tamamen polis teşkilatı gibi kır polisi örgütlenmesini sağlaması, hedeflenen o.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hedeflenen o ama kır polisi olayının da yani benzeri sakıncaları yaşatmayacağı konusunda...

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Tedbirler alınmasıyla ilgili söyleyelim onu, tarifini ona göre yapalım, olur.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Yani benim buradaki derdim şu: Benzeri yani bir tanesi askerî bir tanesi sivil diye bakıyorum. Sivil daha baskıcı bir noktaya geleceksen ki emir komuta zinciri içinde yürüyecekse o da sıkıntılı yani daha...

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – O zaman buraya “Demokratik teamüllere uygun şekilde” diyelim, tamam. “Demokratik teamüllere uygun şekilde” diye ilave edelim buraya.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Asker iki sene sonra gideceğim diye orada sağlam, sıkı bağlar kuramıyor, biliyor musun? Polis sıkı bağlar kurduğu zaman orada herkesin ne durumda öğreniyor, zaafını biliyor, bilmem neyin biliyor, milletin başına bela oluyor ondan sonra.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 82

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Zaten polis lafı geçmiyor burada, "kır polisi" var sadece.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Var, kır polisi var işte. Genelde o kır polisi... Ondan şey yapıyoruz. Kır polisi yerine...

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Ne diyelim?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Kolluk gücü olarak diyelim ona.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – "Sivil bir örgütlenmeye dönüştürülmeli." diyelim.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Olur. "Sivil bir örgütlenmeye dönüştürülmeli."

O zaman, tamam, bunu geçtik.

"Ordunun demokratik denetimi." diyor.

"Ordunun uhdesindeki 'askeri işler', iç ve dış güvenlik politikaları ve tüm askeri harcamalar hesap verebilirlik ilkesinin bir gereği olarak denetlenmelidir. 6085 sayılı Sayıştay Kanunu ile savunma, güvenlik ve istihbarat ile ilgili kurumlar denetlenebilir hale gelmiştir. Bu kanunla birlikte Sayıştay'ın güvenlik sektörünü denetlemesinin önünde hukuki bir engel kalmamıştır. Ancak denetim görevi pratikte tam olarak uygulanmamakta, bu noktada ikincil mevzuatın kanuna uygun olarak ve kanunda verilmiş yetkileri kısıtlamayacak şekilde hazırlanması ve uygulanması gerekmektedir. Bu alanda mevzuattan kaynaklanan tek istisna olan Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı (TSKGV) ve şirketleri yasal düzenlemeyle Sayıştay veya doğrudan TBMM denetimine açılmalıdır." diyor.

Burada belki şunu ilave etmek de Başkanım uygundur: Şu anda Sayıştay Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetliyor ama Büyük Millet Meclisi bu konuda çok fazla bilgilenmiyor. Eğer uygun bulursanız, "Lüzumu hâlinde Büyük Millet Meclisine de bu konularla ilgili bilgi verilebilir." diyelim.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 83

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Şimdi aslında buradaki düzenleme şu Sayın Başkanım: Bu zaten vardır diyoruz biz burada. Şunlar yapılıyor. Burada bir tek cümle var: “Kanunda verilmiş yetkileri kısıtlamayacak şekilde hazırlanması ve uygulanması gerekmektedir. Bu alanda mevzuattan kaynaklanan tek istisna olan Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı (TSKGV) ve şirketleri yasal düzenlemeyle Sayıştay veya doğrudan TBMM denetimine açılmalıdır.” Yani buranın zaten tespiti yapılmış. Bu yapılan tespitten sonra yeniden buraya cümle değil, o başlığı “Ordunun demokratik denetimi” başlığı altında bir küçük paragraf koyarak yapalım. Var olanı buraya bir daha yazmanın âlemi yok.

BAŞKAN – Tamam, o şekilde.

Ordunun demokratik denetimi sağlanmalı.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Burası var zaten.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Düzenlemeye alınmış, ilave...

BAŞKAN – Onu eklemeye gerek yok, ne yapmamız gerektiğini...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Yani burada Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetimine tabi falan tabi tutulması yeni bir paragraf.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Orada şöyle bir problem var yalnız Başkanım: İkincil mevzuatlarla ilgili Sayıştayın bu tip kurumları denetlemesine müsaade edilmiyor veya en az nasıl ediliyorsa öyle ediliyor. Burada şöyle bir sınırlama önerilebilir mi: “Güvenlik gerekçesiyle yapılan işlerin dışında.” desek hepsi o zaman o kapsama giriyor. Böyle bir sıkıntı var, onu nasıl aşarsak...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Ağabey, belediyeler bir mal için kamu yararı kararı çıkarıyor, biliyor musun. Bütün mallara şamil kılıyor, haczedilememelik için. Yani o tür bir kısıtlamayı bence şey yapmayalım, bence gerek yok. “Demokratik denetime açılsın.” diyelim, onun değerlendirmesini Meclis yapsın, doğru mu?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 84

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Tamam.

BAŞKAN - “Askerin Eğitimi” diyoruz.

“Sıkı bir eleme sürecinden sonra askerî okullara giren genç öğrenciler, ilk günlerinden itibaren Türkiye Cumhuriyeti Devletini 'koruma ve kollama'nın asli görevleri olduğu düşüncesiyle yoğruldukları gibi; bütün meslek hayatları boyunca bu doğrultuda düşünmeye ve davranmaya teşvik edilirler. Ordu mensupları aldıkları eğitimin bir neticesi olarak, kendilerini, mesela mühendis gibi, polis gibi bir kamu...”

Aslında bu kadar uzun bir değerlendirmeye gerek yok, raporlarda var. Yani askerın eğitime o kadar girdik, Hilmi Özkök...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Askerî eğitim, askerî okullarla ilgili mi?

BAŞKAN – Yani askerî okullardaki eğitim, bunlar...

Şimdi şöyle bir şey diyebiliriz miyiz -öneriyi açıyorum, çok uzun olduğu için söylüyorum- sonuç ve önerilerde değerlendirmeler, bunlar kapsamlı olarak raporlarda olduğu hâlde, öneriler spot değil kocaman bir cümle olacağına, askerın eğitiminin demokratik standartlara kavuşturulması yönünde çalışmalar yapılmasını önermek daha iyi. Uzun uzun tekrar değerlendirmiştik, onlar nasıl yetiştiriliyor, ne yapılıyor, hepsini almıştık. Ne dersiniz?

Buyurun.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Burada yani aslında sadece askerî öğrenciler değil eğitilmesi gereken, Türk millî eğitim sisteminin de demokratik insan yetiştirmeye yönelik olarak yeniden ele alınması gerekiyor.

BAŞKAN – Doğru.

Hem askerın eğitimi hem millî eğitim sistemimiz...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Yani askerlerin eğitimini demokratik hâle getireceğiz ama kendi millî eğitim sistemimizin ne kadar demokratik olduğunu da...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 85

BAŞKAN – Şimdi, Ahmet Bey’in önerisi doğrultusunda, “Askerin eğitimi” başlığı altında...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Şöyle bir şey yapsak daha iyi olur Sayın Başkanım... Çok özür diliyorum.

Örneğin, sadece askerî okullardaki eğitim değil, tüm okullarda eğitimin demokrasi perspektifiyle verilmesi, şoven, otoriter, bağınaz öğelerden temizlenmesi gerekiyor. Sonuç olarak, böyle bir paragraf daha yerli yerine oturur.

BAŞKAN – Şöyle desek mesela, bunun sonuna doğru: “Askerin eğitimi” başlığı altında almakla birlikte, askerin eğitimi ve temel millî eğitim politikaları çerçevesinde, insan hakları, demokrasi vurgusu yeterince yapılan, meşruiyet kaynağının halk olduğu ve seçilmişlerin temsilciliği...” Millî Eğitim Bakanlığı demiştim zaten. “Türkiye’deki tüm örgün ve yaygın eğitim kurumlarında denetleme yetkisine sahip olmasına rağmen birer ortaöğretim kurumu olan...” Yani millî eğitimle bunu birleştir ve düzgün bir hâle getir.

KOMİSYON UZMANI – Sadece şöyle desek: “Askerî öğrencilerin eğitimi ve millî eğitimin demokratik ilkeler doğrultusunda yeniden yapılandırılması.”

BAŞKAN – Başlığı: “Millî eğitimin demokratik sistemlerde....”

20’nci maddeye koymuşlar bunu “Demokratik eğitim.” diye de birleştirelim. Tek tek madde sayısı çok, birleştirelim.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Şoven... Şöyle bir yaklaşım koyuyorum...

BAŞKAN – Şoven... Terminolojide sorun çıkmasın diye söylüyorum, şöyle desek: “Demokratik, insan haklarına saygılı.” Yani bu genel anlamlar diğesinde de var. Mesela yargı içeren cümleler yerine, hüküm kurucu cümleler yerine yani bu standartlar zaten bunları dışlayan cümleler.

20’nci maddeyi okuyorum:

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 86

“20. Demokratik eğitim. Türkiye’de darbe kültürünün sona erdirilmesi amacıyla örgün eğitimden yaygın eğitime kadar tüm eğitim kurumları, demokrasi, insan hakları, hukuk devleti ve vicdan kültürünün yerleşmesi için uygun içerikte eğitim müfredatıyla donatılmalı ve buna göre kişilikli, hürriyetinden vazgeçmeyen onurlu bireyler yetiştirilmelidir. ‘Devlet halkın efendisi değil, hizmetkârdır.’ algısı yaygınlaştırılmalıdır. Millî Eğitim Bakanlığı, mevcut ders kitaplarını demokrasi ve insan hakları açısından yeni baştan gözden geçirmeli, darbeci zihniyetin izlerini taşıyan unsurlar tamamen çıkarılmalıdır.”

Bu ikisini de birleştirecek kavramları yerli yerine oturturuz diye düşünüyorum.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Şimdi “Darbeci unsurlardan temizlenmeli.” derken şu anda eğitimde darbeci şey var mı?

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Demokratik olmayan...

BAŞKAN – Vardır belki, bilmiyoruz ki.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Ben de diyorum ki şöyle bir şey yapsak, ben de okuyorum: “Tüm okullarda eğitimin demokrasi perspektifiyle verilmesi, şoven, otoriter, bağnaz öğelerden temizlenmesi gerekiyor.” diye...

BAŞKAN – Yani şimdi dedim ya şoven, bağnaz lafları hüküm kurucu cümleler.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Başkanım, şöyle bir öneri, arkadaşlarla mutabık kaldığımız konuda şöyle bir şey yazmıştık eğer uygun bulursanız: “Türkiye’de darbe kültürünün sona erdirilmesi amacıyla, Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığınca, okullarda ve üniversitelerde, askerî okullarda sivil ve demokratik bir anlayışın geliştirilmesi için kişi hak ve hürriyetleri, demokrasi ve insan hakları kavramlarının geniş şekilde işlenmesi hususunda Millî Eğitim müfredatında gerekli değişikliklerin yapılması, mevcut ders kitaplarında yer alan metinlerin demokrasi ve insan hakları açısından yeni

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 87

baştan gözden geçirilmesi, darbeci zihniyetin izlerini taşıyan unsurların –varsa- tamamen çıkarılması için bir çalışma başlatılması.”

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Bir saniye, şimdi arkadaşlar, “darbeci zihniyet” dediğimiz zaman burada herkes kendisine göre bir darbeci...

BAŞKAN – Onu çıkaralım bence. Çıkaralım, o kelime çıksın.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Çıkartalım onu.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – İkincisi, Yüksek Öğretim Kurumu dediğimiz zaman, Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) Türkiye’de tartışılan bir kurum.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Onun da ayrıca bir önerisi var Ahmet Ağabey.

BAŞKAN – Ben YÖK’ü buraya hiç almayalım derim. Bunu hiç almayalım, ben de taraftar değilim.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Yani YÖK tartışılan bir kurumdur, YÖK’ün inisiyatifine bıraktığımız zaman zaten 12 Eylül Anayasa’sının ürünüdür...

BAŞKAN – Zaten “Olsun, olmasın”ı tartışmalı bir kurum, iyisi mi onu çıkardık.

Ulusal istihbaratta sivil inisiyatif 11’inci madde.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – O zaman bu şekilde düzeltiyoruz.

BAŞKAN – Yaşar Bey, “Darbeci zihniyet” kavramı çıkıyor, “YÖK” çıkıyor.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Tamam, çıkarttık.

BAŞKAN – Ulusal istihbaratta sivil inisiyatif... Burayı okuyorum: “MİT’in siyasi sistem açısından yarattığı bunalımların temel nedeni iç ve dış istihbarat görevini birlikte yapmasıdır...” Yani biz bu konularda çok uzman değiliz aslında ama böyle ayrıntılı bir değerlendirme yine sonuç bölümüne girmiş. “...MİT Kanunu’na göre dört makama bilgi vermekle görevlidir, bu makamlar Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, MGK Sekreterliği. Bu dördlünden Genelkurmay Başkanlığı ve MGK Genel Sekreterliği çıkarılmalı, ulusal istihbaratın, özellikle sivil otorite elinde toplanması temin edilmelidir. İstihbarattaki

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 88

dağınıklığın ortadan kaldırılarak Millî İstihbarat Teşkilatının bağlı, ilgili ve sorumlu olduğu makamın Başbakanlık olması sağlanmalıdır. MİT öncelikle parlamenter denetime açık bir kuruluş hâle gelmelidir...” O şey bir öneri, dünyanın hiçbir yerinde öyle Parlamente’ye bilgi vermez istihbarat örgütleri de. “...TBMM tarafından bütçesi denetlenecek. Burada TBMM’den kastedilen yurt dışı ödeneklerde olduğu gibi Parlamente’de oluşturulacak özel bir komisyondur...” Bu tür komisyon sistemine de Meclis çok uygun değil. “...Bunun yanında askerî istihbarat birimlerinin Genelkurmay Başkanlığı, kara, deniz, hava, üst seviyede Millî Savunma Bakanlığı ve dolaylı olarak Başbakan’a bağlılığı temin edilmelidir.”

Buyurun, tartışmaya açıyorum.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Bu mali konularla ilgili zaten daimi bir KİT komisyonu var. KİT Komisyonunda bunlar işlenirken devletin harcamalarının büyük bir kısmı da Sayıştay tarafından denetleniyor. Yani bu denetim sistemine yeni bir birim getiriyoruz, bu pek doğru olmayabilir, onun için yani ben detayını da fazla bilmiyorum.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Zaten denetlenmiyor aşağı yukarı bildiğim kadarıyla. MİT’in mali işleri de denetlenmiyor bildiğim kadarıyla yani.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – İşte onun için, konuyu tam bilmediğimiz için hem KİT Komisyonu hem...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Şimdi, burada bu ayrıntıya girmemek lazım, bilmiyoruz MİT’in işleyişini ama...

BAŞKAN – Çıkaralım mı bunu?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Şimdi, bakın, diyoruz ki: “MGK Genel Sekreterliği filana bağlıdır, bu dörtten Genelkurmay Başkanı ve MGK Genel Sekreterliği çıkarılmalıdır.” Şimdi, Millî Güvenlik Kurulu korunacak olursa...

BAŞKAN – Bu da çelişkiye girer.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Çelişkiye gireriz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 89

BAŞKAN – Doğru söylüyorsunuz. Birinciye öyle düzenleyince burada çelişkiye giriyoruz.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Genelkurmay Başkanlığına istihbarat gelmeyecekse Genelkurmay Başkanlığı yani kendi askerî algılarını nasıl yönetecektir?

BAŞKAN – Bu maddeyi çıkaralım mı? Bunu çıkartalım diyorum, sizin önerileriz doğrultusunda.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Dolayısıyla yani MİT'in... Şimdi, şöyle bir şey yapmak lazım.

BAŞKAN – Ne diyelim?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Aslında Millî İstihbarat Teşkilatı Türkiye'nin dışarıyla olan ilişkileriyle ilişkili bir istihbarat toplama birimi hâline getirilmeli, yoksa içerideki istihbaratı... Zaten emniyetin istihbarat birimleri var.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Burada bence de MİT'i sadece dış istihbaratla ilgilendirirsek... Gerisini çok karıştırmayalım, sıkıntıya gireriz.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Dışarıyla istihbaratlandıralım bana göre. Yoksa emniyetin kendi istihbarat teşkilatı var, içeride yani bir ilçedeki olayla MİT'in ne alakası olabilir, Ankara'nın bilmem neresindeki işte? MİT oraya bulaştığı zaman dış işlerini bırakıyor zaten, dış görevlerini bırakıyor, herkes buraya vehmediyor kendisini; buradaki terfiler, tayinler, bilmem neler, tezgâhlar, dümenler çıkıyor işin içerisinden. Dolayısıyla, MİT'in... Nasıl formüle edilir bilmiyorum.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Tamam, çıkartalım onu söylediğiniz gibi diyelim ki: "Dış istihbaratla ilgili bir birim hâline getirilmeli."

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Evet, "...bir birim hâline getirilmeli."

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – İçeriyle ilgili bütün bilgileri yöneten...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 90

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Emniyetin var zaten, emniyet devam ediyor bunlara. MİT'i içeriye soktuğunuz zaman her şeye müdahil hâle geliyor. Nasıl Millî Güvenlik Kurulu, Genel Sekreterliği sokunca her yere müdahale ediyorsa o da içeriye bakmıyor artık.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Bu Millî Güvenlik Kurulu...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – İçerideki işleri de dışarıdakilerle birlikte örgütlemeye çalışıyor.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Başkanım, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğiyle ilgili de bir sivilleşme yaşandı orada ama eğer eksik kalan kısımları varsa...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Ne?

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin hem başkanı hem de... Yani orada sivilleşmeyen unsurlar varsa oradaki hukuki düzenlemelerin de yapılmasını tavsiye ediyoruz.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Sanki biz Millî Güvenlik Kurulunun aynen Avrupa'daki ülkeler gibi olmasını istiyoruz, oralarda Genelkurmay'dan başka bir şey de yok zaten. Genelkurmay Başkanı yok ki şeyde.

BAŞKAN – Şöyle bir şey var yani açıkçası böyle MİT'le ilgili yani ben Ahmet Bey'in söylediğine bir hususta katılıyorum. Çok fazla bilgi sahibi olmadığımız bir konuda önermede bulunursak yarın bir gün "Dünyada öyleydi, böyleydi." diye biz de çok eleştirilebiliriz arkadaşlar. Ben bu maddenin çıkmasından yanayım, 11'inci maddenin. Çünkü, içeride değerlendirmelerimiz oluyor ya ama öyle böyle dünyanın... Şimdi çok örnekleme var, dünyada mesela Amerika'nın CIA'i de böyle, iç-dış istihbaratı filan çalışıyormuş. Bilemiyorum, çok araştırmadığımız bir konuda önermede bulunuruz, işi bilenler televizyonlara çıkar bizi çok şey yapabilirler. Hani o ...

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Çıkartalım Başkanım tamam, yasa dışı işlemleri.

BAŞKAN – Yasa dışı fişlemeler, 12'inci madde.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 91

“Kendi vatandaşını iç tehdit ve iç düşman olarak görme, zamanın ruhuna aykırıdır. Batı Çalışma Grubu ve EMASYA örneklerinde yaşandığı gibi, orduya Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını fişleme yetkisi verilmemiştir. Genelde askerî istihbaratın, özelde Jandarma'nın yaptığı bu tür istihbarat faaliyetleri, yetki ve görev tecavüzü niteliğindedir ve açıkça kanun dışıdır. Jandarma Genel Komutanlığı kendi sorumluluk sahasında olmak kaydıyla ancak ve ancak suçu önleme amaçlı teknik istihbarat ve teknik takip yapabilir. Askerin Türkiye'de oluşturduğu fiilî durum ve nüfuz, kanunlardaki açık hükümlere rağmen jandarma ve diğer askerî istihbarat birimlerinin yasa dışı fişleme yapabilmelerine imkân vermiştir. Bu fiili duruma göz yumulmamalıdır.”

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Şimdi, Başkanım...

BAŞKAN – Buyurun.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – “Jandarmayı kaldıracağız.” diyoruz, buraya da koyuyoruz.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Şimdi... İzin verir misiniz? “Yasa dışı fişlemeler” diyoruz. Fişlemenin zaten kendisi yasa dışı.

BAŞKAN – Yasa içi fişleme olmaz zaten, doğru. “Fişlemeler” deyin.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Dolayısıyla, “Fişlemeler kaldırılmalı” demek lazım. Bunun jandarmaydı, polisti, bilmem neydi...

BAŞKAN – Burada detaya girmiyoruz. “Her türlü fişlemeler kaldırılmalı.”

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – “Her türlü fişlemeler kaldırılmalı.” bugüne kadar ki yapılan fişlemelerle ilgili de bir atıf yapmak gerek bu araya.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – İptal edilmesi konularında atıf da yapalım ona. “Bugüne kadar yapılanların hepsinin de alınarak imha edilmesi” diyelim yani.

BAŞKAN – Şimdi, o konu da, imha edilmesiyle ilgili husus da bize ulaştı, fişlemelerin birçoğu, ilgili kayıtlarda da var.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 92

Şimdi, Murat Bardakçı bir yazı yazdı, ben de o konudaki görüşlere katılıyorum. Dedi ki “1960’ta, 80’de veya belli dönemlerde bu işlerin imha edilmesi meselesi Türkiye’nin kendi tarihiyle yüzleşmesine engel olmuştur. Öyle olaylar vardır ki yanlış bile olsa bunu ortadan kaldırmak yerine bunları kapalı bir şekilde bir yere aktarıp bilgi olarak kullanılmasını engellemek önemlidir ama ne yapıldığı açısından gelecek nesillere bırakılacak önemli vesikalardır. Bunu yok etmeye kimsenin hakkı yok.” Olumsuz da olsa aslında haklı. Biz buradaki önermemizi biraz da imha edilmek yerine bunların herhangi bir şekilde işleme konulmasını engelleyecek bir mahzene, depoya atılmasını, mühürlenmesini ancak tarihçilerin ve gerektiğinde araştırma yapacak kişilerin kullanabileceği bir şey...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – O zaman diyelim ki A vatandaşı birisi tarafından fişlendi şu ya da bu biçimde. Ki Türkiye’de fişlemelerin nasıl yapıldığını biliyoruz.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Ölünce de ortadan kalkmıyor.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Ölünce de ortadan kalkmadı, 150 sene sonra onun torunlarından Hasan, Hüseyin araştırma yapmaya girdi oraya yani kendisinin dedesi vatan haini olarak fişlendi yani buna ne hakkımız var? Neye göre fişlediler bunu? Yani bir mahkeme kararı mı fişlemeye esas olan şey? Sübjektif değerlendirmeleri Ali’nin Veli’nin. Ali’nin Veli’nin sübjektif değerlendirmeleri bir vatandaş için tarihî belge olabilir mi? Bunlardan yararlanarak tarih yazılabilir mi? Dolayısıyla yani yasa dışı olan, sübjektif olan bir şeyin muhafazasının ne bizim tarihimize bir yararı olur ne de geleceğe bir yararı olur diye düşünüyorum. İmha edilmeli.

BAŞKAN – İmha edilmeli, yasa dışı fişlenmeler imha edilmeli... Orayı güzelce bu önermeler doğrultusunda yazın çocuklar.

Profesyonel ordu, 13’üncü madde.

“Türkiye’de ordunun...”

SÜLEYMAN ÇELEBİ (Ankara) – Fişlemeler değil, dinlemeler de var orada.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 93

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Onu bir tarihçi söylüyor yani Murat Bardakçı söylüyor. Bir daha düşünsek onu.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Şimdi neyini düşünelim, Murat Bardakçı... Şimdi, Selçuk Bey...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Bir tarihçi söylüyor, siz de hukukçusunuz, şöyle bir şey, bakınız bunlarla ilgili, en azından ayıplarla ilgili bazı karineleri, bazı bilgi ve belgeleri tarihe bırakmamız lazım. O dönemleri şu adamlar... Peki “Yapmadık.” diyecekler, neyle ispat edeceğiz?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Bir saniye Selçukçuğum, sen karine diyorsun? Neye göre karine? Mahkeme kararı varsa zaten mahkeme kararı vardır orta yerde.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Bunların ayıplarını ortaya çıkartmamız için her zaman durması gerektiğini ve de gizli bir yerde durması gerektiğini düşünüyorum.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Sayın Başkanım, bunlarla ilgili zaten mahkemelerde, şurada burada bilgiler mevcut. Kişilere lazım olanları orada kullanılır ve orada hâliyle duruyor ama fişlemeler nerde durursa dursun yarın birisi gelir hinlik yapar, oradan araştırma adına onu alır götürür, onlara karşı olan insana da verir, onlarda “Zaten bu adam böyleymiş.” der, yeniden o işe başlar. Bana göre, yanlış şeyi yani tehlikeli bir maddeyi saklamaya gerek yok, atar kurtulursun, patlar mı patlamaz mı diye de gece uykusuz kalmaya gerek yok. Bunlar bilgi değil ki, bunlar tarihe de not düşülecek şeyler değil ki...

SÜLAYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Adı üzerinde “Fişleme”

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Kişiler için fişlemedir ama yapanlar için bir ayıptır, o yapanların her zaman teşhir edilmesi için tarihe not hâlinde de geçilmesi gerektiğine inanıyorum.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Onu yapanlar belli.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 94

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Yapanın ayıbı için ben kendi geçmişimi niye orada...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Ne ahlaksız şeyler var orada, ne ahlaksız şeyler var.

BAŞKAN – Profesyonel ordu kısmına geçiyorum.

“Türkiye’de ordunun darbeler sürecinde geliştirerek bugünkü noktaya getirdiği strateji, siyasallaşmanın bir neticesi olarak, çağımızın savaşlarına karşı alınması gerekli önlemler yerine, kendi halkının yaşamına ve onun siyasal kurumlarına çekidüzen vermek üzere şekillenmiştir. Stratejik Savunma Konsepti bütün unsurları ile yeniden tanımlanmalıdır. Özellikle dünya ordularında 2000 yılı sonrasında yaygınlaşan profesyonel ordu, teknoloji ağırlıklı silah sistemleri, nitelikli subay, astsubay, profesyonel erbaş, er ve genç generalleriyle sayısal değil nitelik olarak üstünlüğe sahip bir ordudur ve Türkiye fazla geç kalmadan bu orduyu inşa etmelidir.” Çok yorum yaparak gelmiş önermeler yani “profesyonel bir ordu kurulması, teknoloji ağırlıklı silah sistemleri” falan dememiz yeterli. Üst kısımlardaki yorumlar bana fazla geldi, siz ne dersiniz değerli arkadaşlar?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – “Profesyonel ordu” demek lazım ona yani darbeleri şöyle yaptı da siyasallaştı da...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Bence hiç gerek yok. Mutlaka ordu profesyonelleştirilmeli... 845 bin kişiyi ben niye besleyeyim?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Yani “Ordu profesyonelleştirilmeli, hareket kabiliyeti artırılmalı, bilgi birikimi ve teknolojisi en son şeye göre yeniden örgütlenmeli.” Ama işte...

BAŞKAN – Böyle ifade ediyoruz.

Şimdi 14’üncü madde, Avrupa Birliği ve demokratik reformlar.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 95

“Türkiye de askerî müdahaleler kısa sürede sona ermiş ve demokrasiye geçilmiş gibi görünse de darbe dönemlerinde tüm devlet baştan aşağı yeniden dizayn edilmiştir. Darbelerin kendisine zemin bulmasının gerçek sebebi demokrasinin zayıf olmasıdır. Güçlü bir demokrasi muasır medeniyete ulaşmış ülkelerde uygulanan evrensel, demokratik hukuk normlarının insan hak ve hürriyetlerinin benimsenmesiyle mümkündür. Bu doğrultuda Avrupa Birliği aday ülkesi olan Türkiye, ilgili ve gerekli reformları hayata geçirme kararlılığını devam ettirmelidir. Antidemokratik müdahaleler ve girişimler karşısında sessiz ve tavırsız kalmak bünyenin paradigma felcine tutulduğu anlamına gelir. Bu da statükonun devamına...”

Bu kısımdan sonrası fazla... “devam ettirmelidir.” dedik mi de bitsin, çok uzun oluyor bu şekilde.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Evet, evet.

BAŞKAN - "...devam ettirmelidir."e kadar geldikten sonrasının atılmasından yanayım, önerilerinizi alalım.

SÜLAYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Burada bir tek önerimiz şu efendim: Hep anayasa vurgusu yapıyoruz, anayasa dışında da...

BAŞKAN – İşte bu kanunlar burada...

SÜLAYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Ama işte bunu çok açık koymamız lazım, kanun maddeleri değil...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Çok özür dilerim, biraz önceki sözüme döneyim. Şimdi, Türkiye'nin demokratikleşmesinin önündeki en büyük engellerden birisi Siyasi Parti Yasası ve Seçim Yasası'dır. Bu Siyasi Parti Yasası olduğu sürece yani demokrasiden...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Var zaten, o madde var.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Var var ağabey, var.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Nerde var?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 96

BAŞKAN – Geliyor, onlar var. “Bu demokratik reformlara, normların ayıklanmasına devam edilmelidir.” diyoruz.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – 15) Sıkıyönetim ve olağanüstü hal.

“Yeni sivil anayasa çalışmalarında sıkıyönetim ve olağanüstü hâl durumlarının sınırları, nedenleri, uygulama biçimi açık ve net olarak belirlenmelidir. Mevcut anayasada sıkıyönetimi gerektiren durumlar olarak düzenlenmiş hallerin tamamı bir komutanlık şeklinde değil, sivil bir yönetim modeliyle yeniden ele alınmalıdır. İlgili kanun maddelerinde yer alan hükümler demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğüne uygun tarzda düzenlenmelidir.” diyor.

SÜLAYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Bu yanlış bir kere. Şuradan yanlış, onu ifade etmek istiyorum. Şimdi yeni sivil anayasa çalışmalarında zaten biraz önce anayasanın ne olması gerektiğini çok net ifade ettik. Bir an önce yapılmasını... Burada madde düzenlemesine girersek biz “Anayasanın şu maddesi...” diye o zaman tümü konusunda anayasayla ilgili öneriler getirmemiz lazım.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Çıkartalım o zaman bunu.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Darbelerle ilgili bir bölüm ya burası...

SÜLAYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hayır, hayır. Bakın, öyle değil.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Sıkıyönetim ve olağanüstü hâller darbe dönemlerinde oluşmuş olan bir kavram, ya, öncesinde darbe oldu...

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Türkiye böyle bir durumda olabilir yani bir ilde, işte diyelim ki Sivas olayları gibi veya Çorum olayları gibi bir şey oldu...

SÜLAYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hayır, benim anlatmak istediğim bundan kaçındığım için değil, benim işin tekniği açısından söylemek istediğim şu: “Yeni sivil anayasa” diyoruz...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 97

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Burayı çıkartalım Başkanım, “Yeni sivil anayasa çalışmalarını” çıkartalım, öbür tarafı kalsın. Sıkıyönetim ve olağanüstü hâl durumlarını...

SÜLAYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Tamam, o olur. Yani şimdi anayasaya çok müdahale ediyoruz yani.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Tamam, Başkanım çıkarttık orayı. Sıkıyönetim, olağanüstü hâl ile ilgili...

16) Ordu Yardımlaşma Kurumu.

Burada da diyoruz ki: “Ordu Yardımlaşma Kurumunu Türk Ticaret Kanunu prensiplerine göre şekillendirelim, orduyla ve Millî Savunma Bakanlığıyla bağını keselim.”

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Şimdi bakın arkadaşlar, şu yukarıda yazdıklarımız sivil, asker... Yani sadece askerler değil artık o yapının içinde, bunlarda sivil de var... Sanki OYAK’ı burada hedef gösteriyor gibi bir pozisyona düşürmeyelim.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Yok, şöyle Ahmet Ağabey, aslında söylediğimiz şey şu: “Askerî mevzuat içerisinde yer almaması gereken, ticari faaliyetlere konu olan ve ordunun da kamuoyu nezdinde imajını zedeleyen OYAK ve benzeri gibi kurumların Türk Ticaret Kanunu hükümlerine uygun hâle getirilerek orduyla hukuki bağının kesilmesidir.” Söylenen bu, tamam?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Evet, evet.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Özür dilerim ama burada şöyle bir şey de var, adı Sosyal Güvenlik Kurumu niteliği de taşıyor, böyle kurumlar var biliyorsunuz Türkiye’de.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Yani, ayrıcalık olmamalı işte Sosyal Güvenlik Kurumu özel fonsa bunun idaresi sivil bir... Yani orduyla anılmamalı bu, olacaksa...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Devam etmeli...

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Etmeli zaten, bunu tasfiye edecek bir durum yok. Devam etmeli ama bu Millî Savunma Bakanlığıyla veya orduyla alakalı olmamalı eğer ticari

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 98

bir kurumsa çünkü bunun istisnaları var, vergi muafiyeti var, kurumlar vergisi muafiyeti vesaire onları da kapsıyor bu yüzden yani onun için.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Ticaret şirketi ticaret şirketi olmalı...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Ticaret şirketi olarak da devam etmeli.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – 17) Devlet sırrı kavramı.

“Türk Ceza Kanunu'nda ve hatta Anayasa'da geçen "Devlet sırrı" cezalandırılan ancak özel olarak tanımı yapılmayan bir kavramdır. Modern demokratik devletlerde devlet sırrına parlamento ya da parlamentonun denetiminde olan bir komisyon karar verir. Türkiye'de devlet sırrına kimin karar vereceğine ilişkin herhangi bir yasa yoktur, “devlet sırrı” kavramının “asker sırrı” kavramıyla özdeşleştiği görülüyor. Devler sırrı kapsamına alınacak belgelerin ne şekilde belirleneceği, nasıl korunacağı, ne zamana kadar açıklanmayacağı gibi hususlar ve bunlara ilişkin yükümlülüklerin neler olduğu yasal olarak belirlenmelidir.” diyor. Bununla ilgili de, devlet sırlarıyla ilgili Genel Kurula inmiş bir yasa taslağı da var.

BAŞKAN – Şöyle diyelim mi? Devlet sırrına ilişkin olarak Mecliste bekleyen bir kanun var.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – O kanundan bir şey çıkmaz da benim bir teklifim var.

BAŞKAN – Buyurun.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Bir madde konulsun, “TBMM'nin istediği hiçbir konuda devlet sırrı veya Bankalar Kanunu, Ticaret Kanunu diye cevap vermemezlik olmamalı ve burada bütün sırlar ortadan kalkmalı.” diye.

BAŞKAN – İç Tüzük değişiklik teklifimizde o var.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – “Devlet sırrı” olmalı efendim.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Beyefendi, biz istediğimiz zaman diyoruz. “Devlet sırrı”yla başladığı zaman başka bir şey oluyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 99

BAŞKAN – Feyzullah Bey, İç Tüzük değişiklik teklifimizde o husus var ayrıca. Bir de şöyle bir şey var: Ticari sırlarla ilgili açıkçası ben... Hani hepimiz -sizler de- uzun yıllar avukatlık yaptığımız için Feyzullah Bey şöyle bir durum var: Yani bir insan hakkında bir suç kovuşturması yoksa onun mal varlığının veya şeyinin Meclis araştırmalarına filan konu edilmesi durumunda bakın burada bir yığın şeyle karşılaştık değil mi yani sermaye sahiplerinin şeyleriyle. Şimdi, eğer hukuk dışı bir şey olduğu düşünülüyorsa zaten yargının görevidir. Burada yasama bir nevi soruşturma işlevi üstlenir ki o zaman Anayasa'nın kuvvetler ayrılığı prensibi havada kalır. Ben şahsen kendi hakkımda bir suç duyurusu işlemi yoksa bir Meclis araştırma komisyonunun mal varlığı meselesinin gündeminde olmak istemem. Kendi adıma demiyorum, şahsen yani bir siyasetçi olarak söylemiyorum bunu. Bu ülkede yaşayan her bir birey... Bir ara mesela şu söylendi: "Milletvekillerinin mal varlıkları veya mal beyanları ilan edilsin." Yani şimdi milletvekilinin dostu var, düşmanı var, birisi borç ister -yani latife yapıyorum- "Yok." dersiniz, "Ee hesabınızda..." Herkes için mahremiyet içerir kişisel mal varlıkları denilen olay biraz da. Yani bu sır kavramı insanların, aynı zamanda bireylerin hukukunu koruyan da bir şeydir. İkisi arasındaki dengeyi gözetelim. Yani devlet sırları meselesinde de öyle oluyor, bazı zamanlarda ülkenin kendi çıkarlarını riske edecek meseleler olabilir yani onun ifşa edilmesi durumunda. Meclis bu konuda denetim rolünü güçlendirsın ama bu yönüyle bir soruşturma yapılmasını ben açıkçası kritik buluyorum. O konuda...

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Daha önce arkadaşlarımızla çalıştığımız metinde şöyle yazmıştık: "Gerek Meclis İçtüzüğü'nde, gerekse 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda ve ilgili mevzuatta gerekli değişikliklerin yapılarak banka sırrı, müşteri sırrı veya ticari sır niteliğindeki bilgilerin istenmesi hâlinde Meclis araştırma komisyonlarına verilebilmesi için gerekli hukuki düzenlemenin yapılması."

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Evet, biz öyle demiştik zaten.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 100

BAŞKAN – Öyle, siz söylediniz de ben katılmıyorum diyorum buna, kişi olarak.

Ahmet Bey buyurun.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Arkadaşlar, şimdi şöyle bir şey söyleyeyim: Yani Meclis araştırması yapıldı ve bir Meclis araştırma komisyonu kuruldu. Filanca kişinin de dahli vardır bu konuda, o şahsın da buradan alınsın dediğim zaman...

BAŞKAN – Kişi hukukunu korumak açısından söyleyelim bunu.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Yani bunu kim engelleyebilir?

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Buraya ne ilave edelim? Yani şu maddenin üzerine, neresine ilave yapalım?

BAŞKAN – Ne diyorsunuz şimdi siz?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Olmaz.

BAŞKAN – Bence de. Temel haklara aykırı buluyorum yani insan haklarına aykırı buluyorum bunu.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Meclis bile olsa hiç kimsenin dokunulmazlığına dokunmak gibi bir hakka sahip değildir yani.

BAŞKAN – Ben kendi adıma söylüyorum yani bunu insanların temel hak ve özgürlüklerine karşı bir tutum buluyorum, yargı zaten bir suç söz konusu...

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Başkanım, burada şimdi Meclis araştırma komisyonunun hem görev süresi hem de işleyeceği konu, araştıracağı konu sınırlı değil mi? Mesela, bankalarla ilgili bir konuyu araştırıyorsa bankalardan yüksek oranda kredi alanların ne kadar kredi aldığını resmî olarak ne şekilde aldığıyla ilgili karşılıklı teminatlarını soruyorsun. Bu bile gelmiyor ticari sır olarak.

BAŞKAN – Ben de diyorum ki bu gelmez. Nedeni şu: BDDK diye bir kurum var, bağımsız üst kurul. Bir bankanın işlemleri başından sonuna çok titizlikle takip ediliyor. Bir bankanın sermaye oluşumu içerisine nasıl alındığı, satıldığı gibi işlemler araştırma konusu

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 101

yapılıp BDDK'nın öngöremediği bir şeyi biz öngörürüz ve soruştururuz gibi bir anlam çıkar ki bu soruşturmaya girer diyorum ben. Bankacılık hukuku açısından da şey...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Müsaade eder misiniz, ben bir şey söyleyeyim mi? Biz milletin seçtiği vekilleriz. Bankalar borç verirken kesesinden vermiyor, ülkenin teminatı altında bir parası var onu veriyor. Bilhassa devlet bankaları, diğer bankalara ben karışmıyorum ama devlet bankalarının kime ne borç verdiğini, bunu ne karşılığında verdiğini ve Meclisin milletvekili olarak gerektiği zaman, böyle bir komisyon kurulduğu öğrenemiyorsam o zaman... İşin ucu daima paraya geliyor, millete biz ne anlatacağız ki. Şimdi, bakın “Sır” diyoruz güzel ama 3 milyar 765 milyon TL’lik borç birdenbire, işin başına kendisi geçince 1 milyar 765 milyon TL’ye inmiş, öyle mi? Bu niye inmiş böyle? Niye sabit faiz hâline gelmiş? Bunları soramıyoruz biz.

BAŞKAN – Şimdi şöyle söyleyelim mi o zaman Feyzullah Bey, ticari sır ve devlet sırrı kavramı çok muğlak. Mesela, devlet sırrı kavramında bir memurun elindeki gizli mührünü basmasıyla evrak gizli hâle geliyor. İsterseniz bu muğlaklığı giderecek ve Parlamentonun denetim görevini açıklığa kavuşturacak bir düzenleme yapılmasını önerelim mi?

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Güzel, biz de onu istiyoruz zaten.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Evet, önerelim efendim, doğru, Meclis çalışsın.

BAŞKAN – Vahap, yaz bu şekilde.

Yani, ben bireyin hukukunun korunmasını da doğrusu -hayatım hep sivil geçti- o manada daha çok önemiştir. Yani devletin sırrından falan ziyade “Ticari sır ve devlet sırrı kavramındaki muğlaklığın giderilmesi suretiyle Parlamentonun yasama denetimi rolünü güçlendirecek şekilde yeniden düzenlenmesi” diyorsun.

Neye geçiyoruz şimdi? Siyasi partiler ve demokrasi.

18) “Demokrasinin olmazsa olmazı siyasi partilerdir. Siyasi partilerin ve siyasal kimliklerinin güçlendirilmesi önünde hukuki ve idari engellerin kaldırılmasıyla ilgili yasal

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 102

düzenlemeler yapılmalı, bu maksatla darbe dönemlerinden kalma Siyasi Partiler Kanunu, Seçim Kanunu, Yüksek Seçim Kurulu Kanunu gibi mevzuat yeniden ele alınmalıdır.”

İyi midir?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – “...yeniden ele alınmalıdır.” değil, “...demokratikleştirilmelidir.” diyelim....

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Düzenlenmelidir.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – “...demokratikleştirilmelidir.” diyelim.

BAŞKAN – Tamam, “...demokratikleştirilmelidir.” olarak düzelt onu Vahap.

Kayıp halka, sivil toplum diyoruz.

“Tam demokrasiye sahip olamayan bir devlet sisteminin kusursuz işleyen bir sivil toplum yapısına sahip olması beklenemez. 27 Mayıs 60’tan bugüne darbelere yönelik tutum alıştır...” “Sendikacılar” demeyin oraya, “Sivil toplum örgütleri” deyin ve sendikaların isimlerini tamamen çıkarın. Not alıyorsunuz değil mi?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – “Birçok sivil toplum örgütü” diyelim ya da “Bir kısım sivil toplum örgütü” diyelim. Çünkü, darbelere karşı çıkan sivil toplum örgütleri de var yani.

BAŞKAN – Doğru, “Bir kısım...”

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Bazı...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Bazı...

BAŞKAN – “Bazı sivil toplum örgütleri darbe yapanların yanında yer alıp, onlara destek olmuşlardır. Tezat oluşturan husus, bu sivil toplum örgütlerinin temsil ettikleri işçilerin daha çok darbeyle sorun yaşamış partilere yönelmiş...”

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – “İşçilerin” olmaz burada yalnız.

BAŞKAN – Bir okuyayım da düzeltelim.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 103

“...en azından darbelere açıkça destek vermemiş olmaları.” Burayı çıkaralım arkadaşlar, “Tezat oluşturan husus...” Tamamen o cümleyi çıkarın.

“Darbeler karşısında kendilerinden beklenen sivilliği gösteremeyen bazı kamu kurumu -gene “bazı”yı kullanın- niteliğindeki işçi ve işveren örgütlerinin statüleri ve fonksiyonları yenilenmeye muhtaçtır.” Yani mesela, 12 Eylülde TÜRK-İŞ’in başkanının Çalışma Bakanı olması bir eleştiriye muhtaç tabii ki. “Otoriteriyen ve korparatist bir durum arz eden, mevcut yapıları vasıtasıyla devlet, sivil görünümlü olan ama aslında sivil olmayan bu kuruluşlar yoluyla sivil toplum alanına müdahil olmakta ve bunları kontrol altında tutmaktadır. Bu kuruluşlar, özgürlükçü, çoğulcu, demokratik bir yapıya kavuşturulmalıdır.” Yorumları çıkarıp, direkt isterseniz “Bu kuruluşlar, özgürlükçü, çoğulcu ve demokratik bir yapıya kavuşturulmalıdır.” diyelim. Tamam mı?

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Evet, doğru.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Burada devrik bir cümle var efendim.

BAŞKAN – Buyurun.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – “Tezat oluşturan husus, bu sivil toplum örgütlerinin temsil ettikleri işçilerin...” lafı yerine...

BAŞKAN – Orayı çıkarttık, tamamen çıkarttık. Siz söylerken ben hemen çıkarın diyorum zaten, hızlı ilerleyelim diye.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Sadece şu son bölümle...

BAŞKAN – Demokratik eğitimi okumuyorum, az önce eğitim bölümünde bir...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Buraya YÖK’ü yazmamışız ya, YÖK’ün yeniden yapılandırılarak, mutlaka çağdaş şeylere kavuşturulması...

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Onu şöyle yazdırmıştık, Feyzullah Ağabey...

BAŞKAN – Yine alırsak eğitim bölümüne alalım diyeceğim ama yani YÖK’e hiç girmeyelim diye bir karar aldık yani.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 104

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Girmesek iyi olur yani.

BAŞKAN – Daha iyi.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – YÖK’ün demokratik düzenlenmesiyle ilgili biz öneride bulunalım, bir demokratikleşme çalışması yapılıyor, destekleyelim yani.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Ben de onu diyorum.

BAŞKAN – O zaman, eğitim bölümünü birleştirmiştik...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Eğitim bölümüne o zaman şöyle yazabiliriz...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Sadece, “Yüksek Öğretim Kurumunun şartlarının yeniden düzenlenmesi” diye bir madde.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – “Yüksek Öğretim Kurumu, üniversiteler arasındaki koordinasyonu yöneten bir kurum hâline dönüştürülmelidir.”

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Aynen böyle.

BAŞKAN – Tamam, oraya ekliyorsun Vahap.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Üniversiteler arası koordinasyonun...

BAŞKAN – Aynı anda herkes not alsın arkadaşlar, şu cümlelerde tek bir eksiklik istemiyorum, uzman arkadaşlar.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Şöyle yazmıştık onu: “Geleceğimizin teminatı olan gençlerimizin, üniversitelerde, demokratik, çağdaş, özgürlükçü bir anlayışla yetiştirilmesi için Yüksek Öğrenim Kurulu Başkanlığının günün şartlarına uygun yeniden yapılandırılmasıyla ilgili çalışmalara destek verilmesi.”

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Bunu mutlaka yazalım çünkü dışarıda Mehmet Bey bunu söyledi kamuoyuna. “Bak, YÖK’te hiçbir düzenleme yapmıyorlar.” diye şimdi bütün Türkiye’de bunu yazarlar.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Beraber önerdik bunu.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 105

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – “YÖK Başkanlığı yeniden düzenlemeli.” lafı, YÖK’ün aynen muhafazası anlamına gelir orada.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Yok, yok. Yüksek Öğrenim Kurulu Başkanlığının...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – “YÖK’ün üniversiteler arası koordinasyon kurulu hâline dönüştürülmesi.” dersek...

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) - Doğrusu o, “...koordinasyon kurulu”

BAŞKAN – Tamam, öyle diyoruz.

21’inci madde...

İadeyi, itibarı çıkarmıştık az önce, mağdurlar bölümüne almıştık.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Yalnız, oraya bunu yazarken, o mağdurlar bölümüne yazarken, hani bu 12 Mart 1971 bilmem ne diyoruz ya, “27 Mayıs gibi darbe dönemlerinde olağanüstü ve sıkıyönetim mahkemelerince” diye oraya koyarsak iyi olur. Çünkü o dönemlerde normal mahkemelerde de ...

BAŞKAN – “O dönemdeki yargılamaların gerektiğinde yargılamanın iadesi de dâhil olmak üzere...”

Oraya dön, o başa o cümleyi ekle Vahap, ondan sonra ilerle.

Darbe mevzuatı: Aslında bu çok kapsamlı araştırılması gereken bir konu.

Şimdi, 12 Eylülde üç yıl içerisinde cumhuriyet tarihinin rekorunu kırıyor Konsey. Parlamenta giriyorlar ve millî eğitimden tutun da bütün kanunlar, yönetmelikler değişiyor. Fakat bu araştırma komisyonu süresince ben sadece rakamsal verilere ulaştım. O dönemdeki temel kanunların neredeyse tamamı değişti ve birçoğunda, böyle palyatif, orayı burayı değiştirdik ama bir mevzuat incelemesine ihtiyaç var bu Mecliste.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Bir komisyon kurulmasını önerelim burada.

BAŞKAN – Bir komisyon, tamam.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Darbe dönemlerinde çıkarılan yasalarla ilgili...

BAŞKAN – Darbe mevzuatına ilişkin, kısaca bir araştırma komisyonu kurulması suretiyle...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 106

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Başkanım, şuradaki şeyi, bu önemli, burayı okuyalım, ondan sonra ona ilave edelim.

BAŞKAN – Ben önerimi söyledikten sonra.

“Darbe ve muhtıra dönemlerine ait tüm mevzuat yok hükmünde sayılmalıdır.” diyor. Yani yok hükmünde saymadan önce bir bakmamız gerekiyor.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Hangileri yok hükmünde sayılıyor, hangileri...

BAŞKAN - Bu genel öneri daha iyi oldu bence. Yani darbe dönemlerinde çıkarılan TSK 35 falan, diyor.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Altı yüz altmış dokuz tane yasa çıkarmışız.

BAŞKAN – Şimdi, biz genel söyleyelim. Ahmet Bey’in söylediği de çok doğru. Darbe dönemlerinde uygulamaya konulan mevzuatın her manada araştırılmak suretiyle bunlardan temizlenmesi hususunda bir araştırma komisyonu kurulması...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Çok özür dilerim...

BAŞKAN – Buyurun Feyzullah Bey.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – “Darbeyi getiren kanunlarla darbe döneminde çıkarılan kanunlar” diye söylersek daha iyi olur. Yani geçmiş de temizlensin, gelecek de bakılsın.

BAŞKAN – Doğru, o şekilde.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – “Darbeyi getiren kanunlar” diyelim.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – “Darbeye zemin hazırlayan” diyelim.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – İşte onu demek istiyorum.

BAŞKAN – Vesayetçi kanunlar var. Zaten birisi oluyor ki öbürünü, darbeler hep birbirini doğuruyor, biri birine, biri birine.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Burada Feyzullah Ağabey’in söylediğinin bir de tarifi var, burada yazmışız, diyoruz ki: “TSK’nın İç Hizmet Kanunu’nun 35’inci maddesi derhâl kaldırılmalı, ona bağlı olarak çıkarılan İç Hizmet Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri de iptal edilmelidir. Darbe dönemlerinde uygulanmaya konulan TSK mevzuatının özellikle personel istihdam, terfi ve göreve son vermeyle ilgili maddeleri hukuk normlarına göre yeniden düzenlenmelidir.”

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Yani bunun baş tarafını olduğu gibi yazabiliriz.

BAŞKAN – Sadece TSK 35’ten ibaret değil ki bizim “araştırılsın” dediğimiziz.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Darbeyi hazırlayan bütün Anayasal, yasal...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 107

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – “Darbeyi hazırlayan” demeyelim de “darbeye dayanak olan.”

BAŞKAN – Tamam.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – “Zemin hazırlayan.”

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – “Dayanak olan.” Yasa kendisi zemin hazırlamaz yani.

BAŞKAN – Ben şahsen şöyle bir şey söylüyorum...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Onun dışında bir şey daha söyleyeceğim. Şimdi, sadece darbeye ilgili değil bu yasalar ama.

BAŞKAN – Ben de onu diyorum işte, değil tabii.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Darbenin dışında sivil hayatı düzenleyen yasalar var.

BAŞKAN – Çok fazla var.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Ekonomik hayatı düzenleyen yasalar var.

BAŞKAN – Her şeyi.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Darbe döneminde çıkarılan tüm yasalar gözden geçirilmeli.

BAŞKAN – Tamam, bu şekilde.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Önce darbeye zemin hazırlayan, sonra da bütün darbe dönemlerinde çıkarılan.

BAŞKAN – Anlaşıldı arkadaşlar. Tamam, darbe mevzuatını bu şekilde düzenleyelim.

“El konulan vakıflar” denilmiş, orada sadece “28 Şubat” diyordu. “Darbe dönemlerinde devlet tarafından el konulan vakıf ve dernekler” demeyi tercih ediyorum. Vakıf, dernek, sendikalar tüm malların...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – “Demokratik kitle örgütleri” efendim, var onlar da.

BAŞKAN – Şimdi, bunların...

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Araştırılması lazım.

BAŞKAN – Bunun da araştırılması lazım. Yani bir şey söyleyeyim mi, ben “İade et.” dediğim anda... Bakın, yirmi üç bin dernek kapatıldı 12 Eylülde. Bu, araştırılmadan ortaya çıkarılamaz bu sonuç.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 108

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Siyasi partiler kapatıldı, mallarına el konuldu. Cumhuriyet Halk Partisinin malları haraç mezat satıldığına ben kendim tanıdığım, ben aldım masasını, sandalyesini, Maliyeye kaydedildi bunlar.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Kanun çıktı canım onlarla ilgili.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Siyasi partiler için kanun çıktı. Bir de 60'la ilgili... Kapatılan sivil toplum kuruluşlarının mal varlıklarının iadesi...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – 60'ta da 80'de de çıktı Üstadım.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Yok, TÖBDER'in malları iade edilmedi Feyzullah Bey, TÜSDER'in malları iade edilmedi.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Üstadım, müsaade eder misin. Çok özür dilerim. Eylül 80'de Cumhuriyet Halk Partisinin alınan bütün hakları o zaman geri verildi, tamamı geri verildi.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Ondan bahsetmiyorum.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Yani işte oraya zaten diyoruz ki: “STK'lar, vakıflar ve dernekler”, hepsi girer ona.

Sayın Başkanım, buraya “1960'tan bu tarafa darbeler sebebiyle kapatılan ve...”

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – “Darbe süreçlerinde” diyelim ona tarih koymayalım.

BAŞKAN – “Darbe süreçlerinde.”

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – “... mallarına el konulan STK'lar, (vakıf, dernek, sendika ve özel kuruluşlar)” Çünkü özel kuruluşlarınkine de el konuldu.

BAŞKAN – Doğru.

“...el konulan mallara ilişkin bir araştırma komisyonu kurulması suretiyle durumun araştırılıp gerektiğinde hakların iadesi yolunun açılması.” Anlaşıldı mı?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Evet.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Mallarının ve haklarının iadesi.

BAŞKAN – İadesi yolunun açılması.

Sosyo psikolojik tahribat...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – “Gerektiğinde” demeyelim oraya efendim, “açılması”nı söyleyelim.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Çünkü gerek hiç görmezler.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Yani gerekli görmeyebilirler, biliyor musunuz?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe

Giriş :

Tarih : 26/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 109

BAŞKAN – Tamam, tamam.

Sosyo psikolojik tahribat: Açıkçası ben Komisyon toplantılarımıza ilk başladığımızda –bunu bir kendim izah edeyim diye söylüyorum- sosyolojik, psikolojik etkenlerin araştırılmasını da araştırma konularımız içerisine koymuştuk. Fakat daha sonra bu konuya ilişkin hem psikolojik hem sosyolojik alanlarla ilgili dediler ki: “Bu hususta bir araştırma yapmak için örneklem suretiyle en az 250 bin kişi üzerinde örneklem ve beş yüz soruluk bir anket yapılması lazım ve bunu ancak bir bakanlık yapabilir.” İsterseniz bir bakanlık yapsın diye önerdik.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Bence de gerek yok, çünkü birçok araştırma yapıldı.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Bana kalırsa çıkaralım, çünkü bilimsel bir şey bu.

BAŞKAN – Çıkardık, istiyorlarsa yapsınlar.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Üniversiteler yapsın bu işi.

BAŞKAN – 25’inci madde, toplumsal hafıza: “27 Mayıs 1960’tan bugüne tüm darbelerin, muhtıraların sorumlularının ve darbelere teşebbüs edenlerin, toplum hafızasından silinmesi maksadıyla; kamu kurumları, sokak, cadde, stat, park ve spor salonları gibi kamu alanlarında yaşatılan isimleri behemehal kaldırılmalıdır.”

Bunu diyorum, 12 Eylülde özellikle...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Şimdi, bir saniye efendim. “27 Mayıs 1960’tan bugüne” demeyelim, “darbe süreçlerinde” diyelim.

BAŞKAN – Tamam, “darbe süreçlerinde.”

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Yani tarih koymayalım.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Nitelemeyelim.

BAŞKAN – Tamam, nitelemiyoruz.

“26) Lojmanlarla örülen duvarlar: Ordu mensupları mümkün olduğunca halkla iç içe olmalıdır. Askerî personelin sosyal hayatının neredeyse tümünün geçtiği lojmanlar, yazlık-kışlık kamplar, orduevleri ve askerî misafirhaneler gibi askerî tesisler halk ile halkın ordusu arasında duvarlar örmektedir. Askerler, içinden çıktığı halktan ve halkın değerlerinden kopuk olmamalıdır.”

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Bence bunu da kaldıralım, çünkü bir sürü lojmanı olan yer var...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 110

BAŞKAN – Tamam, çıkardık.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Güvenlik açısından da gerekli zaten.

BAŞKAN – Doğru, doğru, çıkardık onu da.

Ben bütün önerileri buraya aldım ki burada tartışalım diye, yoksa ben hiç kendi adıma...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Hayır, gerekçesinde bazı haklılık payları olmakla beraber kaldırılmasında yarar var bu maddenin.

BAŞKAN – 27’nci madde darbelere ilişkin belgeler: “Komisyon tarafından toplanan bilgi ve belgeler, darbe süreçlerini inceleyen ve araştıran akademik camiaya ve tüm araştırmacılara açık tutulacaktır.”

Yani bunu zaten yukarıda söyledik. Bu bir önerme değil, bunu da çıkarıyoruz.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Başkanım, şu lojmanlar için de güvenlik gerekçelerini dikkate alarak yani devlet şu anda bu... Mesela her kurumun lojmanı var, Karayollarının var, İller Bankasının, olmayan kurum yok yani bunların da doğrusu satılması gerekir. Yani niye?

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Nasıl satacaksın? Sağ olsun, bürokratlarımız “beş dakikada 500 milyon” diyor...

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Şöyle: Devlet memurunun ayrıcalığı var da milletin ayrıcalığı nerede?

BAŞKAN – Bu biraz şey...

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Şimdi, şöyle bakmak lazım: Yıllar önce beni bir dağ köyüne doktor olarak gönderdiler. Kira yok, kalacağım yer yok.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – İstisnalar olabilir Mehmet Bey.

BAŞKAN – Şimdi, burada biz istisna tanımlamalarında güçlük çekeriz.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Şimdi, ilave şeyler varsa onları paylaşalım.

BAŞKAN - Şimdi, arkadaşlar, bu söylediğiniz hususlarla birlikte birkaç uzmana aynı anda not aldurdum, tekrar düzenliyorum. “Sonuç ve öneriler” kısmını bugün itibarıyla sizlere...

Tamamlayabilir misiniz çocuklar?

Burada tartıştıklarımızı bu gece çalışsınız, geç de olsa milletvekillerimize son şekliyle ulaştırın. İlave öneriler filan var mı bilmiyorum ama bütün milletvekillerinin yazılı önerilerini, komisyonların önerilerini alıp hepsini yazdım sırf burada birlikte tartışalım diye. Nihai şeklini bu şekliyle birlikte kararlaştırarak vermiş olduğunuzu düşünüyorum ama aklınıza ilave bir husus gelirse...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Darbe Giriş : Tarih : 26/11/2012 Stenograf : Kayıt: Darbeleri Araştırma Sayfa: 111

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Bakın, görüldüğü gibi tartışınca olabiliyor ve mutabakata varıyoruz. Demek ki derdimiz, yaklaşmamız asla ve asla...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Bağcıyı dövmek değil.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hayır, değil ama yine söylüyorum, diğer konuda dertliyiz, onu söylüyorum. Yani bu yaklaşımımıza yazık eder diğer tartışmalar, biz ister istemez tartışacağız.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Yani Avni Özgürel'in ikinci cumhuriyetçi düşünceleri, sanki tarihî gerçekmiş gibi iki sayfa bilmem nerede, Mehmet Altan'ın düşünceleri...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Ahmet Ağabey, Raporun yüz kırk beş sayfa özellikle de başlangıç kısmında Başkanın ele aldığı bir bölüm var, yüz kırk beş sayfalık bir bölüm, onu okudunuz mu?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Evet, oradan okudum.

BAŞKAN – Evet, Avni Özgürel...

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 16.40